

การประชุม OEC Forum ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

การฟื้นฟูการเรียนรู้และการเร่งรัดประสิทธิผลของการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
Learning Recovery and Education Opportunities Effectiveness Accelerations Situation

จัดทำโดย

กลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

370.78

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส 691 ก

การประชุม OEC Forum ปีงบประมาณ 2565 การฟื้นฟู
การเรียนรู้และการเร่งรัดประสิทธิผลของการเพิ่มโอกาส
ทางการศึกษา

124 หน้า

ISBN : 978-616-270-401-7

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 59/2565

ISBN

978-616-270-401-7

ปีที่พิมพ์

2565

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2314 2317

โทรสาร 0 22437914-5

Facebook / Youtube : สภาการศึกษาไทย สกศ.

Website : www.onec.go.th

สารบัญ

บทนำ	6
Shaping Future Education	18
จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้	30
Future Education for Future Career	42
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน	54
ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ : การใช้ประโยชน์จาก PISA และ MICS	68
สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก	80
อัตลักษณ์ วิถีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย	94
บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	104
คณะผู้จัดทำ	122

บทนำ

บทนำ

1) หลักการและเหตุผล

การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาให้มีความน่าเชื่อถือและตอบสนองต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน แม่นยำ และที่สำคัญที่สุดข้อมูลดังกล่าวต้องมีความทันสมัย ทันสถานการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงจากหลักการดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำรายงานสภาวะการศึกษาไทยเป็นประจำทุกปี เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มการจัดการศึกษาให้สนองความต้องการพัฒนาประเทศ สามารถพยากรณ์ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาของประเทศในอนาคต รวมทั้งการติดตามความเคลื่อนไหวการศึกษา และสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี เป็นข้อมูลในการสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ทางการศึกษาไทย และสภาพการพัฒนาการศึกษาของประเทศ รวมทั้งสมรรถนะความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา เพื่อรายงานและสะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยในเวทีโลก และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศให้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบริบท แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาในภาพรวมของประเทศ จำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติที่ได้กล่าวมาแล้ว และทำการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาบนพื้นฐานของข้อมูลดังกล่าว จึงจะทำให้การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษามีความทันสมัย ทันสถานการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน สะท้อนสภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และสามารถจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล เพื่อที่จะทำให้การจัดการศึกษามีความเป็นเอกภาพ และสามารถขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรม และผลจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทุกแห่ง รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาแต่เพียงรูปแบบเดียวใช้ไม่ได้อีกต่อไป รูปแบบการจัดการศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนที่ดำรงชีวิตในยุคโควิด-19 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การพัฒนาทรัพยากรจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

• ปรับตัว

- ส่งเสริมให้แรงงานมีทักษะที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น พร้อมปรับตัวสู่วิธีการทำงานหรืออาชีพใหม่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแรงงาน
- ปรับรูปแบบการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อภาวะวิกฤติมากขึ้น อาทิ การเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรระยะสั้น และการผสมผสานการเรียนรู้แบบออฟไลน์และออนไลน์
- ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นโดยเฉพาะทักษะภาษาต่างประเทศ และทักษะดิจิทัล รวมถึงทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะทางการเงิน และทักษะทางอารมณ์ เป็นต้น

• เปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโต

- สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาบุคลากรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสในการยกระดับและปรับทักษะความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพที่หลากหลายได้อย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำโครงการประชุมทางวิชาการ เรื่องสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ

2.2) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

2.3) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ประมวลผล และติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่สำคัญ ที่สาธารณชนให้ความสนใจ และส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอันนำไปสู่การจัดทำรายงานสภาวะการศึกษาไทยและรายงานวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษาไทยในเวทีโลก

2.4) เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ

3) ขั้นตอนการดำเนินการ

3.1) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ

3.2) กำหนดหัวข้อ/ประเด็นในการประชุมแต่ละครั้ง

3.3) จัดประชุมสภาการศึกษาเสวนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 5 ครั้ง

3.4) จัดทำวีดิทัศน์/สื่อเผยแพร่ ผลการประชุมเพื่อขยายผลการประชุมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปได้รับองค์ความรู้จากการประชุมในวงกว้างเพิ่มมากยิ่งขึ้น

3.5) สรุปผลการประชุมและประเด็นเพื่อจัดทำรายงานสภาวะการศึกษาไทยและรายงานวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางการศึกษาไทยในเวทีโลก

3.6) จัดทำรายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

4) จำนวนและระยะเวลาในการดำเนินงาน

จัดประชุมสภาการศึกษาเสวนา ในรูปแบบผสมผสานระหว่างการประชุมแบบ Onsite และ Online และถ่ายทอดสดการประชุมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสิ้น 7 ครั้ง ระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2565

5) กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการด้านการศึกษา และข้าราชการ/บุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวน 500 คน และผู้เข้าร่วมการประชุมทางออนไลน์ จำนวน 100,000 คน

6) ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1) ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงสถานการณ์การจัดการศึกษาในปัจจุบันและผลกระทบในการจัดการศึกษาที่เกิดจากประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาในปัจจุบัน รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ

6.2) ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับรู้ปัญหา อุปสรรค และตัวอย่างความสำเร็จ ในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

6.3) ด้้องค์ความรู้และข้อเสนอเชิงนโยบาย ในการพัฒนาการจัดการ ศึกษาที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การสร้าง นวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความ จำเป็นของประเทศ

7) ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา สำนักประเมินผลการจัดการ ศึกษา

8) ผลการดำเนินงาน

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) และการประชุมที่ เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง ในหัวข้อ การศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมีผู้เข้า ร่วมประชุมทั้งสิ้น 1,027 คน การประชุมแต่ละครั้งมีรายละเอียด ดังนี้

ครั้งที่ 1 การประชุมวิชาการ เรื่อง Executive Forum on Com- petitiveness 2022 “Shaping Future Education” วันพฤหัสบดีที่ 31 มีนาคม 2565 เวลา 14.00 – 16.30 น. ณ ห้องพิมานสยาม โรงแรม ดิ แอทธินี โฮเทล โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศ โดย
ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- การเสวนา เรื่อง Demand-Driven and Future-Proof Education: Why and How โดย
ดร.อรรถพล สังขวาสี
เลขาธิการสภาการศึกษา
คุณกานติมา เลอเลิศยุติธรรม
หัวหน้าคณะผู้บริหารด้านทรัพยากรบุคคล กลุ่มเอไอเอสและกลุ่ม อินทัช

คุณจรัสพัทธ์ การปลื้มจิตต์
พาร์ทเนอร์กลุ่มบริษัทแฟลช

นายธนยศ ครุฑระเบียบ
ผู้อำนวยการฝ่ายทรัพยากรบุคคลบริษัท ลอรีอัล (ประเทศไทย)
จำกัด

นายอภิรัตน์ หวานชะเอม
Chief Digital officer บริษัท SCG Cement-Building
Material จำกัด

ดำเนินรายการโดย นางพรกนก วิภูษณวรรณ
ผู้อำนวยการศูนย์เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน TMA

ครั้งที่ 2 การประชุม OEC Forum 1/65 เรื่อง จิตวิทยาโรงเรียน
กับการฟื้นฟูการเรียนรู้ วันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00
– 12.30 น. ณ โรงแรมใบหยกสกาย ประตูน้ำ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น
70 คน

- การบรรยาย เรื่อง การสนับสนุนด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิตเพื่อ
การฟื้นฟูการเรียนรู้ โดย

แพทย์หญิงวิมลรัตน์ วันเพ็ญ

ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

- การเสวนา เรื่อง จิตวิทยาโรงเรียน : ทางออกการจัดการศึกษา
ในยุค Disruption โดย

ดร.ณปภัช สัจจนกุล

อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

นายเผด็จ อุทุมสกุลรัตน์

ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง

นางสาวณัฐกฤตา วัฒนเขจร

ครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

เด็กหญิงสิริณัฐ ศิริมังกร

นักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ดำเนินรายการโดย นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภากรรมการการศึกษา

ครั้งที่ 3 การประชุม OEC Forum 2/65 เรื่อง Future Education For Future Career วันพฤหัสบดีที่ 14 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 – 12.30 น. ณ โรงแรมอามารี วอเตอร์เกต โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- การบรรยาย เรื่อง Future Education in the Disruptive World โดย

นายจิรายุส ทรัพย์ศรีโสภา
ผู้ก่อตั้งและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท บิทคับ
แคปปิตอล กรุ๊ปโฮลดิ้งส์ จำกัด

- การเสวนา เรื่อง Education Start Up: Tools for enhancing Quality and Competitiveness โดย

นางซีนซีวัน อานันโทไทย
ผู้ร่วมก่อตั้ง Globish Academia (Thailand) Co.,Ltd.

นางสาวนัททีณี แซโฮ
ผู้ก่อตั้งและกรรมการผู้จัดการบริษัท Venture Lead @ Ed-
tech Asia

นายพิเชษฐ เตชะธรรม
กรรมการผู้จัดการบริษัท Monkey Everyday จำกัด

ดำเนินรายการโดย นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ
ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภาการศึกษาศึกษา

ครั้งที่ 4 การประชุม OEC Forum 3/65 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน วันอังคารที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 13.00 – 16.00 น. ณ โรงแรมใบหยกสกาย โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 151 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง What is the Basic Education for the Disruptive World? โดย

Dr.Valerie Hannon
Senior Adviser องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนา
ทางเศรษฐกิจ (OECD)

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนความคิด โดย

ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแหล่

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.ชยพร กระจ่างทอง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

- การเสวนา เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน โดย

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางสาวโยโกะ เตรุษยา

ผู้แทนบริษัท สตาร์ฟิชเอ็ดดูเคชั่น โซเชียล เอ็นเทอไพรส์ จำกัด

นายทัฬหวิชญ์ จูติรัตน์สกุล

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

นายธัชพล จึงสำราญ

นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดำเนินรายการโดย นายวีระพงษ์ อุ้งเจริญ

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์การศึกษา

ครั้งที่ 5 การประชุม OEC Forum 4/65 เรื่อง ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ: การใช้ประโยชน์จาก PISA และ MICS (Education Data for Decision-making: PISA & MICS utilization) วันศุกร์ที่ 5 สิงหาคม 2565 เวลา 09.00 – 14.00 น. ณ โรงแรมสวิสโฮเต็ล กรุงเทพฯ รัชดา โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 148 คน

- การบรรยาย เรื่อง Global Education Indicator and SDG 4 benchmarking โดย

Mr. Nyi Nyi Thaung

UNESCO Institute for Statistics- Asia and Pacific

- การบรรยาย เรื่อง การสอบ PISA ให้อะไรกับการศึกษาไทย โดย

ดร.พรชัย อินทร์ฉาย

รักษาการผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการเรียนการสอน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- การบรรยาย MICS – EAGLE (Education Analysis for Global Learning and Equity) ผลการวิเคราะห์ของประเทศไทย โดย

ดร.รับขวัญ ธรรมาภรณ์พิลาศ
องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

- การเสวนา เรื่อง การใช้ประโยชน์จากข้อมูล PISA และ MICS เพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ (PISA and MICS utilization for quality school improvement)g โดย

นายอาคม ญาณศิลป์
ศึกษานิเทศก์จังหวัดสมุทรสาคร

ดร.ณัฐา เพชรธนู
ผู้อำนวยการศูนย์ PISA สพฐ.

นายภูมิ เพ็ญตระกูล
สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ดำเนินรายการโดย นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์การศึกษา

ครั้งที่ 6 การประชุม OEC Forum 5/65 เรื่อง สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก วันจันทร์ที่ 8 สิงหาคม 2565 เวลา 09.00 – 12.30 น. โรงแรมเซนจูรี่ พาร์ค กรุงเทพฯ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 148 คน

- การบรรยาย เรื่อง พัฒนาการทรัพยากรมนุษย์อย่างไร ประเทศไทยจึงหลุดกับดักรายได้ปานกลาง โดย

ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว
อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- การบรรยาย เรื่อง สมรรถนะที่จำเป็นของผู้เรียนสำหรับการเป็นพลเมืองอาเซียนและพลเมืองโลก โดย

Dr. Ethel Agnes P. Valenzuela
Director of the SEAMEO Secretariat

- การบรรยาย เรื่อง คนไทยต้องมีสมรรถนะอย่างไร ประเทศไทยจึงมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น โดย

นายอนุชิต ลิขิตพฤษโกไพศาล

กรรมการผู้จัดการ บริษัท เบนซ์ บีเคเค วิภาวดี จำกัด

ครั้งที่ 7 การประชุมวิชาการ เรื่อง อัตลักษณ์ วิถีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย วันจันทร์ที่ 12 กันยายน 2565 เวลา 09.00 – 12.30 น. โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- การบรรยาย เรื่อง อัตลักษณ์ วิถีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.จুলนี เทียนไทย

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- การเสวนา เรื่อง การพัฒนาศักยภาพและเอกลักษณ์แรงงานอาชีวศึกษาไทยในยุคดิจิทัล โดย

ดร.กุลกนิษฐ์ สุธรรมชัย

นักวิชาการอิสระ

นายสุกิจ อุทินทุ

ผู้อำนวยการ SEAMEO SEPS

นางณชนกพรหมพร บุญชูศรี

ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล

นางสาวกรรณิกา เชื้องาม

นักเรียนวิทยาลัยการอาชีพพนมทวน

ดำเนินรายการโดย นายวีระพงษ์ อุ้เจริญ

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภากรรมการการศึกษา

Executive Forum 2020 on Competitiveness

“Shaping Future Education”

เปิดการสัมมนา
คุณตรีบุษ เทียนทอง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ปาฐกถาพิเศษ
การจัดการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศ
คุณหญิงกัญญา ไสยกุลพนิช

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

วันพฤหัสบดีที่ 31 มีนาคม
เวลา 14.00 – 16.00 น.

ณ ห้องพินานสยาม โรงแรมดิ แอทรีนี โฮเทล

รับชมผ่าน สภาว

ดำเนินการอภิปราย
คุณพรภนท วิภูษณ

ผู้อำนวยการศูนย์เพื่อการพัฒนา
สมาคมก

Executive Forum on Competitiveness 2022 Shaping Future Education

2022 Education

พฤษภาคม 2565

เวลา 16.15 น.

ณ ห้องคือก อะ ลักซ์ชรี คอลเล็คชั่น

กระทรวงการศึกษาด้าน
สภ.ศ.

บรรยาย
โดย

ความสามารถในการแข่งขัน
การจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย

การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

Demand-Driven and Future-Proof Education : Why and How

คุณอรรถพล สิงหวาสี

เลขาธิการสภาการศึกษา

คุณกานติมา เลอเลิศยุติธรรม

หัวหน้าคณะผู้บริหารด้านทรัพยากรบุคคล
กลุ่มเอไอเอสและกลุ่มอินทิส

คุณจรัสพิภตร์ การปล้ำจิตต์

พาร์ทเนอร์กลุ่มธุรกิจ
แฟลช (Flash Group)

คุณรณยศ ชรุทะระเบียบ

ผู้อำนวยการฝ่ายทรัพยากรบุคคล
บริษัท ลอริอัล (ประเทศไทย) จำกัด

คุณอภิรัตน์ หวานชะเอม

Chief Digital Officer
บริษัท SCG Cement-Building Materials จำกัด
(SCG-CBM)

Supported by

Executive Forum on Competitiveness 2022 Shaping Future Education

งาน Executive Forum on Competitiveness 2022 “Shaping Future Education” จัดขึ้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2565 ณ ห้องพิมานสยาม โรงแรมดิ แอทินี โฮเทล กรุงเทพมหานคร มีนางสาวตรีสุข เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวเปิดงาน และคุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นำปาฐกถาพิเศษเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศโดย ในงานนี้ยังมีการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหัวข้อ Demand-Driven and Future-Proof Education : Why and How โดย ดร.อรรถพล สังขวาสี เลขาธิการสภาการศึกษา คุณกานติมา เลอเลิศยุติธรรม หัวหน้าคณะผู้บริหารด้านทรัพยากรบุคคล กลุ่มเอไอเอสและกลุ่มอินทัช คุณจรัสพัทธ์ การปลื้มจิตต์ พาร์ทเนอร์กลุ่มธุรกิจแฟลช คุณธนยศ ครุฑระเบียบ ผู้อำนวยการฝ่ายทรัพยากรบุคคล บริษัท ลอรีอัล (ประเทศไทย) จำกัด และคุณอภิรัตน์ หวานชะแอม Chief Digital Officer บริษัท SCG Cement-Building Materials จำกัด ดำเนินรายการโดย นางพรกนก วิภูษณวรรณ ผู้อำนวยการศูนย์เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน TMA

Executive Forum on Competitiveness 2022

“Shaping Future Education”

วันที่ 31 มีนาคม 2565

นโยบาย

“Shaping Future Education”

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1

การพัฒนาอาชีวศึกษา

“ให้ทันโลก ตอบโจทย์
การเปลี่ยนแปลง”

“พลิกกำลังสมรรถนะ
รองรับ S-Curve และ
New S-Curve”

2

โควิด - 19

“เร่งปัญหาความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษาเพิ่มเติมหลุด
ออกนอกระบบการศึกษา”

กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องเข้ามา
มีบทบาทในการกลุ่มเด็กเหล่านี้
กลับไปเข้าสู่ระบบการศึกษา
และพัฒนาทักษะให้สามารถประกอบอาชีพ
ได้อย่างมั่นคงในอนาคต

3

การส่งเสริมสนับสนุน

ให้ภาคเอกชนเข้ามา
มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
อย่างครบวงจร

เน้นการปลดล็อกกฎระเบียบ
สร้างเวทีร่วมกันทำงาน

4

โควิด - 19

เลิก One size fitted all
เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพ
และสอดคล้องกับ
ความต้องการของคน
และสภาพพื้นที่

สาระสำคัญจากคำกล่าวเปิดงานและนโยบายที่เกี่ยวข้อง โดยนางสาวตรีสุข เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวเปิดงานและให้นโยบายที่เกี่ยวข้องในเรื่อง Shaping Future Education ไว้ 4 ประการสำคัญ ได้แก่

1) การพัฒนาอาชีวศึกษา ของประเทศไทยให้มีทักษะความสามารถที่ก้าวทันโลก และตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะมุ่งเน้นผลิตกำลังและสมรรถนะของบุคลากรทางอาชีวศึกษาให้สามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในรูปแบบ S-Curve และ New S-Curve ให้ได้

2) การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ โควิด-19 กล่าวคือนโยบายที่เร่งแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คอยดูแลและป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาของเด็กกลุ่มเสี่ยง ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องเข้ามามีบทบาทให้ความช่วยเหลือแก่เด็กกลุ่มนี้ ให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและพัฒนาทักษะให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงในอนาคต

3) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วม คือ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างครบวงจร เน้นการปลดล็อกกฎระเบียบ และสร้างเวทีให้เกิดการทำงานร่วมกันมากขึ้น

4) การมุ่งความต้องการของพื้นที่ ตอบสนองสถานการณ์ กล่าวคือ ไม่ใช่กลยุทธ์เดียวในทุกพื้นที่ (เลิก one size fitted all) แต่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของคน สภาพพื้นที่และสถานการณ์

ปาฐกถาพิเศษ การจัดการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศ โดยคุณหญิงกัลยา โสภณพนิช

มนุษย์ในปัจจุบันกำลังเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงทั้งโรคระบาดและโลกศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด การศึกษาจึงจะต้องเตรียมนักเรียนให้รับกับความไม่แน่นอนนี้ให้ได้ และควรสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนสิ่งที่ต้องการเพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุขและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่วนของครูก็ต้องปรับตัวให้ทันโลก ครูควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเพียง

อย่างเดียว กลายเป็นครูพี่เลี้ยง (facilitator) ที่อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ส่วนของผู้บริหารก็ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้นักเรียนได้เรียนสิ่งที่อยากเรียน เมื่อครูปรับวิธีการสอนแล้ว ครูควรปรับตัวชีวิตการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกันด้วย อย่างไรก็ตาม การปรับตัวของครูและผู้บริหาร ต้องพิจารณาถึงบริบทของผู้เรียนเป็นหลัก

การเตรียมผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ การเตรียมภูมิคุ้มกันสำหรับการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียน ภูมิคุ้มกันนั้นคือการสร้างเสริมระบบการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การปลูกฝังนิสัยลองผิดลองถูกเพื่อการเรียนรู้ และการอ่านเขียนอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะนี้สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็กด้วยการให้ผู้เรียนได้ลองทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนได้ทักษะบูรณาการที่นำมาไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน รวมถึงแก้ปัญหาสังคมอื่น ๆ อย่างเป็นระบบได้ด้วย ครูสามารถสร้างเสริมภูมิคุ้มกันอันเป็นทักษะดังกล่าวข้างต้นได้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ unplugged coding เพราะเป็นการสร้างเสริมระบบการคิดวิเคราะห์โดยไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ที่ทันสมัย ดังนั้นโรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถนำวัสดุใกล้ตัวมาจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนได้

นอกเหนือจากการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้แบบ unplugged coding แล้ว ผู้เรียนควรได้เรียนเกี่ยวกับ Science Technology Innovation (STI) อันเป็นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งทั้งหมดหลอมรวมกลายเป็นสิ่งแวดล้อมในโลกยุคดิจิทัล ในปัจจุบัน ประเทศไทยใช้สะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อจัดการเรียนรู้บูรณาการระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ รวมถึงต่างประเทศก็ได้ประยุกต์ใช้สะเต็มศึกษาในระบบการศึกษาด้วย แต่เมื่อไม่นานมานี้ STEM ได้พัฒนาด้วยการเพิ่มตัว A กลายเป็น STEAM ตัว A ที่เพิ่มมาคือ ศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศตน ควบคู่ไปกับสะเต็มศึกษาเดิม ที่สำคัญคือศิลปะของชีวิต (Art of Life) ซึ่งหมายถึง วัฒนธรรม ประเพณีที่ดั่งามของประเทศ ศาสนา เช่น เรื่องความกตัญญู ซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคม และเป็น

จุดแข็งของประเทศไทย ในการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ในตัวเยาวชนให้มีความภูมิใจในความเป็นไทยด้วย

Executive Forum on Competitiveness 2022
“Shaping Future Education”
 วันที่ 31 มีนาคม 2565

นโยบาย

“Shaping Future Education”

การจัดการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศ
 โดยคุณหญิงกัญญา โสภณพนิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม
(Science Technology and Innovation: STI)
เป็นภูมิคุ้มกันรับมือ VUCA World

2

Coding for all ทำได้ง่าย ทำได้เลย
Unplug Coding ไม่จำเป็นต้องมี
อุปกรณ์ที่ทันสมัย ตั้งแต่ระดับอนุบาล

3

โครงการวิทยาศาสตร์พลังสิบเป็นโครงการสำคัญ
ของกระทรวงศึกษาธิการที่จะเตรียมความพร้อม
เด็กไทยให้มีความรู้ ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี และนวัตกรรม

4

กระทรวงศึกษาธิการต้องพัฒนาไทยทุกกลุ่ม
วัยเรียนพัฒนา Hard Skill ควบคู่ Soft Skill
วัยแรงงานเน้น Up-skill และ Re-skill
ตอบโจทย์ความต้องการสถานประกอบการ

5

ทำหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนไม่ใช่
หลักสูตรที่สถานศึกษาอยากสอน และสร้างบรรยากาศ
และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
เปลี่ยนบทบาทครูจาก Lecturer มาเป็นfacilitator
เปลี่ยนผู้เรียนให้รักที่เรียนและเรียนได้ด้วยตนเอง

6

เปลี่ยน STEM เป็น STEAM Education โดย A
ที่เพิ่มเติมเข้ามาคือ Art of Life ซึ่งหมายถึง วัฒนธรรม
ประเพณีค่านิยมของไทย ศาสนา ความกตัญญูคุณงามความดี
ซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคม และจุดแข็งของประเทศไทย การจัดการ
เรียนการสอนต้องปลูกฝังให้เด็กไทยภูมิใจในความเป็นไทย

ผลิตภัณฑ์ของ Start-up : นวัตกรรมสนับสนุนระบบการศึกษาไทย

มีการยกตัวอย่าง Start-up ที่เข้ามาร่วมสนับสนุนระบบการศึกษาไทย ได้แก่ 1) คุณพิมพ์ิษา บุญอนันต์ ตัวแทนจาก Saturday School ซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้อาสาสมัครเข้ามาสอนวิชานอกห้องเรียนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่มีโอกาสได้เรียนวิชาที่อยากเรียนในโรงเรียน เสมือนเป็นแพลตฟอร์มให้นักเรียนได้เรียนกับอาสาสมัครในรายวิชาต่าง ๆ พร้อมทั้งมุ่งพัฒนาศักยภาพสูงสุด ด้วยความเชื่อที่ว่า การเรียนสิ่งที่ตนอยากเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ 2) คุณวีรพล วีระโชติประสิทธิ์ ตัวแทนจาก Edvisory แพลตฟอร์มช่วยครูประเมินความสามารถของบุคลากรและการบริหารทรัพยากรบุคคล กล่าวคือ การประเมินความสามารถของนักเรียน ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้เห็นความสามารถของนักเรียนโดยภาพรวม และ 3) คุณชลธิพา ดุทยานกร ตัวแทนจาก Inskru เป็นชุมชนของครูเพื่อร่วมกันสนับสนุนโอเดียดี ให้กับเพื่อนครูได้สร้างห้องเรียนที่มีความหมายให้กับผู้เรียน ครูสามารถเข้ามาแชร์สื่อการสอน วิธีการสอน รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาประสิทธิภาพการสอนและแลกเปลี่ยนโอเดียดีกันภายในชุมชนนี้ และ 4) คุณเกริก ปทุมานันท์ Co-founder ของ Quest Edtech สตาร์ทอัพที่จัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ Quest Edtech ได้สร้างระบบเรียกว่า play space ขึ้นเพื่อให้เด็กเรียนได้เรียนทุกวิชาจากทุกที่ในประเทศไทย เพื่อแก้ปัญหาครูและครุภัณฑ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยระบบนี้เรียนได้ทั้งในคอมพิวเตอร์ มือถือ และแท็บเล็ต เป็นต้น

การเสวนาแลกเปลี่ยน Demand-Driven and Future-Proof Education : Why and How หลักการและเหตุผลของการศึกษาที่เน้นสร้างทักษะให้ผู้เรียน (demand-driven) และ ยืนหยัดอยู่ได้ในอนาคต (future-proof)

เสวนานี้เริ่มต้นด้วยประเด็นที่ว่า “ความสามารถของทรัพยากรบุคคลที่ไทยมีอยู่นั้นทันกับความต้องการสำหรับการพัฒนาประเทศในอนาคตมากน้อยเพียงใด และสิ่งใดคือความสำคัญเร่งด่วนที่ไทยต้องรีบสร้าง” ปัญหาแรกในระบบการศึกษาที่ขัดขวางการพัฒนาทรัพยากรบุคคล คือ การที่ระบบการศึกษาไทยวางกรอบให้นักเรียนเรียนจากเฉพาะสิ่งที่กำหนด ตัวอย่างของปัญหานี้ สะท้อนจากค่านิยมที่ให้ความสำคัญอย่างมากกับการสอบ

เข้ามหาวิทยาลัย รวมถึงค่านิยมอื่นที่กีดกันผู้เรียน ผู้เสวนาร่วมกัน เสนอทางออกว่าเมื่อคนทุกคนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ ปัญหาดังกล่าวจะคลี่คลายลงโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เปิดโอกาสที่หลากหลายในการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

Executive Forum on Competitiveness 2022

“Shaping Future Education”

วันที่ 31 มีนาคม 2565

Demand-Driven and Future-Proof Education

“Why and How”

1

ทักษะที่ต้องการในปัจจุบัน T- shape skill คือ รู้กว้างรอบด้าน ชำนาญเชิงลึกในสายอาชีพ และ Soft Skill สำคัญกว่า Hard Skill Soft skill ที่ต้องการ อาทิ create activity design thinking, future thinking, growth mindset และคุณธรรมจริยธรรม

2

“สร้างพื้นที่และเวทีความร่วมมือ ทบถวน/ปลดล็อกกฎระเบียบ” คือ แนวทางการดึงดูดภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

3

ในอนาคตอันใกล้ วุฒิการศึกษาอาจไม่จำเป็นในการทำงานอีกต่อไป ในปัจจุบันความรู้ต่างๆ สามารถหาได้จากโมโตร์ศัพท์มือถืออย่างง่ายดาย มีหลักสูตร e - learning ที่สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก การจัดการศึกษาต้องปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้

4

hybrid work force ทางออกของปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอนาคต “ทำไม่ต้องรอให้เด็กอายุ 20 ปี หรือเรียนจบก่อนจึงสามารถเข้าสู่ระบบแรงงานได้” “ทำไม่คนอายุ 60 ปี แล้วต้องออกจากกระบบแรงงานทันที” จึงต้องบริหารจัดการแรงงานที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

5

กว่าจะถึงระดับอุดมศึกษาก็สายไปแล้ว การพัฒนาผู้เรียนต้องเริ่มวางแผนตั้งแต่มระดับประถมศึกษาสถานศึกษาต้องร่วมมือกับสถานประกอบการตั้งแต่นั้น ว่าต้องการแรงงานแบบใด และต้องจัดการเรียนการสอนแบบใด

6

Hybird Education การศึกษาในปัจจุบันจะไม่ได้เกิดที่ห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป การศึกษาต้องเกิดได้ทุกที่ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายคือ การสร้างงานสร้างอาชีพเป็นการศึกษาที่ผสมผสานระหว่างโรงเรียนและโรงงาน ซึ่งปัจจัยของความสำเร็จ คือ Cooperation หรือ ความร่วมมือระหว่างรัฐและภาคส่วนต่างๆ

7

จะให้เด็กไทยสร้างนวัตกรรมต้องทำอย่างไร?

• ครูต้องค้นหา ส่งเสริม และไม่ขัดขวางศักยภาพของเด็กการจัดการศึกษาจึงต้องยืดหยุ่นตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

การจัดการศึกษาต้อง

Start with Why? คือ : ต้องให้เด็กคิดว่าสอนกันไปทำไม? เรียนกันไปทำไม?

การสร้างเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

แบบ Democratization คือ : การสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ให้คนที่ยากจนได้สอนคนที่อยากเรียนแต่เรียน

ในยุคหลังโควิด องค์กรยุคใหม่ตั้งแต่ผู้บริหารสูงสุดจนถึงพนักงานระดับชั้นปฏิบัติการต้อง reskill หรือ upskill ใหม่ โดยเฉพาะทักษะด้าน science technology ทักษะทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึง soft skills ต่าง ๆ ด้วย ทักษะที่ต้องการคือ T-shaped skills กล่าวคือ ต้องรู้กว้าง รอบด้าน ชำนาญเชิงลึกในสายอาชีพ และมี soft skills ในเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) การคิดเชิงออกแบบ (design thinking) การคิดเชิงอนาคต (future thinking) และกรอบความคิดแบบเติบโต (growth mindset) ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานชีวิต

เนื่องจากในปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนแปลงในยุคดิสรัปชัน ดังนั้นจึงต้องคิดใหม่ทำใหม่ ทบทวนตั้งแต่ขั้นต้นของกระบวนการ อย่างไรก็ตาม ปัญหาประการต่อมาในระบบการศึกษา คือ ตัวระบบไม่ได้สร้างมาให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมมากนัก กล่าวคือ ปัจจุบันระบบอุตสาหกรรมไม่ต้องการผู้เชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งมากเหมือนเมื่อก่อน ระบบต้องการผู้รอบรู้ในทุกด้านหรือ generalist มากขึ้น และอีกทักษะหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนอย่างมากในปัจจุบันคือ กรอบความคิดแบบเติบโต (growth mindset) เพราะทักษะนี้ทำให้ผู้เรียนหรือพนักงานในองค์กรสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

ปัญหาอีกประการ คือระบบการศึกษาออกแบบมาเพื่อสอนให้ผู้เรียนใช้งาน แต่ไม่ได้สอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสร้าง กระบวนการ reskill ในปัจจุบันค่อนข้างใช้เวลาสำหรับคนรุ่นใหม่ จึงเป็นเรื่องที่ดีกว่าหากระบบการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดตั้งแต่ในห้องเรียน มีการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่สถานการณ์และโลกการทำงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่รองรับกับโลกอนาคต

ข้อเสนอแนะแรก คือ แนวคิด Young Talent คือการเริ่มให้ผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 เข้ามาทำงาน โดยให้ผู้มีประสบการณ์หรือผู้ที่เกษียณและมีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นร่วมฝึกฝนทักษะการทำงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน และเปิดโอกาสให้ผู้มีความเชี่ยวชาญรุ่นเก่าได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ให้ได้มากที่สุด

แนวคิดต่อมาคือ Hybrid Education เป็นแนวคิดที่สร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ และเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งด้วย การศึกษาไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเกิดได้ทุกที่ สู่เป้าหมาย คือ การสร้างงานสร้างอาชีพเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสาน ปัจจุบันคือยุคออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะหลายเรื่องพร้อมๆกัน ดังนั้น ประเทศไทยต้องปรับระบบการศึกษาและการเรียนรู้ให้รองรับกับระบบเศรษฐกิจแบบเก่าและแบบใหม่

ข้อเสนอแนะต่อมาเกี่ยวกับเรื่องนโยบายการศึกษาปัจจุบันที่ไม่ส่งผลดีกับตัวผู้เรียนเอง ทำให้ไม่สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงกับความต้องการและลักษณะการทำงานได้ ทักษะต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ต้องถูกปลูกฝังแบบบูรณาการตั้งแต่วัยเรียน อีกทั้งนโยบายการศึกษาระยะยาวปรับตัวค่อนข้างน้อย และยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้เมื่อองค์กรธุรกิจรับพนักงานที่เป็นบัณฑิตจบใหม่เข้ามา ต้องเสียเวลาปูพื้นฐานและพัฒนาทักษะกันใหม่ สิ่งนี้เป็นปัญหาของสตาร์ทอัพเป็นอย่างมาก เพราะการเงินทุนของสตาร์ทอัพต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะอีกข้อที่น่าสนใจ คือเมื่อเปรียบเทียบระหว่างโลกการศึกษา กับโลกการทำงาน เรามักจะเห็นภาพที่เด็กไม่ยอมไปโรงเรียน เพราะการเรียนไม่สนุกอย่างที่ควรเป็น เมื่อเรามองในโลกการทำงาน บางองค์กรได้เปลี่ยนระบบกระบวนการสร้างเสริมคุณภาพทรัพยากรบุคคลใหม่ เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบเดิมไม่ตอบโจทย์อีกต่อไปแล้ว องค์กรอาจประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาในระบบการศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสและศักยภาพในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนทุกเวลา ทุกสถานที่ อย่างไม่มีข้อจำกัด ใช้เวลาทุกช่วงอย่างคุ้มค่า เมื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงความรู้ผ่านระบบดิจิทัล ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าความรู้มากกว่า เพราะเข้าถึงองค์ความรู้ง่ายกว่าการเข้าห้องสมุดแบบเดิม ระบบการจัดการเรียนรู้ในองค์กรเอกชนสามารถปรับตัวได้เร็วเพราะว่าระบบไม่ได้ใหญ่เหมือนกับระบบการศึกษาระดับประเทศ ระบบการศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับคนรุ่นใหม่ผ่านระบบความรู้ที่พวกเขาสามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด และทันโลกเทคโนโลยี หากริเริ่มมุ่งนำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่จะสร้างโอกาสและความเป็นธรรมในการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลต่างๆได้อย่างทั่วถึง ซึ่งคือเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของคนไทยทุกคน นอกจากนี้ ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยค้นหา

ส่งเสริม และสร้างศักยภาพของผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นและ พัฒนาผู้เรียนแต่ละคนไปสู่ศักยภาพสูงสุดที่เขามี สิ่งนี้จะช่วยผลักดันให้ เยาวชนไทยสามารถสร้างนวัตกรรมได้ และส่งเสริมให้เด็กตั้งคำถามที่ว่า ทำไม (why) เข้าใจและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเรียนไปทำไม มี ประโยชน์อะไรในชีวิตของพวกเขา

ข้อเสนอแนะสุดท้ายเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างภาค เอกชนกับภาครัฐบาล ในปัจจุบันภาคเอกชนไม่ได้มีโอกาสเข้ามาพัฒนา การศึกษามากนัก ทำได้เพียงการบริจาคสิ่งของ หรือการทำ CSR ทั้งที่มี ศักยภาพที่จะร่วมกันช่วยพัฒนาระบบการศึกษาไทยกับภาครัฐ ภาคเอกชน สามารถทำงานร่วมกับภาครัฐด้วยการช่วยกันทำในส่วนที่เป็นจุดแข็งของ ตนเอง ที่มีความรู้และสามารถถ่ายทอดทักษะให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง การจัดรูปแบบการจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับเรื่องความร่วมมือและการ ประสานงานให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง Coding หรือ STEAM หรือ เรื่องอื่น และเน้นย้ำว่าความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างภาครัฐและภาค เอกชนจะช่วยให้ระบบการศึกษาไทยพัฒนาขึ้นได้อย่างแน่นอน

การประชุมทางวิชาการ

สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)

ครั้งที่ 1/2565

เรื่อง

จิตวิทยาโรงเรียน กับการฟื้นฟูการเรียนรู้

ดร.อรรถพล สังขวาสี

เลขาธิการสภาการศึกษา
เปิดการประชุม

นางอำภา พรหมวงษ์

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ของการประชุม

นางคยองซัน คิม

ผู้แทนองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย
กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุม

ผู้อำนวยการ

การบรร
และส

จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้

วันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2565

เวลา 08.30 – 14.00 น.

ณ โรงแรมใบหยกสกาย ประตูน้ำ

ส ภาวະการศึกษไทย
ภาการศึกษา

รับชมผ่าน

 LIVE : สภาวະการศึกษไทย สกศ.

 : สภาวະการศึกษไทย สกศ.

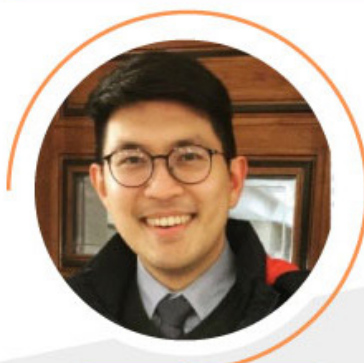
การเสวนา เรื่อง จิตวิทยาโรงเรียน
ทางออกการจัดการศึกษาในยุค Disruption

ดร.วิมลรัตน์ วันเพ็ญ

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

บรรยาย เรื่อง การสนับสนุนด้านจิตวิทยา
สุขภาพจิตเพื่อการฟื้นฟูการเรียนรู้

ดร.นปภัช สัจจนกุล

นักวิจัยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

นายเพด็จ อุกุมสกุลรัตน์

ผู้อำนวยการโรงเรียน
ดอนเมืองทหารอากาศบำรุง

นางสาวณัฐกฤตา วัฒนเวจร

ครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

เด็กหญิงสิริณัฐ ศรีมังกร

นักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้

การประชุมวิชาการสภาการศึกษาเสวนา OEC Forum ครั้งที่ 1 ประจำปี 2565 ในวันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2565 หัวข้อ “จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้” โดย ดร.อรรถพล สังขวาสี เลขาธิการสภาการศึกษา คุณคยองซัน คิม ผู้แทนองค์การยูนิเซฟประเทศไทย ทั้งนี้ องค์การยูนิเซฟประเทศไทย ต้อนรับเป็นเจ้าภาพร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดประชุมในครั้งนี้ ซึ่งเป็นการจัดอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 6 (เริ่มจัดตั้งแต่ปี 2559) การประชุมนี้เป็นเวทีทางวิชาการในการติดตามความเคลื่อนไหวความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเสวนา เรื่อง จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้ โดยมีผู้ร่วมเสวนาได้แก่ พญ.วิมลรัตน์ วันเพ็ญ ผอ.สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ดร.ณปภัช ลัจจนกุล นักวิจัยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล นายเผด็จ อุทุมสกุลรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง นางสาวณัฐกฤตา วัฒนเขจร ครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี และ เด็กหญิงสิริณัฐ ศิริมังกร นักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี มีสาระที่น่าสนใจดังนี้

ความสำคัญของจิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้

ดร.อรรถพล สังขวาสี เลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวว่า หลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) มีเรื่องหลายมิติที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยเฉพาะตัวนักเรียน ในมิติครอบครัวพบการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้ผู้ปกครองหลายคนเดือดร้อน อาชีพหายไป การดูแลครอบครัวก็ถดถอยไป ในมิติของครูต้องมาเจอสถานการณ์ที่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ จะประเมินผลอย่างไร ความเครียดเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย ทั้งฝั่งครูในเรื่องคุณภาพของนักเรียน ทั้งในส่วนของนักเรียนที่อาจเกิดภาวะเครียดจากทั้งปัญหาครอบครัว เครียดจากกระบวนการเรียนรู้ที่ครูพยายามตั้งเป้าหมายให้เป็นไปตามมาตรฐาน เกิดการสูญเสียการเรียนรู้ (Learning Loss) สูญเสียทั้งการเรียนรู้และสภาวะจิตใจ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นกับเด็กไทยและทั่วโลก โดยการสูญเสียที่เกิดขึ้นมี 3 ด้าน คือ ด้านจิตวิทยา ด้านการเรียนการสอน และด้านครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ

ที่ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องตระหนักถึง รวมทั้ง การมองภาพใหญ่ว่าควรวางแผนอย่างไร บริหารจัดการอย่างไร นอกจาก บริหารเรื่องการเงินแล้ว จะบริหารคนเพื่อไปสู่การจัดการให้นักเรียนไม่เกิด ความสูญเสียเหล่านี้ได้อย่างไร คณะผู้จัดจึงจัดกิจกรรมครั้งนี้ขึ้น เพื่อเกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้บริหาร ครู รวมถึงเสียงสะท้อนจาก นักเรียน เพื่อทางสภากาการศึกษาจะได้นำไปสู่การนำเสนอนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้และสุขภาพจิตของผู้เรียนต่อไป

การสนับสนุนด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิตเพื่อการเรียนรู้ที่ดีกว่าเดิม

พญ.วิมลรัตน์ วันเพ็ญ ผอ.สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กล่าวเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกรมสุขภาพจิตว่า มีการทำงานแบบ บูรณาการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้เข้าถึงง่ายขึ้น โดยเปลี่ยนจาก ระบบเก็บข้อมูลกระดาษ เป็นการสร้างแอปพลิเคชัน เป็นระบบดูแลราย บุคคล มีรายละเอียดรายบุคคลเพื่อคัดกรองเด็กแยกเป็นกลุ่ม “กลุ่มเสียง” “กลุ่มป่วย” และ “กลุ่มปกติ” ทุกกลุ่มจะได้รับการส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดี เช่น “กลุ่มเสียง” ได้รับการป้องกัน ส่วน “กลุ่มป่วย” ได้รับการดูแล เป็นต้น โดยข้อมูลเบื้องต้นมาจาก สพฐ. ทำให้ไม่มีปัญหาด้านการดึงข้อมูล และ ทำให้เกิดข้อดีหลายประการ เช่น

1. ครูไม่เสียเวลาในการดึงข้อมูลรายบุคคล เนื่องจากมีฐานข้อมูลจาก ส่วนกลาง
2. ครูมีหน้าที่เช็คความถูกต้องของข้อมูลผ่านมือถือ แท็บเล็ตทำให้ การทำงานง่ายและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น
3. มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลโดยแบ่งเป็นระดับชั้นการเข้าถึงข้อมูล ต้องมีการลงทะเบียนก่อนใช้ทุกครั้ง
4. ระบบการประเมินเดิมคือ SDQ มีทั้งหมด 75 ข้อ แบ่งเป็นสำหรับเด็ก 25 ข้อ สำหรับครู 25 ข้อ สำหรับผู้ปกครอง 25 ข้อ ซึ่งพบข้อเสีย คือแต่ละกลุ่มประเมินไม่เป็นไปได้ทิศทางเดียวกัน ทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน จึงมีการปรับเปลี่ยนแบบประเมินให้เหลือแค่ 9 ข้อ ทำโดยครูเป็นผู้สังเกต เนื่องจากครูใกล้ชิดและทราบว่าเด็กคนไหนมีปัญหา ทำให้ทราบ ผลได้อย่างรวดเร็ว แต่หากนักเรียนมีปัญหาจะทำการประเมิน SDQ อีก ครั้งหนึ่ง

5. สามารถจัดพิมพ์รายงานส่งโรงเรียนอย่างรวดเร็ว มีข้อมูลรายละเอียดทั้งรายละเอียดบุคคลและผลประเมิน

6. มีระบบผู้ให้การศึกษา ทำให้ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาจากสาธารณสุขประจำอำเภอ/เขต

7. มีหลักสูตรเบื้องต้น (knowledge) เกี่ยวกับ “การให้คำปรึกษา” หลายหลักสูตร เมื่อเรียนครบจึงมาเรียนหลักสูตรแบบตัวต่อตัวในข้อที่ 8 (skill)

8. หากมีการใช้แอปพลิเคชันจะมีการอบรมหลักสูตรหลักเกี่ยวกับพฤติกรรมและทักษะเด็กในชั้นประถมศึกษา ส่วนชั้นมัธยมศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของอารมณ์ ความเครียดการเรียน ครอบครัว การปรับตัว คือ หลักสูตรปรับพฤติกรรม การให้คำปรึกษา และการฟังเชิงลึก พร้อมทั้งมีใบประกาศนียบัตรรับรอง มีการร่วมมือกับ UNICEF ซึ่งใช้กรณีที่เคยเกิดขึ้น ฝึกทักษะ หากเชี่ยวชาญแล้วสามารถใช้กรณีศึกษาจริงของคุณได้

9. มีคู่มือทั้งการอบรม รูปเล่ม และออนไลน์ในหัวข้อเรื่อง “การปรับพฤติกรรม” “Deep Listening” “คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน”

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลมหาศาลทำให้ระบบการรายงานผลล่าช้า ไม่เสถียรทำให้ตัวเลขไม่ตรงกัน แต่ในระดับการใช้ข้อมูลของครูประจำชั้นยังสามารถใช้งานได้ปกติ สิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการสร้างแอปพลิเคชันระบบดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการรังแกในโรงเรียนนักเรียนสามารถใช้แอปพลิเคชันนี้ในการหาทางแก้ปัญหาเมื่อมีการรังแกกันเกิดขึ้นด้วยตนเองได้ รวมถึงการพัฒนานำแบบประเมินสุขภาพจิตในแพลตฟอร์มที่หลากหลายทั้งใน Facebook, LINE “หมอพร้อม”, application การประเมินใช้ Bio marker คือการประเมินผ่านหน้าและเสียงซึ่งแม่นยำกว่า หากมีปัญหาให้ผู้ให้คำปรึกษาคือบุคลากรสาธารณสุข โดยให้คำปรึกษาตัวต่อตัวเป็นการพัฒนาต่อเนื่องจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว คือ เว็บไซต์ “วัดใจ.com” สามารถทำได้ทุกวัย ทั่วประเทศ หากพบว่าเสียงจะมีผู้ให้คำปรึกษาตัวต่อตัว

ปัญหาและมุมมองการเรียนรู้ออนไลน์พร้อมทั้งแนวทางแก้ปัญหา

1. ปัญหาการถดถอยด้านการเรียนรู้จากการเรียนออนไลน์ ปัญหานี้เกิดจากการขาดการปฏิสัมพันธ์กันในชั้นเรียน นักเรียนบางส่วนไม่เข้าเรียน ส่วนที่เข้าเรียนปิดกล้อง เงียบไม่ตอบเมื่อให้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งบางส่วนไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเรียนออนไลน์ เรียนไปเพื่ออะไร เริ่มไม่สนใจการเรียนทำให้เกิดผลกระทบตามมาคือไม่เข้าใจในบทเรียนนั้นเลย รวมถึงปัญหาการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่นักเรียนบางส่วนยังเข้าไม่ถึง การแก้ปัญหาครั้งนี้คือ เริ่มจากระบบช่วยเหลือของโรงเรียนมีการสำรวจความพอใจของอุปกรณ์การสอนออนไลน์ การสำรวจนักเรียนด้านอุปกรณ์และสิ่งสนับสนุน มีการติดต่อบริษัทในการผ่อนชำระแท็บเล็ต พร้อมทั้งมีงบประมาณสนับสนุนและเพิ่มงบประมาณช่วยเหลืออินเทอร์เน็ตให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ ถัดมาคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ไม่บังคับ แต่ใช้วิธีการ เช่น ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาพักหรือเพิ่มกิจกรรมอื่น ๆ ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม

2. ปัญหาด้านสังคมและสุขภาพจิตของนักเรียน การสอนออนไลน์ทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีที่พึ่งคือสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ผู้เรียนมักเกิดความเครียดสะสม จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กช่วงเปิดเทอม 2 เดือนแรก พบว่า เด็กมีการแก้ปัญหาก้าวร้าวขึ้น เกิดการทะเลาะวิวาททั้งชายและหญิง สาเหตุอาจเกิดจากการกระตือรือร้นจากการเรียนออนไลน์ บางครอบครัวประสบปัญหาพ่อแม่แยกทางกัน มีปัญหากับคนในบ้าน ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา การแก้ปัญหาคือ โรงเรียนควรทำหน้าที่ 2 อย่างคือ สร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ดีต่อเด็กให้มากที่สุด และลองเข้าถึงนักเรียนให้เร็วที่สุดว่าใครมีปัญหาด้านสุขภาพจิต เด็กที่ไม่ได้รับการแก้ปัญหาย่างทันท่วงทีทำให้เกิดปัญหาทางสังคมในระยะยาว จึงควรรีบรักษาให้เร็วที่สุด การมีแอปพลิเคชันควรเป็นบริการครบวงจร (one-stop service) ซึ่งได้ข้อมูลแน่นอนชัดเจน เข้าถึงและเก็บข้อมูลของนักเรียนได้ครบถ้วน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีนักจิตวิทยาประจำโรงเรียนเพื่อให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตให้กับนักเรียน

3. ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้กระทบกับนักเรียน ทางครอบครัวไม่ให้นักเรียนศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย การแก้ปัญหา คือ ครูแนะนำทางเลือกการศึกษาคือ การเลือกมหาวิทยาลัยเปิดหรือมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนทุนการศึกษา การเข้าพูดคุยกับครอบครัวของนักเรียนเพื่อช่วยให้คำแนะนำและหาทางแก้ปัญหา

ประโยชน์ของการมีแอปพลิเคชันดูแลสุขภาพจิตในสถานศึกษา

1. โรงเรียนได้นำไปใช้และเกิดประโยชน์อย่างมาก ลดจำนวนเอกสาร มีการวิเคราะห์ข้อมูลแม่นยำ วิเคราะห์ได้ง่าย สามารถใช้กับหน่วยงานภายนอกได้
2. แอปพลิเคชันเป็นช่องทางที่นักเรียนระบายหรือพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่นักจิตวิทยาที่คอยให้คำปรึกษาในช่องทางออนไลน์ นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก
3. แอปพลิเคชันเป็นเครื่องมือที่ทำให้ตรวจพบผู้มีปัญหาได้ง่ายมากขึ้น ทำให้สามารถช่วยแจ้งคนรอบตัวนักเรียนได้รับทราบถึงปัญหาของนักเรียนได้เร็วสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

สิ่งที่แอปพลิเคชันควรพัฒนาและการแก้ปัญหาในการดูแลสุขภาพจิตในสถานศึกษา

1. การนำข้อมูลจากแอปพลิเคชันไปแก้ไขปัญหายังไม่ตอบโจทย์ เนื่องจากครูที่ดูข้อมูลรายบุคคลยังไม่มีความรู้ความสามารถที่จะไปแก้ปัญหาคือ
2. ช่องว่างของแอปพลิเคชันคือไม่เห็นหน้า ทำให้นักเรียนรู้สึกไม่เกิดความไว้วางใจผู้ให้คำปรึกษา ทำให้แก้ปัญหาคือได้ไม่ต่อเนื่อง จึงคิดว่านักจิตวิทยาโรงเรียนสามารถแก้ไขได้ดีกว่าแอปพลิเคชัน
3. แอปพลิเคชันยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ คิดว่าปัญหาหลัก ๆ ที่ต้องการให้แก้ไขคือการพูดคุย การพูดคุยโดยตรงช่วยให้เข้าใจมากกว่า การทำแบบสอบถามหรือการแชทคุยกัน
4. ควรให้ผู้ที่มีความรู้มาจัดการช่วยแก้ไขปัญหาย่างตรงจุด เนื่องจากครูติตติการการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. ถึงแม้จะมีแอปพลิเคชันในการช่วยแก้ไขปัญหา แต่โรงเรียนก็ควรมีนักจิตวิทยาประจำอยู่ในโรงเรียนเนื่องจากมีความน่าเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจมากกว่าการใช้แอปพลิเคชัน

ปัญหาและสาเหตุการขาดแคลนนักจิตวิทยาในสถานศึกษา

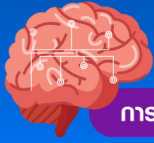
1. ในระบบโรงเรียนมีผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรอื่น ๆ แต่สิ่งที่เราขาดคือ “นักจิตวิทยาประจำโรงเรียน” ที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลเด็ก อยากให้มี 1 นักจิตวิทยาต่อ 1 สถานศึกษา

2. จากงานวิจัย การสัมภาษณ์นักจิตวิทยาพื้นที่ชายแดน พบว่า กลไกการทำงานไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ต้องลาออกจากตำแหน่ง

3. การดูแลต่อเนื่อง ใช้ระยะเวลาหลายปี ผู้ให้คำปรึกษาต้องติดตามหากขาดอาจทำให้เกิดการเลือกทางแก้ปัญหาที่ผิดได้

4. การมีผู้ให้คำปรึกษาเยาวชน (Youth Counselor) เป็นเรื่องที่ดี เป็นตัวช่วยครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา รวมถึงนักจิตวิทยาของโรงเรียน ทำให้การทำงานง่ายขึ้น เนื่องจากงานของครูมีหน้าที่งานคือการจัดการเรียนรู้ การให้ทำงานเพิ่มเติมเป็นการเพิ่มภาระกิจมากเกินไป ถึงแม้ว่าครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ครูควรทำหน้าที่เป็นผู้จัดการกรณี (case manager) และส่งต่อเคสให้ครูแนะแนวและนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน ซึ่งปัญหาคือ ยังขาดแคลนบุคลากรด้านนี้อยู่แทบทุกโรงเรียน

จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้

การประชุม OEC Forum 2022 ครั้งที่ 1 ในวันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 น.

จัดโดย กลุ่มวิเคราะห์สภาวะการณ์การศึกษา สำนักประเมินผลการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

“การสนับสนุนด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิตเพื่อการฟื้นฟูการเรียนรู้”

โดย พญ.วิมลรัตน์ วันเพ็ญ พอ.สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

กรมสุขภาพจิตมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนสังกัดเอกชน และอาชีวศึกษา ขณะนี้มีการร่วมมือกันตามรายละเอียดของกระทรวงสาธารณสุข

สร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าถึงง่ายขึ้น โดยการสร้างแอปพลิเคชัน เป็นระบบดูแลรายบุคคล มีรายละเอียดรายบุคคลเพื่อคัดกรองเด็กแยกเป็นกลุ่ม “กลุ่มเสี่ยง” “กลุ่มป่วย” และ “กลุ่มปกติ” ทุกกลุ่มจะได้รับการส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดี โดยข้อมูลเบื้องต้นมาจาก สพฐ. ทำให้ไม่มีปัญหาด้านการดึงข้อมูล

สุขภาพจิตโรงเรียน

ข้อดีของ แอปพลิเคชัน

1. ครูไม่เสียเวลาในการดึงข้อมูลรายบุคคลเนื่องจากมีฐานข้อมูลจากส่วนกลาง
2. ครูมีหน้าที่เช็คความถูกต้องของข้อมูลผ่านมือถือ แท็บเล็ตทำให้การทำงานง่ายและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น
3. มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลโดยแบ่งเป็นระดับชั้นการเข้าถึงข้อมูล ต้องมีการ register เข้าถึงระบบก่อนใช้ทุกครั้ง
4. ปรับเปลี่ยนแบบประเมินให้เหลือแค่ 9 ข้อ ทำโดยครูเป็นผู้สังเกต เนื่องจากครูใกล้ชิดและทราบว่าเด็กคนไหนมีปัญหา ทำให้ทราบผลได้อย่างรวดเร็วแต่หากนักเรียนมีปัญหา จะทำการประเมิน SDQ อีกครั้งหนึ่ง
5. สามารถปรับรายงานส่งโรงเรียนอย่างรวดเร็ว มีข้อมูลรายละเอียดทั้งรายละเอียดบุคคลและผลประเมิน
6. มีระบบ consultant ทำให้ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาจากสาธารณสุขประจำอำเภอ/เขต
7. มีหลักสูตรเบื้องต้น (knowledge) เกี่ยวกับ “การให้คำปรึกษา” หลายหลักสูตร เมื่อเรียนครบจึงมาเรียนหลักสูตรแบบตัวต่อตัวในข้อที่ 8 (skill)
8. หากมีการใช้แอปพลิเคชันจะมีการอบรมหลักสูตรหลักเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็ก (skill) ในชั้นประถมศึกษา ส่วนชั้นมัธยมศึกษา เป็นหลักสูตรปรับพฤติกรรม ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งมีประกาศนียบัตรรับรอง มีการร่วมมือกับ UNICEF ซึ่งใช้ case ที่เคยเกิดขึ้นฝึก skill หากเชี่ยวชาญแล้วสามารถใช้ case จริงของครูได้
8. มีคู่มือทั้งการอบรม รูปเล่ม และออนไลน์ในหัวข้อเรื่อง “การปรับพฤติกรรม” “Deep Listening” “คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน”

ข้อที่ต้องปรับปรุงของแอปพลิเคชัน

เนื่องจากข้อมูลมหาศาลทำให้ระบบการรายงานผลล่าช้า ไม่เสถียรทำให้ตัวเลขไม่ตรงกัน แต่ในระดับการใช้ข้อมูลของครูประจำชั้นยังสามารถใช้งานได้ปกติ

สิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น

01. แก้ปัญหาการรบกวนกันในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง
02. กำลังนำ “วิธีการประเมินสุขภาพจิต” ลงในแพลตฟอร์ม Facebook, LINE “หมอพร้อม” application การประเมินใช้ Bio marker คือการประเมินผ่านหน้าและเสียงซึ่งแม่นยำกว่าหากมีปัญหามีผู้ให้คำปรึกษาคือบุคลากรสาธารณสุข โดยให้คำปรึกษาตัวต่อตัว
03. สิ่งที่มีอยู่แล้วคือเว็บไซต์ “วัดใจ.com” สามารถทำได้ทุกวัย ทั่วประเทศ หากพบว่าเสี่ยง จะมีผู้ให้คำปรึกษาตัวต่อตัว

จิตวิทยาโรงเรียนในสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษา

มีประเด็นสำคัญร่วมแลกเปลี่ยนว่า มุมมองภายนอกเด็กอาชีวศึกษา ถูกมองว่ามีปัญหามากที่สุด ทั้งเรื่องครอบครัว เรื่องการเรียน ซึ่งเน้นเชิงอาชีพมากกว่าวิชาการ นักเรียนมีความหลากหลาย เด็กมีทั้งหมด 3 ระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี สภาพครอบครัว จิตใจ ความต้องการจึงมีความหลากหลาย ซึ่งเห็นด้วยว่าควรมีนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน เพราะครูมีภาระงานมาก ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึงและมีความรู้ด้านจิตวิทยาไม่มากพอ สนับสนุน “1 นักจิตวิทยาต่อ 1 สถานศึกษา” ประสพการณ์ที่เจอมาคือ เด็กในที่ปรึกษามีปัญหา “ภาวะซึมเศร้าระดับ 2” ถึงแม้ว่าภายนอกดูว่าเรียงการคุยกับครูคือการระบายของเด็ก แต่ครูไม่รู้วิธีการให้คำปรึกษา การแก้ปัญหา และการเข้าหานักเรียน ซึ่งเด็กมีสภาวะซึมเศร้าเยอะมากและครูมองไม่ออก สนับสนุน “1 นักจิตวิทยาต่อ 1 สถานศึกษา” จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งทั้งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา

ข้อเสนอเชิงนโยบายให้กับทางสภาการศึกษาเพื่อเสนอกับคณะรัฐมนตรี

ด้านองค์กรที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการ ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรเอกชน เพื่อพัฒนาส่งเสริมเยาวชนด้านจิตวิทยา ทั้งด้านความรู้ และการลงมือปฏิบัติจริง เน้นผู้ปฏิบัติเพื่อช่วยกันป้องกันแก้ปัญหาเบื้องต้น ก่อนนำไปสู่ปัญหาที่ยากเกินแก้ไข ควรมีนักจิตวิทยาของโรงเรียนเพื่อชี้แนะแนวทางให้เด็กไปปฏิบัติ ดำเนินชีวิตได้ปกติ มีความสุข เด็กมีความสุข ครูและผู้ปกครองก็มีความสุขด้วย สนับสนุน “1 นักจิตวิทยาต่อ 1 สถานศึกษา” และควรสร้างระบบการจ้างงานที่ดึงดูดให้คนมาทำงานและเอื้ออำนวยต่อคนทำงาน

ด้านคุณครูและผู้ปกครอง

ในอดีตครูและผู้ปกครองบางคนขาดความรู้ ความเข้าใจด้านจิตวิทยา ปัญหาด้านสุขภาพ หรือความพิการ 9 ประเภท ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มาพบนักจิตวิทยา ขอเสนอให้นักจิตวิทยาประจำโรงเรียนทำงานเป็นที่สมควร ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตกับผู้ปกครองและผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้ปกครองที่ใกล้ชิดกับเด็ก เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและการทำงาน

ร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ควรให้ความรู้เรื่องการตั้งเป้าหมายในชีวิตและอาชีพ เพราะนักเรียนที่เจอปัญหา ไม่สามารถก้าวผ่านปัญหาและอุปสรรคไปได้ เนื่องจากไม่มีเป้าหมายชัดเจนจึงควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

ด้านสังคม

การสร้างสังคมให้ทุกคนตระหนักถึงปัญหาสุขภาพจิตว่ามีผลต่อทุกช่วงวัย และควรเปลี่ยนความคิดที่ว่า “การพบจิตแพทย์ไม่ใช่เรื่องปกติ” เป็นว่า “การพบจิตแพทย์เป็นเรื่องปกติทั่วไป” โดยกรมสุขภาพจิตเป็นต้นแบบของการผลิตเนื้อหาความรู้ที่ดีให้ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพจิตมากขึ้น

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาสอน
(OEC Forum) เรื่อง

ครั้งที่ 2/

Future Edu
For Futu

ดร.อรรถพล สังขวาสี

เลขาธิการสภาการศึกษา

เปิดการประชุม

ดร.กুমิพัทร เรืองแห่

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ของการประชุม

นายจิรายุส ทรัพย์ศรีโสภา

ผู้ก่อตั้งและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
บริษัท บิ๊กคับ แคมป์ตอล กรุ๊ปโฮลดิ้งส์ จำกัด

การบรรยาย เรื่อง
Future Education
in the Disruptive World

คุ

ผู้ร่วมก่อตั้ง G

Future Education for Future Career

2565

ส ภาวະการศึกษไทย
ภาการศึกษา

Education Future Career

รับชมผ่าน

f LIVE : สภาวະการศึกษไทย สกศ.

You Tube : สภาวະการศึกษไทย สกศ.

วันอังคารที่ 14 มิถุนายน 2565
เวลา 08.30 – 14.00 น.

ณ ห้อง Ballroom ๓ ชั้น ๖ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพมหานคร

เสวนา เรื่อง

Education Start Up : Tools for Enhancing Quality
and Competitiveness

นชื่นชีวัน อานันโทไทย

olobish Academia (Thailand) Co.,Ltd.

คุณนัททินี แซ่โฮ

ผู้ก่อตั้งและกรรมการผู้จัดการ
บริษัท Venture Lead @ Edtech Asia

คุณพิเชษฐ์ เตชะธรรม

กรรมการผู้จัดการบริษัท Monkey Everyday จำกัด

Future Education for Future Career

การประชุมทางวิชาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2565 จัดขึ้นในวันอังคาร 14 มิถุนายน เวลา 08.30 - 14.00 น. ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพมหานคร ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีคุณจิรายุส ทรัพย์ศรีโสภา ผู้ก่อตั้งและประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทบิทคับ แคปปิตอล กรุ๊ป โฮลดิ้งส์ จำกัด เป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับ Future Education in the Disruptive World และคุณชื่นชีวัน อานันโทไทย ผู้ร่วมก่อตั้ง Globish Academia คุณนันทินี แซ่โฮ่ ผู้ก่อตั้งและกรรมการผู้จัดการบริษัท Venture Lead @ Edtech Asia และคุณพิเชษฐ เตชะธรรม กรรมการผู้จัดการบริษัท Monkey Everyday จำกัด ร่วมกันเสวนาในหัวข้อ Education Start Up: Tools for Enhancing Quality and Competitiveness

โลกผันผวนโดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องขับเคลื่อนโลกให้หมุนเร็วขึ้น เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เห็นได้ว่า ปัจจุบันโลกอยู่ในยุค VUCA World มีสิ่งอำนวยความสะดวกเกิดขึ้นมามากมาย ในขณะเดียวกันก็มีหลายสิ่งที่ยสูญหายไปเช่นกัน ยกตัวอย่าง ปัจจุบันเครื่องมือสื่อสารสามารถตอบโจทย์แทบทุกอย่างของการดำเนินชีวิต กล่าวคือ โทรศัพท์เครื่องเดียวสามารถเป็นได้มากกว่าอุปกรณ์ที่ใช้สื่อสาร เช่น ใช้ทำธุรกรรมการเงิน ทำธุรกิจ สิ่งสินค้าและบริการ เรียกใช้ยานพาหนะ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เป็นที่กังวลในวงการศึกษาว่า ในอนาคต AI หรือปัญญาประดิษฐ์ ที่แสดงถึงความเจริญของเทคโนโลยีนี้จะเข้ามาแทนที่อาชีพของคนรุ่นใหม่ และเป็นคำถามต่อมาว่า คนจะทำอะไรในอนาคต ปัญหานี้จึงเป็นข้อที่จุดประกายให้วงการการศึกษาต้องเปลี่ยนโครงสร้างของระบบการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องและตอบโจทย์กับการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกในอนาคต

ทำความเข้าใจการศึกษาในฐานะ “ระบบ” หนึ่งของสังคม

ระบบการศึกษามีคำว่า “ระบบ” นำหน้า แสดงว่าระบบการศึกษามีความคล้ายคลึงกับระบบธุรกิจเช่นกัน จึงมีการถ่ายโอนแนวคิดระหว่างวงการธุรกิจและการศึกษา โดยระบบมี 2 รูปแบบ คือ

ระบบปิด คือ ระบบที่เป็นจุดริเริ่มของนวัตกรรมต่าง ๆ รวมทั้งวงการต่าง ๆ บนโลก เป็นระบบพื้นฐานของการเติบโต มีหลักการคือการทำงานในลักษณะจากบนลงล่าง กล่าวคือ มีผู้สั่งการหรือ CEO โดยยึดเอาความ

คิดของตนเป็นหลักไปสู่ผู้ที่อยู่เบื้องล่างให้ปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ความคิดนั้น ยกตัวอย่าง ระบบการจัดการของโทรศัพท์ยี่ห้อ Nokia 3310 ที่ CEO กำหนดให้ระบบสามารถโทรเข้า-ออกได้ ส่ง SMS เล่นเกมได้บางรูปแบบ อาทิ เกมงู แล้วในยุคนั้นผู้คนก็จะใช้โทรศัพท์เพื่อสื่อสารโดยเฉพาะ ระบบปิดจึงส่งผลให้ขาดความหลากหลายและขาดความสอดคล้องกับผู้นำไปปฏิบัติหรือประยุกต์ต่อไป เพราะมาจากความคิดของ CEO คนเดียว

ระบบเปิด คือ ระบบที่สร้างการเติบโตของนวัตกรรมต่าง ๆ รวมทั้งวงการต่าง ๆ บนโลก มีหลักการคือการทำงานในลักษณะทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างนวัตกรรม หรือทุกคนสามารถสร้างเนื้อหา (Content) ต่าง ๆ ได้ เป็นระบบที่ทำให้ทุกคนมี “โอกาส” นำเสนอแนวคิดของตนสู่สาธารณะ ยกตัวอย่าง iPhone โทรศัพท์ยี่ห้อ Apple ที่คิดค้นโดย Steve Jobs ผู้บุกเบิกระบบเปิด โดยผู้คนสามารถเป็นผู้สร้างนวัตกรรมในรูปแบบแอปพลิเคชันได้ ซึ่งจะมีให้เผยแพร่ใน App Store ทำให้โทรศัพท์เป็นได้มากกว่าเครื่องมือสื่อสาร ระบบเปิดจึงสามารถตอบโจทย์กับการดำเนินชีวิตของคนในยุคใหม่ เพราะมาจากความคิดของทุกคนที่เป็นผู้ใช้งาน

การจัดการศึกษาที่ “เปิด” โอกาสให้กับทุกคนด้วยเทคโนโลยี

จาก 2 ระบบดังกล่าวจึงเกิดเป็นแนวคิด (Concept) ของการจัดการระบบการศึกษาที่ว่า “To Create an Open Education Platform” คือการสร้างและเปิดโอกาสการเรียนรู้ โดยมีการจำกัดความหมายของคำว่า “Open” 3 ประเด็น คือ

1. Innovation คือ ทุกคนมีความสามารถและทักษะสามารถสร้าง content หรือนวัตกรรมที่ดี ในฐานะผู้สร้าง หรือนวัตกรรม แล้วเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ได้ผ่านการใช้ Open Education Platform โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่

2. Eco Asset คือ ทุกคนสามารถเข้าถึง content หรือนวัตกรรมได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยกระจายโอกาสการเข้าถึง นั่นคือ อินเทอร์เน็ต (Internet) ทุกพื้นที่ทั้งในและนอกเมืองมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตใช้ ส่งผลให้ผู้สร้างใช้ต้นทุนเท่าเดิม แต่ผู้รับบริการหรือผู้ใช้มีจำนวนมากขึ้น

3. Up to date คือ มีการอัปเดต content ได้ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และการอัปเดตนั้นสามารถทำได้ง่ายและสะดวกอีกด้วย เมื่อมีการอัปเดตขึ้น Content ที่เก่าหรือไม่ตอบโจทย์กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน หรือไม่มีใครสนใจก็จะถูกตัดทิ้ง จึงเกิดการแข่งขันขึ้นเพื่อสร้าง Content ที่น่าสนใจ มีประโยชน์ และตอบโจทย์กับการดำเนินชีวิตและความเป็นไปของโลก

ภายใต้แนวคิด “To Create an Open Education Platform” เป็นแนวคิดที่ผู้นำในการประชุม “World Economic Forum Annual Meeting 2022, Davos” นำเสนอและหากนำมาใช้ในระบบการศึกษาไทยก็จะทำให้ระบบการศึกษาเติบโตขึ้นจากการให้โอกาส อย่างไรก็ตาม การจัดการระบบการศึกษาจะบรรลุผล หากภาครัฐสนับสนุนเรื่องการเชื่อมโยงถึงกัน (Connectivity) เพื่อให้คนไทยเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตผ่านระบบออนไลน์และดิจิทัลไอดี (Digital ID) ซึ่งถือเป็นสวัสดิการหรือนโยบายของภาครัฐที่จะให้ประชาชน เพื่อทั้งแสดงตัวตนและใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีได้สะดวก โดยมีโครงการกระจายเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ ทำให้ประชาชนไทยทุกคนที่มีอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ สิ่งสำคัญคือการไม่เก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ประเด็นสำคัญคือ การศึกษาควรอยู่ในแนวคิดหลักในเรื่อง Digital Inclusion ที่สามารถสร้างความเติบโตอย่างมหาศาลแก่สังคม ได้แก่ 1) Financial Inclusion คือ ทำให้การให้บริการทางการเงินเข้าถึงผู้คนจำนวนมากได้ 2) Education Inclusion คือ การทำให้ผู้คนจำนวนมากในสังคมสามารถเข้าถึงการเรียนรู้และการศึกษาได้มากที่สุด อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เป็นไปตามความสนใจและศักยภาพของพวกเขา และ 3) Healthcare Inclusion คือ การทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงบริการด้านการดูแลสุขภาพและสาธารณสุขได้อย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)

เรื่อง *Future Education For Future Career*

"Future Education in the Disruptive World"

โดย คุณจirasุส ทรัพย์ศรีโสกา

ผู้ก่อตั้งและประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัท บิทคับ แคมป์คอส กรุ๊ปโฮลดิ้งส์ จำกัด (Bitkub)

อนาคตของวงการศึกษ่าผ่านมุมมองภาคเอกชนจากการประชุมร่วมกันของ leader ทั่วโลก จากงาน World Economic Forum Annual Meeting 2022, Davos

Vision "to create an open education platform"

1 Innovation
ได้ทุกที่ทุกเวลา คือคอนเทนต์ให้ความรู้ผ่าน Open education platform

2 Eco asset
ทำให้ inclusive ทุกคนสามารถเข้าถึง ด้วยความรู้และทรสร้าง content ต่าง ๆ

3 Up-to-date
ตลอดเวลา คือ ซอฟต์แวร์อัปเดตได้ทันที ทำให้คอนเทนต์ ยั่งยืนได้อย่างรวดเร็วเหมือน natural selection มี expert จากทั่วโลกมาเขียนแข่งกัน ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

การศึกษาควรอยู่ในบริบทdigital inclusionเป็นบริบทที่เป็นgrowth areaแบบมหภาค

1 Financial inclusion
ทำให้ Financial service เข้าถึงคนเยอะให้ได้

2 Education inclusion
ทำให้ Education เข้าถึงคนเยอะให้ได้

3 Healthcare inclusion
ทำให้ Healthcare inclusive เข้าถึงคนเยอะให้ได้

วิธีทำให้เข้าถึงคนจำนวนมากคือใช้ digital technology
รัฐบาลต้องปลดล็อกทั้งหมด 2 เรื่อง

- 1** Connectivity คุณต้องมี continuous learning เรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านออนไลน์
- 2** Digital ID เพื่อ identify ตัวตนและใช้ Digital Technology ได้

metaverse และ web 3.0 กำลังจะทำให้ internet เป็น 3 dimensional การเรียนรู้ ลึกซึ้งมากขึ้นในอนาคต

web 3.0 มี token economy/crypto economy

เราสามารถจะมี play to earn, exercise to earn, listen to earn และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงการศึกษาอีกเรื่องหนึ่งคือ learn to earn ซึ่งแตกต่างจากอดีต คือเป็นทรเรียนแล้วได้เงินเนื่องจาก marginal cost production เป็นศูนย์ เราสามารถทำการศึกษากับคนทั่วโลกได้ play to earn จะ disrupt วงการ e-sport และ metaverse ทั้งหมด listen to earn จะ disrupt วงการiwaw watch to earn จะ disrupt วงการโฆษณา ดูแล้วได้เงิน learn to earn จะ disrupt วงการ open education platform ที่มี secret source ซึ่งเป็นการเพิ่ม engagement ระหว่างคนเรียนกับ platform ได้ลึกซึ้งมากขึ้น เพิ่ม bonding มากยิ่งขึ้น

บริษัทต่าง ๆ ดูเรื่อง skill base มากยิ่งขึ้น
theory น้อยลง course จะสั้นลง

เพราะลูกจ้างของมหาวิทยาลัยเป็นวัยทำงานซึ่งทำงานไปสักพักแล้วต้อง reskill/upskill ต้องเรียนรู้ตลอดเวลา เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงที่เร็วขึ้นเรื่อย ๆ ต้องมี certificate ออกมา ต้องมีการพิสูจน์ในการทำงานจริง

ปัจจุบันโลกอินเทอร์เน็ตก้าวเข้าสู่ยุคที่ 3 ของยุคการมีอินเทอร์เน็ตใช้ หรือ Web 3.0 และที่ทุกคนน่าจะคุ้นหูกันก็คือโลกของ Metaverse และในอีก 10 ปีข้างหน้า สังคมจะเปลี่ยนจากสังคมก้มหน้า ไปสู่โลกที่ทุกคนอยู่ใน Metaverse โดยมีอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือที่คนส่วนใหญ่มีและใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต เปลี่ยนมาเป็นสังคมของคนใส่แว่นตาที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยมี 3 รูปแบบ คือ

VR (Virtual Reality) คือ การจำลองโลกขึ้นมาเป็นโลกเสมือนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้รอบโลก

AR (Augmented Reality) คือ การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมา แต่ไม่สามารถที่จะมีปฏิกริยาเหมือนกับที่อยู่ในสถานการณ์จริงได้

MR (Mixed Reality) คือ การสร้างโลกเสมือนที่สร้างสิ่งจำลองขึ้นมาซ้อนทับ โดยผสมผสานเทคโนโลยีระหว่าง VR และ AR เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดภาพที่มีมิติเสมือนจริงและตอบสนองกับโลกจริงได้

เทคโนโลยีที่ก้าวล้ำนี้เข้ามาเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของคนยุคใหม่ กล่าวคือ การเรียนรู้ที่จดจำได้ดีคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง คือต้องประสบด้วยตนเอง แต่การเรียนรู้แบบบรรยาย (Lecture) เป็นการเรียนรู้แบบดั้งเดิมและเป็นการเรียนรู้แบบ 2 มิติ แต่เมื่อได้ลงมือทำ มีประสบการณ์ โดยนำความรู้ไปใช้ได้จริงนั้นจะเป็นการเรียนรู้แบบ 3 มิติ โดยใช้เทคโนโลยีแว่นตาเสมือนจริงที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปประสบผ่านการรับรู้ต่าง ๆ ลึกซึ้งมากกว่าการจดจำ การเรียนรู้ในปัจจุบันเรียนแล้วรู้อย่างเดียวไม่ได้ ยังต้องปฏิบัติได้ด้วยการใช้ทักษะและสมรรถนะสำคัญที่ผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ได้จริง

การออกแบบการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

การจัดการเรียนรู้ยังคำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียนด้วย จึงเกิดเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ การให้ตัวเลือกเสรีภาพ และยืดหยุ่น การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ทุกเวลา รวมทั้งทุกเรื่อง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเรื่องที่สนใจ ถนัด หรือเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน การเรียนตามเนื้อหาที่จัดสรรไว้ในระยะเวลาที่กำหนด สิ่งเหล่านี้ไม่ถือเป็นการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้ช้าเร็วต่างกัน ซึ่งอาจจะมาจากพื้นฐานและประสบการณ์

ที่ต่างกัน การจัดการเรียนรู้จึงควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้วยและควรปรับเปลี่ยนจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นแบบยัดสำคัญของการนำมาใช้ แล้วมาเน้นให้เห็นถึงจุดเด่นของสถานศึกษาแต่ละที่และสอดคล้องกับความเป็นไปของโลกด้วย

การเรียนรู้ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการเรียนรู้แล้วได้เงิน (Learn to Earn) นอกจากนี้ยังมี เล่นแล้วได้เงิน (Play to Earn) ออกกำลังกายแล้วได้เงิน (Workout to Earn) ดูแล้วได้เงิน (Watch to Earn) เป็นต้น คือการทำให้การเรียนรู้หรือการลงมือทำบางสิ่งแล้วมีค่าตอบแทน ซึ่งหากระบบการศึกษาสามารถทำได้ก็จะช่วยลดปัญหาหนี้ระหว่างเรียนได้ เพราะผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระหว่างเรียน

ยกตัวอย่าง E-Sport ที่สามารถทำรายได้ให้กับผู้เล่น โดยผู้เล่นต้องอาศัยทักษะและความชำนาญซึ่งล้วนเกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝน เพราะการเรียนรู้แบบเดิมนั้นยังไม่ตอบโจทย์กับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในอนาคตความรู้ที่เป็นลักษณะเนื้อหา (content) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีลักษณะเปิดกว้างอีกด้วย กล่าวคือ หากต้องการเรียนเนื้อหาที่เปิดสอนในต่างประเทศ ก็สามารถเรียนได้ในคอร์สเรียนทางอินเทอร์เน็ตในอนาคตจะไม่เน้นทฤษฎี หรือเนื้อหาความรู้ ค่านิยมของการจบในสถาบันที่มีชื่อเสียง แต่สิ่งที่เน้นคือ Skill-based Hiring จึงเกิดเป็น Micro Certificate ขึ้นมา กล่าวคือ ระยะเวลาเรียนจะสั้นลงเพื่อตอบโจทย์กลุ่มคนทำงานที่ต้อง Up Skill อยู่ตลอดเวลา นั่นหมายความว่า การเรียนรู้ไม่ได้มีเพียงในสถานศึกษา คนทำงานสามารถที่จะทำงานไปด้วยและเรียนรู้ไปด้วยได้

ดังนั้น การทำงานในบริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ จะพิจารณาที่ความสามารถ สมรรถนะ และทักษะการทำงานเป็นอันดับแรก ทำให้เข้าใจได้ว่าทำไมปัจจุบันนักศึกษาจบใหม่ถึงอยู่ในภาวะว่างงาน ประเทศไทยมีช่องว่างในเรื่องทรัพยากรมนุษย์ (Human Capital Gaps) มากเพราะระบบการศึกษาไทยที่ยังคงเป็นแบบดั้งเดิม รวมทั้งค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง ประเด็นนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องนำสู่การสร้างมาตรฐานและมโนนโยบายที่มาส่งเสริมเพื่อสร้าง และออกแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

ทำอย่างไรให้การศึกษาส่งเสริม Start Up

การศึกษาจะเป็นกระบวนการสร้างและหล่อหลอม Start Up รุ่นใหม่ได้ ก็ต่อเมื่อการศึกษามีการเปลี่ยนระบบใหม่ให้สอดคล้องกับยุคสมัย ในเวทีเสวนาที่มีตัวแทน Start Up ทางการศึกษา ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า พวกเขาเริ่มต้นเป็น Start Up ที่แรงบันดาลใจซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้มีพลังภายใน เพราะเชื่อว่าการทำสิ่งใดก็ตามที่มาจากพลังภายในจะยั่งยืนและบรรลุผล สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่ง คือ การแก้ไขปัญหา เพราะทุกเส้นทางของความสำเร็จในฐานะ Start Up ล้วนมีอุปสรรคและปัญหาที่ต้องแก้ไขและก้าวผ่านให้ได้ แต่ในระหว่างทางที่มีทั้งล้มและลุก ซ้ำ ๆ ทำให้เกิดทักษะและภูมิคุ้มกันในตัวที่จะสามารถรับมือกับปัญหาและสิ่งที่ไม่คาดคิดในอนาคตได้

อย่างไรก็ตาม การพักผ่อนดูแลสุขภาพกายและใจให้อยู่ในสภาวะสมดุล เพราะจะลดปัญหาภาวะหมดไฟทำงาน (Burnout Syndrome) หรือความเหนื่อยล้า ในการจัดการกับปัญหา หรือหาวิธีแก้ไขปัญหา นั้น ๆ กลุ่มผู้ร่วมเสวนาเห็นตรงกันว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่ง และเป็นการเรียนรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรงคือลงมือทำด้วยตนเอง ประสบปัญหาและแก้ไขเอง เพราะกว่าจะมาถึงปลายทางของความสำเร็จต้องใช้เวลาพอสมควร การเป็น Start Up ในทางการศึกษา คือ การเป็นผู้รู้จักแก้ไขปัญหา ซึ่งต้องใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) และการคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) รวมทั้งทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มาช่วยให้การเป็น Start Up มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การทำงานเป็น Start Up ทางการศึกษา

การทำงาน Start Up มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การคิด การผลิต และการขาย โดยขั้นสุดท้ายเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดทางธุรกิจ Start Up ซึ่งต้องอาศัยทักษะต่าง ๆ ที่หลากหลาย (Multi-skills) เพราะมีทักษะเดียวไม่สามารถตอบโจทย์การทำงานได้ อีกทั้งโลกเปลี่ยนแปลงเร็วทักษะบางอย่างไม่สามารถใช้ได้ต้องมีการ Deskills Reskills และ Upskills อยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ประเทศไม่ได้ต้องการบุคคลที่เป็น Start Up เท่านั้น แต่ยังต้องการทรัพยากรบุคคลที่หลากหลายสาขาอาชีพเพื่อช่วยกันพัฒนาประเทศในแนวทางที่ตนถนัด

การทำงานเป็น Start Up ไม่ได้ต้องการคนที่สมบูรณ์แบบ หรือ

ความสมบูรณ์แบบในการทำงาน เพราะกว่าทุกองค์ประกอบจะสมบูรณ์แบบต้องใช้เวลา ซึ่งคงไม่ทันต่อความรวดเร็วของการนำไปใช้ แต่ต้องการคนที่พร้อมพัฒนา กล้าคิดและทำในสิ่งใหม่โดยไม่กลัวความล้มเหลว เพราะความผิดพลาด คือการเรียนรู้สู่ความสำเร็จ ดังนั้น จุดเริ่มต้นคือการมีกรอบคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) เพราะเชื่อว่าวิธีคิดที่ดีมีชัยไปแล้วครึ่งหนึ่ง นอกจากนี้ การเข้าใจถึงสภาพปัญหาหรือความต้องการอย่างแท้จริงเป็นสิ่งสำคัญ

อุปสรรคของการพัฒนาการศึกษา

อุปสรรคสำคัญคือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การไม่ยอมรับและไม่กล้าเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลง การขาดทักษะสำคัญ เป็นต้น การรู้และแก้ไขอุปสรรคได้ ต้องเริ่มต้นจากการลงมือปฏิบัติจริงหรือไปสัมผัสจริง หากไปสำรวจหรือลงพื้นที่สังเกตการณ์เรียนการสอนแบบดั้งเดิม คือ การเรียนในห้องแบบปิด มีครูอธิบายสาระบนกระดานหน้าห้อง จะพบว่า มีผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้รวมเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน แม้ครูจะถามว่า เข้าใจหรือไม่ แล้วตอบเข้าใจก็ตาม นี่เป็นปัญหาของการศึกษาที่สะท้อนไปถึงค่านิยมทางสังคมของคนไทยที่ไม่กล้าพูดความจริง เพราะกลัวสังคมมองว่าไม่ดี ไม่กล้าถามเพราะกลัวมองว่าเรียนรู้ช้า และไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวเป็นเป้าสังเกตของคนอื่น

สิ่งเหล่านี้เองที่เป็นปัญหาที่ซ่อนเร้นอยู่ในปัญหาต่าง ๆ ซึ่งก็ล้วนมาจากระบบความเชื่อความคิดของคน การศึกษาจะไปไกลได้ต้องปรับเปลี่ยนความคิดเก่า ๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ออกให้หมดก่อน แล้วจะเกิดการพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนยังขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งอาจจะมาจากอิทธิพลรอบ อาทิ การกลั่นแกล้ง (bullying) ทำให้ไม่กล้าที่จะคิดและทำสิ่งต่าง ๆ ยกตัวอย่าง การเรียนภาษาอังกฤษสื่อสารที่มีการเรียนการสอนมาตั้งแต่ระดับประถมต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่พบว่า ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถสื่อสารได้ในชีวิตประจำวัน เพราะในระหว่างการเรียนการสอนไม่กล้าที่จะสื่อสารออกมา เพราะกลัวเพื่อนในห้องกลั่นแกล้ง ทำให้การฝึกทักษะไม่ประสบผลเกิดเป็นปัญหา เรียนอังกฤษแต่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันไม่ได้ โดยสรุปการแก้ไขอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษาต้องเริ่มจากการสำรวจ ตระหนักและยอมรับสภาพและสถานการณ์จริงที่สังคมและการเรียนรู้ของเยาวชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร

10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาไทย

1. การออกแบบหลักสูตรแบบโมดูล กล่าวคือผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าอยากเรียนอะไร อะไรที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน เพราะการเรียนรู้ที่ดีต้องเกิดจากความอยากรู้ แล้วจะเกิดการซึมซับการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดสรรมาเป็นแบบแผนการเรียนรู้

2. การแบ่งกลุ่มความแตกต่างของผู้เรียนในห้องให้ชัดเจน โดยการสำรวจ การวิเคราะห์จากฐานข้อมูลผู้เรียนเพื่อให้การเรียนรู้ตอบโจทย์และสอดคล้องกับผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

3. ควรเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงของโลก ในปัจจุบันครูคือผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitators) คือไม่ได้มีหน้าที่สอนอย่างเดียว แต่เป็นผู้แนะนำและกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้และค้นคว้าข้อมูล

4. ระบบการศึกษาควรเป็นการออกแบบมาเพื่อแนะนำแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการจำกัดการเรียนรู้ให้อยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ เพราะบางครั้งระบบการศึกษาที่ใช้อยู่อาจจะทำร้ายผู้เรียนทางอ้อมจากการตัดสินการสอบเพียงครั้งเดียว

5. การจัดทำระบบเก็บข้อมูล (Data Tanks) และติดตามผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้รู้วิธีการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และยังสะดวกและรวดเร็วต่อการค้นหาคนเพื่อทำงานในบริษัท หรือองค์กรภายนอก โดยที่ไม่ต้องเสียเวลาและงบประมาณประกาศรับสมัครงาน

6. การจัดหาแบบอย่างที่เหมาะสม โดยไม่จำเป็นต้องนำเฉพาะบุคคลที่ประสบความสำเร็จ เพราะการเรียนรู้แบบอย่างไม่ได้เรียนรู้ที่ความสำเร็จ แต่เรียนรู้ที่ความล้มเหลวแล้วหาทางแก้ไข ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้และค้นหาความชอบและความถนัดของตนเอง

7. การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Spaces) จากการสำรวจความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสะดวกที่จะเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยคำนึงถึงการตอบโจทย์ยุคปัจจุบันให้มากที่สุด

8. การเปิดเสรีทางการศึกษา โดยการให้ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าจะเรียนที่ไหน เมื่อไร เรื่องอะไร และระยะเวลาเรียนที่ไม่จำกัดด้วย โดยเน้นที่ความจำเป็นพื้นฐานและความสะดวกของผู้เรียนเป็นหลัก

9. การเข้าใจธรรมชาติผู้เรียน โดยต้องเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน หากจัดการเรียนรู้ที่เข้มข้นเกินไปในระดับเริ่มต้นอาจเกิดการบั่นทอนความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียนในอนาคตได้

10. การประยุกต์ใช้สิ่ง que ผู้เรียนสนใจกับการเรียนรู้ คือการหาวิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่ใกล้ตัวผู้เรียนหรือผู้เรียนเข้าถึงได้ง่ายที่สุด ซึ่งปัจจุบันมีวิธีการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้ หรือ Game-based Learning

การพัฒนาประเทศไทย ต้องเริ่มที่การพัฒนาคนโดยการให้การศึกษาที่มีคุณภาพสูงและมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างและไกล มองถึงอนาคตที่จะเกิดขึ้น การศึกษาจึงต้องตอบโจทย์อาชีพในอนาคต โดยเน้นที่ทักษะการทำงานและการลงมือปฏิบัติเป็นสำคัญ ผู้เรียนในอนาคตจะมีคุณลักษณะอย่างไรนั้น หรือจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันท่ามกลางความผันผวนของโลกได้หรือไม่ เป็นเรื่องที่สังคมไทยต้องร่วมกันสร้างความตระหนัก และร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อเยาวชนไทยทุกคน

การประชุมทางวิชาการ

สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)

ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕

เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ควรเรียนแค่ไหน

การเสวนา เรื่อง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์
อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

นางสาวโยโกะ เทรูย่า
ผู้แทนบริษัท สตาร์ฟิชเอ็ดดูเคชั่น
โซเชียล เอนเทอไพรส์ จำกัด

นายภัทวิชญ์ สุทธิรัตน์สกุล
นักวิจัย สถาบันวิจัย
เพื่อการพัฒนาประเทศไทย

นายณชพล จิ่งสำ
นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน

ดร.กนิพัทธ์ เรืองแห่

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ของการประชุม

ดร.อรรถพล สิงวาลี

เลขาธิการสภาการศึกษา

เปิดการประชุม

Mrs. Séverine Leonard

รองผู้อำนวยการยูนิเซฟ ประเทศไทย

กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุม

บรรยายพิเศษ

**What is the Basic Education
for the Disruptive World?**

Dr. Valerie Hannon

Senior Adviser องค์การเพื่อความร่วมมือ

และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)

**สรุปภาพรวมการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของประเทศไทย**

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาหลักสูตร

และมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

**วันอังคารที่ 5 กรกฎาคม 2565
เวลา 13.00 – 16.00 น.**

ณ โรงแรมใบหยกสกาย กรุงเทพมหานคร

ราย
ศาสตร์

ส ภาวการศีกษาไทย
ภาการศีกษา

รับชมผ่าน

f LIVE : สภาวการศีกษาไทย สกศ.

You Tube : สภาวการศีกษาไทย สกศ.

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน

การประชุมทางวิชาการ สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 3 ประจำปี 2565 ในวันอังคารที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 13.00 – 16.00 น. จัดขึ้น ณ โรงแรมไบฮายกสกาย กรุงเทพมหานคร โดยในการประชุมครั้งนี้ ได้มีผู้เข้าร่วมการประชุมมาจากหลายภาคส่วน มีทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย นักวิชาการ รวมถึงนิสิตเข้าร่วมประชุมด้วย ทั้งนี้มีการบรรยายพิเศษ เรื่อง What is the Basic Education for the Disruptive World? โดย Dr.Valerie Hannon Senior Adviser องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนความคิด โดย ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแห่ล ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา และ ดร.ชยพร กระจ่างทอง สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

ในช่วงการเสวนาในหัวข้อ การศึกษาขั้นพื้นฐานควรเรียนแค่ไหน ได้มีผู้ร่วมเสวนาทั้งหมด 4 ท่าน ได้แก่ 1) ดร.ชัยยศ อิมสุวรรณ์ อธิการบดีสภาการศึกษา 2) นางสาวโยโกะ เทรูย่า ผู้แทนบริษัท สตาร์ฟิชเอ็ดดูเคชั่น โซเชียล เอนเทอไพรส์ จำกัด 3) นายทัพหวิชัย จูติรัตน์สกุล นักวิจัยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และ 4) นายณชพล จึงสำราญ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยทั้งการประชุมวิชาการ และการเสวนา มีสาระที่น่าสนใจเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

หลักสูตรขั้นพื้นฐาน ไม่ใช่สูตรสำเร็จสำหรับทุกคน

หลักสูตรขั้นพื้นฐานไม่ใช่สูตรสำเร็จสำหรับทุกคน แต่เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งนี้หน่วยงานนโยบายจำเป็นต้องพิจารณาว่าพื้นฐานที่จำเป็นควรมีเรื่องอะไรบ้าง เพราะเหตุใด คำถามคือ ทำไมเราไม่กลับไปที่ปรัชญาพื้นฐานของการศึกษาในแต่ละระดับ ประถมศึกษา เราต้องการเตรียมความพร้อมของเด็กในเรื่องใดบ้าง เช่น เรื่องของการสื่อสาร การอยู่ร่วมกันในสังคม การหล่อหลอมให้เป็นคนที่เหมาะสมกับสังคม มัธยมศึกษาค่อยยากขึ้นมา เพราะมัธยมศึกษาเป็นการเตรียมคนไว้เพื่ออาชีพและสังคม มัธยมศึกษาตอนต้น คือ การเตรียมคนเพื่อที่จะอยู่ในสังคมและทำงาน และมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการเตรียมตัวให้เขารู้จักตนเองเพื่อที่จะเข้าสู่ความเชี่ยวชาญ

ทางอาชีพ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ความจำเป็นในการพัฒนาคนในแต่ละวัยมันไม่เหมือนกัน จึงไม่จำเป็นต้องเป็นแท่งเดียวกันตลอดเวลา คนเราสามารถเข้าถึงความรู้ที่เป็นเนื้อหาได้เยอะมาก เพราะฉะนั้นสิ่งที่ต้องการในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ใช่เนื้อหาแต่เป็นสมรรถนะ เราขาดการสื่อสารกับครู ในทุกวันนี้ ครูหลายคนกังวลว่าเวลาเรียนไม่พอ ในที่นี้ก็คือมีเวลาไม่พอที่จะสอนความรู้ในหนังสือให้หมดเล่ม นั่นแสดงให้เห็นว่าครูไม่ได้สอนหนังสือตามหลักสูตร แต่กำลังสอนตามหนังสือ ซึ่งสาเหตุก็มาจากการที่เราไม่ได้สื่อสารให้ครูเข้าใจว่า ครูต้องอ่านหลักสูตรเป็น ใช้หลักสูตรได้ ครูก็เลยสอนตามเนื้อหาในหนังสือก็เลยยังคงเป็นปัญหา

ปฏิเสธไม่ได้ว่าเนื้อหาบางเรื่องในหลักสูตรนั้นยังจำเป็นอยู่ เช่น เรื่องของภาษาและการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และยังมีบางวิชาที่สำคัญมาก ดร. ภูมิพัชร เรื่องแหล่ง ได้กล่าวว่า เมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว ตอนไปทำวิจัยที่ สปป. ลาว นั้น ได้เห็นว่ามี การให้เด็กในประเทศเรียนวิชาเคมีกับฟิสิกส์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนในเวียดนาม จีนก็บังคับให้นักเรียนเรียนเคมี ฟิสิกส์เช่นกัน เมื่อตั้งคำถามว่าทำไมต้องบังคับให้เด็กเรียน ก็ได้คำตอบว่าวิชาเคมีและวิชาฟิสิกส์ คือ พื้นฐานของการสร้างนวัตกรรม สิ่งที่น่าสังเกตและเป็นความโชคร้าย คือ ประเทศไทยเราให้ผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์ เรียนเคมี ฟิสิกส์ เช่นกัน แต่การจัดการเรียนการสอนเน้นสาระและสอนเนื้อหาเยอะมาก ทำให้เด็กหลายคนมีความประทับใจแรกที่ไม่ดีต่อ 2 วิชานี้ สิ่งที่ต้องทำ คือ ต้องมาดูว่าเนื้อหาใดที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศบ้าง แล้วจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะยังไม่ได้ คำตอบว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแค่ไหนถึงจะพอ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ วิธีการสอน หรือ วิธีการจัดการเรียนรู้ของครู ปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนก้าวข้ามการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไปแล้ว ไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานไปแล้ว โจทย์ก็คือ โรงเรียนสามารถจัดโอกาส จัดบรรยากาศให้นักเรียนได้เรียนหรือไม่ การเรียนรู้ที่ดีที่สุดไม่ได้เกิดจากการสอนที่ดีที่สุด แต่เกิดจากการที่ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้มาอย่างดี เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสามารถหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเองได้ จากรูปแบบที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต หรืออิเล็กทรอนิกส์ก็ดี แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

อะไรคือหัวใจของการศึกษาระดับพื้นฐาน

ในเวทีเสวนามีการตั้งคำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาระดับพื้นฐานว่า พื้นฐานนั้นมีเพื่อเตรียมตัวให้ผู้เรียนได้ค้นพบตัวเองใหม่ เตรียมตัวพื้นฐานเพื่อให้เขาพร้อมที่จะไปทำอาชีพใหม่ใหม่ หรือพื้นฐานเมื่อ 5 ปีที่แล้ว กับ พื้นฐานในตอนนี้เป็นพื้นฐานเดิมและเดียวกันอยู่ไหม ถ้าต่างกัน ทำไมถึงยังมีการจัดการศึกษาแบบเดิมเหมือนเมื่อ 5 ปี 10 ปี 20 ปีที่แล้ว เบื้องต้นจึงควรทำความเข้าใจกันก่อนว่าพื้นฐานที่สำคัญจริง ๆ นั้นคืออะไร เช่น เพื่อให้เด็กมีเครื่องมือในการเรียนรู้ การศึกษาระดับพื้นฐานที่จำเป็น คือ ต้องให้เขาอ่านออกเขียนได้ มีความเข้าใจในคณิตศาสตร์ เรียนรู้ที่จะทำงาน มีทักษะการคิดการทำงาน การแก้ปัญหา มีทักษะในเชิงอารมณ์และสังคมที่ดี เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับโลกอนาคต ทุกวันนี้มีเด็กหลายคนที่ยังเรียนการศึกษาระดับพื้นฐานจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือจบมหาวิทยาลัย แต่ก็ยังไม่รู้เลยว่าอยากเป็นอะไร มีความถนัดอะไร เพราะฉะนั้นพอมีตัวเลือกเกิดขึ้นมา อาชีพใหม่เกิดขึ้นมาเร็วมาก ซึ่งไม่มีอยู่ในหนังสือเรียน ในขณะที่อาชีพเก่าหลายอาชีพกำลังจะหายไป เพราะฉะนั้นถ้ายังสอนหรือจัดการเรียนรู้เหมือนเดิม เราต้องกลับมาคิดให้คำตอบกับตัวเราเองว่าอนาคตเยาวชนของประเทศจะเป็นอย่างไร

เป้าหมายการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานของไทย คืออะไรกันแน่

ประเด็นที่ 1 จัดความพร้อมให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขได้ คณิตศาสตร์ พื้นฐานที่ควรมี ให้เขาใช้เครื่องมือเหล่านั้นในการหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวเขา เพราะความรู้ในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงเร็วมาก จึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องสอนให้เด็ก ๆ แสวงหาความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปได้ด้วยตนเอง ระดับต่อไปของการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานคือการเป็นนักคิดเรื่องของนวัตกรรม การศึกษาระดับพื้นฐานจึงต้องตอบโจทย์ว่าเรากำลังจะเป็นพื้นฐานให้กับเด็กค้นพบตัวเอง ค้นพบศักยภาพที่เขาอยากมี ค้นพบความถนัด การจัดการเรียนการสอนควรจะเป็นเรื่องของ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ ให้เด็กได้ลุกขึ้นมา เมื่อเขามีพื้นฐานที่พร้อมแล้ว ต้องลุกขึ้นมาเพื่อที่จะมาศึกษาหาสิ่งที่เขาสนใจ หาสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายกับชีวิตเขา มีความหมายกับชุมชนบ้านเกิด สิ่งที่เราต้องการคือเด็กต้องรู้ตัวเอง แล้วก็มีสมรรถนะในการทำงาน ซึ่งปัญหาหลักที่เจอคือเรื่องของภาษาและทักษะการใช้ชีวิต มีเด็กหลายคนที่ไม่รู้ว่าเมื่อเจอกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ควรทำอย่างไร เพราะมันเป็นสิ่งที่คุณครูไม่ได้สอนในห้องเรียน จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญมาก

เด็กไทยเรียนเยอะ ได้ผลน้อย

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organisation for Economic Cooperation and Development: OECD) สำรวจแล้วพบว่าเด็กไทยอายุ 12 ปี เรียนลัปดาห์ละ 55 ชั่วโมง แต่ได้ผลน้อย คือไม่สามารถเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การทดสอบประมาณ 40 ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ ไม่สามารถนำความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เรื่องการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และในส่วนของเรื่องวันหมดอายุของความรู้นั้นมันก็เกิดขึ้นได้จริง จากการศึกษาพบว่าความรู้ที่เรียนหมดอายุภายในกี่ปี ทั้งนี้ไม่ใช้การหมดอายุจากร้อยเหลือ 0 แบบใช้ไม่ได้เลย แต่จะเหลือประมาณครึ่งหนึ่งหรือ 50 เปอร์เซ็นต์ ตัวอย่างเช่น ฟิสิกส์ 13 ปี เหลือความรู้ครึ่งเดียวที่ใช้ได้ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ 10 ปี เหลือแค่ครึ่งเดียวที่ใช้ได้ ประวัติศาสตร์ 8 ปี เป็นต้น

นั่นเป็นเพราะว่าโลกเปลี่ยนแปลงเร็ว ซึ่งมี 2 อย่างหลัก ๆ อย่างแรกคือ เรื่องเข้าสู่สังคมสูงวัย และผลกระทบของการมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น คือผู้ที่มีอายุน้อยกลุ่มที่เป็นแรงงานก็ต้องไปแบกหน้าที่คอยดูแลและต้องทำงานหนักขึ้น ซึ่งเวลามีจำกัด มนุษย์ต้องเก่งขึ้น ต้องสร้างผลผลิตให้ได้มากขึ้นเพื่อที่จะมีรายได้เข้าไปช่วยเหลือผู้สูงอายุที่บ้าน อีกปัญหา คือ ความผันผวนของเทคโนโลยี (Technology Disruption) ทั้งหลายที่กำลังเข้ามา จึงมีผลด้านการวิจัยของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Thai Direct Investment Abroad: TDI) ว่าประมาณ 8.3 ล้านคน มีความเสี่ยงที่จะถูกหุ่นยนต์เข้ามาแย่งงาน แต่ก็มีทักษะที่พอจะเอาตัวรอดได้โดยไม่โดนหุ่นยนต์แย่งงานมี 3 ประเภท คือ มี 3 อย่างที่ประกอบกันคือ Head Heart Hand ซึ่ง Head คือมีคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ส่วน Hand คือ งานละเอียด งานฝีมือ และ Heart คือการทำความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นการเรียนรู้ต้องมุ่งสู่การนำมาแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ การแก้ปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต้องใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านมาประกอบกัน เด็กจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะนี้

เรื่องสุดท้าย ก็คือ สุขภาวะของระบบการศึกษาไทยมีปัญหา อย่างเช่นเราเจอสถานการณ์โควิด-19 ต้องมาเรียนออนไลน์ซึ่งไม่ใช่ว่าทุกคนจะได้เกรดดีกันหมด หรืออาจจะเรียนรู้ได้ไม่เต็มที่ ปกติเรียน 200 วันแต่พอเจอโควิด-19 เวลาลดลงประมาณ 19 วันในปีแรก ปีที่ 2 ลดไปประมาณ 30 วัน หายไปประมาณ 10 ถึง 18 เปอร์เซ็นต์ พอโรงเรียนเปิดบ้าง

ปิดบ้าง ก็ทำให้การเรียนรู้ของเด็กนั้นไม่ต่อเนื่อง หรือพอเรียนออนไลน์ เด็กบางคนไม่พร้อม ไม่มีอุปกรณ์ ซึ่งโดยสรุป การศึกษาขั้นพื้นฐานควรเรียนแค่ไหน คำตอบคือ ถ้าเราไม่ปรับการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ใหม่ เรียนแค่ไหนก็ไม่พอ สภาพปัจจุบันคือ เด็กไทยเรียนเยอะแล้วได้ผลน้อย ความรู้ที่เราใช้กันก็หมดอายุเร็ว เพราะฉะนั้น เรียนเพิ่มก็หมดอายุอยู่ดี สุดท้ายก็คือเรื่องความยืดหยุ่น เช่น สถานการณ์โควิดก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพของการศึกษาไทยอยู่ การศึกษาขั้นพื้นฐานมันเหมือนเดิมไม่ได้อีกต่อไป ก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบท

โดยสรุป เห็นได้ว่าในเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเรื่องที่น่าสนใจอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การนำหลักสูตรแกนกลางสู่การปฏิบัติ มีการปรับเปลี่ยนมาตรฐานตัวชี้วัด การบริหารจัดการเพื่อสอดคล้องกับบริบท ให้สถานศึกษาสามารถจัดเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทจุดเน้น หรือความพร้อมของโรงเรียน 2) โครงสร้างเวลาเรียน ที่สามารถจัดการได้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของโรงเรียนมากขึ้น และ 3) สถานการณ์โควิด-19 ทำให้สถานศึกษาต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจทั้งในระดับแกนกลาง ระดับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสถานการณ์โรคระบาดและเหมาะสมพื้นที่ของตน

ทั้งนี้ ดร.ชยพร กระจ่างทอง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ. ยังได้กล่าวถึงประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการต้องส่งเสริมสนับสนุน ในด้านบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ ในการเรียนรู้ และทำงานอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร บางครั้งอาจเชิญภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านภายนอกมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หรือ ส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการแก่ผู้เรียนด้วย

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการกำกับดูแลคุณภาพ จัดระบบประเมินคุณภาพภายใน วิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตร ที่สำคัญควรพิจารณา ทบทวน ตรวจสอบก่อนที่จะนำไปใช้ เมื่อนำไปใช้แล้วก็ต้องมีการวิจัยติดตาม ประเมินผลเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ด้วย

การจัดแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ในการส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดที่เน้นเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยม ต้องจัดกลุ่มวิเคราะห์ แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สร้างผลงาน โดยครูสามารถประเมินผลได้อย่างหลากหลายตามสภาพจริง

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มุ่งเน้นเพิ่มพูนไปสู่สมรรถนะผู้เรียนเรียนรู้และทำให้เกิดผลจริง ครูต้องสะท้อนผลการเรียนรู้ทันทีทำให้เด็กรู้ว่าทำถูกต้องหรือยัง เพราะเหตุใด ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีอิสระที่จะคิด ปฏิบัติตามความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของตนเอง เราจะได้เด็กที่มีสมรรถนะสำคัญตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

นอกจากนี้สิ่งที่ทางหน่วยงานนโยบาย สพฐ. ดำเนินการขับเคลื่อนเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ได้แก่ 1) ขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ให้ผู้เรียน ส่วนครูและโรงเรียนต้องจัดสิ่งแวดล้อมและกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน และ 2) ทบทวนตรวจสอบหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน โดยครูต้องมีผลการเรียนรู้บูรณาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

สรุปภาพรวมการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

โดย ดร.ชยพร กระจ่างทอง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาหลักสูตร
และมาตรฐานการเรียนรู้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

1 เรื่องการจัดการหลักสูตรไปสู่ การปฏิบัติ หรือหลักสูตรแกนกลาง

มีการปรับเปลี่ยนมาตรฐานตัวชี้วัด
การบริหารจัดการเพื่อสอดคล้อง
กับบริบท ให้สถานศึกษาสามารถ
จัดเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสมกับ
บริบทจุดเน้น หรือว่าความพร้อม
ของโรงเรียน

2 โครงสร้างเวลาเรียน

มีการปรับเปลี่ยนชื่อ สถานศึกษา
สามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม
สอดคล้องกับจุดเน้นของตนเอง

3 สถานการณ์ covid-19

สถานศึกษาต้องไปศึกษาระดับ
แกนกลาง ระดับท้องถิ่น
แล้วมาจัดทำพัฒนาเป็นหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร

สถานศึกษา ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ คุณครูต้องมีการส่งเสริม
สนับสนุนทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร หรือการ
ทำงานแบบมีส่วนร่วม บางครั้งเชิญภูมิปัญญาหรือปราชญ์
ชาวบ้านภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หรือ
มีการส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการ

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การกำกับดูแลคุณภาพ จัดระบบประกันคุณภาพภายใน วิจัย
ประเมินผลการใช้หลักสูตร พิจารณา ทบทวน และตรวจสอบ
ก่อนที่จะนำไปใช้ และการวิจัยติดตามประเมินผล
เพื่อจัดการปรับปรุง

การจัดแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

การส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตร
มาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดที่เน้น
เรื่ององค์ความรู้ทั้งความรู้ทักษะ เจตคติ ค่านิยม
ต้องจัดกลุ่มวิเคราะห์แล้วจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำผลงาน
สามารถประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การเพิ่มพูนไปสู่สมรรถนะ เรียนรู้และทำให้เกิดพลองริง ๆ
ต้องสะท้อนผลการเรียนรู้ทันที ต้องทำให้เด็กรู้ว่า ทำแล้ว
ถูกต้องหรือยัง ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้
นักเรียนได้มีอิสระที่จะคิด ปฏิบัติตามความถนัด ความสนใจ
ความสามารถ และความต้องการตัวเอง เราจะได้เด็กที่มี
สมรรถนะสำคัญตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

สิ่งที่สพฐ. ได้ดำเนินการขับเคลื่อนเรื่องของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

1

ขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลาง 51 ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
ให้ผู้เรียน ส่วนคุณครู โรงเรียนต้องเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

2

การทบทวนตรวจสอบหลักสูตรให้มีคุณภาพและมาตรฐาน คุณครูต้องมีผลการเรียนรู้บูรณาการ
จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มุ่งหวังให้นักเรียนมีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ทิศทางในการปรับปรุงและนำหลักสูตรไปใช้จริง

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ กล่าวถึงแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรว่า ควรมีการอภิปรายร่วมกันว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งมิติเนื้อหาและมิติสมรรถนะ อะไรคือความจำเป็นที่คนในอนาคตจะต้องเรียนรู้ สมรรถนะที่ดี เนื้อหาทั้งหลายก็ดี ควรจะมีการคุยกันถึงสาระที่สำคัญว่าอะไรที่จำเป็น อะไรที่ไม่จำเป็น อะไรที่เป็นเป้าหมายของประเทศ หลักสูตรควรปรับให้เท่าทันโลก เพราะว่าโลกหมุนและเปลี่ยนไปตลอดเวลา และสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนจากประสบการณ์จริง คือ เด็กในปัจจุบันนี้ เขาสามารถค้นหาข้อมูลได้จาก Google หรือในสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันก็ไม่ได้เชื่อถือได้ทั้งหมด แล้วใครจะเป็นคนแนะนำเด็ก ๆ นั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมโรงเรียนยังมีความจำเป็น โรงเรียนต้องเติมเต็มสิ่งที่เด็กรู้ไปสู่สิ่งที่เด็กไม่รู้ ซึ่งต้องร่วมกันทุกภาคส่วน ต้องร่วมกันว่าส่วนใดที่เด็กยังไม่รู้แล้วค่อย ๆ เติมเต็มไปและการศึกษาขั้นพื้นฐานควรเป็นการศึกษาที่เน้นส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น เพราะถ้าเด็กคิดเป็น เขาจะสามารถต่อยอดได้ ดังนั้นการให้ความรู้ไม่จำเป็นต้องให้ทั้งหมด เพียงแต่เราให้เชื่อ แล้วให้เด็กไปเพาะปลูกให้เจริญงอกงาม และสุดท้ายมองว่า ครูอาจจะมาจากหลักสูตรเก่า ซึ่งตอนนั้นยังไม่มีเทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่มี ดังนั้นต้องมีการพัฒนาครูระหว่างทาง ต้องมีการเติมเต็มระหว่างทางเหมือนกับเครื่องบินที่บินรอบโลก ไม่สามารถเติมน้ำมันครั้งเดียวและบินรอบโลกได้ อาจจะต้องมีการเติมน้ำมันระหว่างทางด้วย

นอกจากนี้ยังมีประเด็นทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แต่ยังคงอยู่ในกระดาษ ควรมาดูว่าจะจัดการอย่างไร เพราะการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจะต้องวางพื้นฐานเพื่อให้เด็กมีทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะทางการคิดต่าง ๆ ตามคุณลักษณะของเด็กที่ควรจะมีในศตวรรษที่ 21 สิ่งที่สำคัญมากสำหรับการจัดการชั้นเรียนหรือหลักสูตร คือควรจะต้องเปิดโอกาสให้มีการบูรณาการวิชาการที่มีความหมายกับชีวิตจริงของเด็ก มีคุณค่ากับเขา ได้ลงมือทำได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning)

ในขณะที่ คุณศัพท์วิษณุ จูติรัตน์สกุล เสนอว่าตัวชีวิตที่มีอยู่เหมาะสมแล้ว แต่ยังติดขัดอยู่ที่การบูรณาการรายวิชา หรือหลายตัวชีวิตเข้าไปด้วยกัน เพราะว่าในความรู้หรือกิจกรรมบางอย่างเกี่ยวข้องกับตัวชีวิตหลาย ๆ ตัว จะต้องมีการกำหนดชั่วโมงเวลาเรียนต่าง ๆ ให้ยืดหยุ่นมากขึ้น เนื่องจาก

สุดท้ายแล้วจะเข้าไปรวมกันได้ อันนี้ก็จะเป็นสิ่งที่ครูต้องไปทำงานต่ออีกชั้นหนึ่งเหมือนกัน ต้องไปดูตัวชี้วัดว่าอันนี้แยกมาจากวิชาอะไร และการประเมินก็ต้องจัดให้ได้ว่ากิจกรรมนี้ที่เด็กแสดงผลออกมามันสะท้อนเป็นตัวชี้วัดไหน และนำไปประเมินต่ออีกครั้งหนึ่ง สิ่งสำคัญ คือ ควรบอกเด็กว่าสิ่งที่เขาเรียนอยู่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงได้อย่างไร ซึ่งวิธีที่ดีสำหรับการเตรียมพื้นฐานให้เด็กนั้นต้องเริ่มจากการที่ครูศึกษาหลักสูตร และต้องรู้ว่าในชั้นเรียนที่จะสอนมีตัวชี้วัดอะไรบ้างที่เป็นตัวชี้วัดที่เด็กต้องรู้ให้เลือกออกมาเลย แล้วมาจัดว่าจะบูรณาการความรู้นั้นอย่างไร บางโรงเรียนทำได้ถึงขั้นแบบเกิดการเรียนรู้จากตัวเด็กเอง เด็กจะกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ที่เขาสนใจออกมาเอง

หลังจากนั้นครูก็จะมีขั้นตอนเหมือน Design Thinking ให้เด็กไปค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ โดยครูจะมีผังที่เป็นตัวชี้วัดที่ครูคิดว่าเด็กจะไปเรียนรู้และน่าจะเชื่อมโยงไปเป็นทักษะได้ เช่น ทักษะในการหาข้อมูล การนำเสนอ การรายงาน การพูดสื่อสาร มีบูรณาการคณิตศาสตร์เข้าไป บูรณาการทักษะต่าง ๆ เข้าไป เริ่มจากวิธีนี้ ให้ครูทดลองไปเรื่อย ๆ แล้วไปดูผลอีกทีตอนสิ้นปีการศึกษา ครูก็จะเห็นว่าเด็กเกิดทักษะอะไร ตัวชี้วัดไหนเช็คไปแล้วว่าเกิดการเรียนรู้แล้ว แล้วก็จะมีการประเมินเด็กตามทักษะและสมรรถนะที่เราตั้งไว้ มีเครื่องมือให้ ที่นี้คุณครูจะรู้ว่าทักษะไหนที่บูรณาการไม่ได้ มันจะเหลืออยู่แค่ไม่กี่ตัวชี้วัด ตรงนั้นถ้าบูรณาการไม่ได้จริง ๆ ให้สอนแบบมีความหมายกับชีวิตของเขาและสามารถเกิดขึ้นได้จริง

การสร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างส่วนกลาง โรงเรียน และผู้ปกครอง

ส่วนกลางต้องหาวิธีสื่อสารกับครู ให้ครูอ่านหลักสูตรแล้วเข้าใจเจตนารมณ์ของหลักสูตรว่าคืออะไร และถ้าต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำอะไร และโรงเรียนก็ควรสื่อสารกับผู้ปกครองให้เข้าใจถึงกระบวนการภายในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการให้นักเรียนช่วยกันทำความสะอาด เก็บขยะในโรงเรียน ว่าเป็นกระบวนการหล่อหลอมคน และวิชาทำความสะอาดห้องเรียน เรื่องการทำงานพื้นฐานอาชีพอาจไม่จำเป็นต้องไปเรียนเนื้อหาแค่ในห้องเรียน กล่าวคือต้องจัดบรรยากาศในโรงเรียน รู้จักการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ ไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียนแต่นอกโรงเรียนด้วย สภาการศึกษาที่มีทีมทำเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ และพบว่าโรงเรียนสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แทนที่จะออกไปหาแหล่งเรียนรู้ข้างนอก เพียงเหตุผลว่าไม่กล้าพาเด็กออกไป เดี่ยวเด็กจะเป็นอันตราย ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้อง

ปรับเพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นไปเพื่อพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน

นอกจากนี้ควรลดอำนาจการควบคุมจากส่วนกลางลง ให้โรงเรียนชุมชน ผู้ปกครองคุยกันว่าจะพัฒนาเด็กไปในทิศทางใดถึงจะทำให้การศึกษามีความสุขมากกว่าทุกวันนี้ ทางที่มิวิจยการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ เคยลงพื้นที่เพื่อไปถอดบทเรียนของโรงเรียนที่มีการปรับหลักสูตรในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ยกตัวอย่างของโรงเรียนในจังหวัดระยอง ซึ่งพบว่ามีการปรับหลักสูตร พบว่า โรงเรียนนี้มีการเปลี่ยนโครงสร้างเวลาเรียน มีการปรับตัวชีวิตและปรับรูปแบบการประเมินผลไปด้วย ซึ่งการปรับหลักสูตรนั้น แน่แน่นอนว่าจะต้องใช้การสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนการสอนก็ต้องเป็นแบบใหม่ด้วย ต้องเลือกหนังสือ เลือกสื่อที่ตรงความต้องการกับรูปแบบวิธีการสอน ซึ่งในโรงเรียนที่ระยองได้ปลดล็อคให้สามารถปรับหลักสูตรสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนที่ตรงความต้องการได้ สามารถจัดทำขึ้นมาได้ ซึ่งกรณีนี้ที่เจอพบว่า โรงเรียนสามารถลดเวลาเรียนไปได้ประมาณ 20% ถ้าพูดถึงประถม ตามหลักโครงสร้างเวลาเรียน เรียนประมาณ 1,000 ชั่วโมง พบว่าเหลือเวลาเรียนเพียงแค่ 800 ชั่วโมง แล้วหลักสูตรทำให้นักเรียนได้ลำดับความรู้ใหม่ ๆ จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนก็ตอบโจทย์มากขึ้น เพราะฉะนั้นมันมีตัวอย่างของโรงเรียนที่ปรับหลักสูตรแล้วมันดีขึ้น แต่ใช้ว่าทุกโรงเรียนจะปรับได้เลย เพราะต้องใช้เวลากว่าทุกอย่างจะลงตัว ซึ่งข้อเสนอเชิงนโยบายมีทั้งหมด 6 ข้อ เรียกว่ากระดุม 6 เม็ด ซึ่งต้องติดกระดุมแบบเรียงลำดับให้ถูก ถ้าติดกระดุมผิดหรือติดไม่ครบจะมีปัญหา โดยมีเนื้อหาสรุปดังนี้

ข้อ 1 ปรับหลักสูตรใหม่ ควรปรับหลักสูตรมุ่งสู่สมรรถนะ

ข้อ 2 การเตรียมพร้อมบุคลากร เพราะการปรับหลักสูตรอย่างเดียวไม่พอ หากคนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ไม่สามารถนำหลักสูตรไปปรับให้ตรงกับบริบทของโรงเรียนได้ ไม่ได้มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ การจัดการเรียนรู้ก็ไม่เป็นผล ดังนั้น จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนในเรื่องนี้ด้วย

ข้อ 3 ระบบคัดเลือกต้องปรับให้ได้คนที่ใช่ รวมถึงการประเมินวิทยฐานะด้วย ครูหรือผู้อำนวยการจะเข้าสู่ระบบผ่านการคัดเลือก การบรรจุ แต่งตั้ง และเรื่องวิทยฐานะต่าง ๆ ถ้าต้องการให้ครูสอนแบบใหม่แล้ว ระบบคัดเลือกก็ต้องปรับให้ได้คนที่ใช่มาทำงาน รวมถึงการประเมินวิทยฐานะในเมื่อการทำงานของครูเปลี่ยนไปแล้วก็ต้องให้เงินเดือนตามสิ่งใหม่ที่เราต้องการให้เขาทำขึ้นมา ถ้าประเมินแบบเดิมอาจจะต้องปรับเปลี่ยน

ข้อ 4 เรื่องสื่อ หนังสือเรียน งบประมาณ ก็ต้องให้โรงเรียนยืดหยุ่นสามารถเลือกเองได้ว่าจะซื้ออะไร จะใช้อะไร เงินอุดหนุนควรไปบล็อกกันให้มากขึ้น เรื่องสื่อค่อนข้างสำคัญมาก เพราะว่าถ้ามีหลักสูตรใหม่ก็ต้องการใช้สื่อใหม่ แต่ว่าปัจจุบันถ้ามีใช้เงินอุดหนุน 15 ปี ยังมีรายการหนังสือที่สูญ กำหนดอยู่ ยังไม่สามารถเลือกใช้ต่างออกไปจากรายการนั้นได้เลย

ข้อ 5 ระบบการวัดและประเมินผล ในปัจจุบันนี้มีโรงเรียนที่ประเมินสมรรถนะแล้ว แต่สิ่งที่พบคือ เมื่อประเมินแล้วสุดท้ายต้องรายงานแบบเดิม รายงานเป็นใบเกรด เป็นวิชาเหมือนเดิม ดังนั้นถึงแม้สอนแบบใหม่จะ Active Learning หรือแบบบูรณาการทั้งหลาย ก็ทำเป็นรายงานแบบเดิม ยังเป็นคณิต ไทย วิทยาศาสตร์แบบเดิมแล้วก็นำไปใช้อะไรไม่ได้เลย ทั้ง ๆ ที่ทางโรงเรียนก็มีการเก็บข้อมูล มีการบันทึกว่าเด็กคนนี้เรียนรู้อะไรบ้าง รู้อะไรมากน้อยแค่ไหน แต่ตอนรายงานมาทำได้แค่นี้ เพราะสุดท้ายนักเรียนต้องไปสอบเข้าโรงเรียนอื่น ในการเทียบโอนก็จะเป็นปัญหาต่อมา เพราะต้องไม่ลืมว่าไม่ใช่ทุกโรงเรียนที่ปรับเป็นหลักสูตรสมรรถนะทั้งหมด ถ้าส่งผลไปเป็นรายงานแบบสมรรถนะ โรงเรียนที่รับช่วงต่อก็อาจจะไม่เข้าใจ สุดท้ายโรงเรียนก็ไม่รับเด็กเข้าเรียน

ข้อ 6 การระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกต้องสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ที่เกิดขึ้นด้วย

การเตรียมความพร้อมและสนับสนุนการทำงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

เรื่องของการช่วยเหลือและพัฒนาครู อาจจะเลือก 3 บทเรียนที่ครูควรจะต้องรู้ แล้วสนับสนุนครูให้ทำได้ อย่างเช่น กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หรือ Design Thinking ง่าย ๆ ในแบบฉบับที่ครูสามารถเรียนรู้และลงมือทำได้ คือถ้าเราอยากให้เด็กเป็น

อย่างไร ครูก็ต้องมีโอกาสที่จะต้องได้รับการพัฒนาเช่นนี้นั้นด้วยกระบวนการเหล่านี้ต่างหากที่เราต้องติดต่ออาจารย์ เมื่อครูมีความเชื่อมั่นว่ากระบวนการเหล่านี้มีคุณค่ากับชีวิตเขา ซึ่งเมื่อครูเชื่อมั่นแล้วพวกเขาจะเปิดพื้นที่สำคัญและเปิดโอกาสให้เด็ก ลองคิดว่าถ้าเราลองเลือกหยิบมาแค่ 2-3 สิ่งที่จะเป็นอาวุธให้ครู ในการทำให้เกิดห้องเรียน Active Learning ถ้าทำได้สองสามปี เชื่อว่ามีการเปลี่ยนแปลง เราจะได้ความรู้จากครูที่เคยทำ Active Learning แล้วเห็นพัฒนาการเด็ก เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก อย่างชัดเจนไปถ่ายทอดให้กับครูคนอื่น ๆ และเราอาจจะต้องติดต่อให้คุณครูและนักศึกษาครูที่กำลังจะจบมาให้ความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่แท้จริงในการพัฒนาเยาวชนให้มีสมรรถนะที่พร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสนา (OEC F

เรื่อง

ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ: การใช้ประโยชน์

Education Data for Decision-making: PISA

วันศุกร์ที่ 5 สิงหาคม
ณ ห้อง Sarocha ชั้น 3 โรงแรม

ดร.อรรถพล สังขวาสี
เลขาธิการสภาการศึกษา

เปิดการประชุม

ดร.อาร์ตีย์ เซจิ
หัวหน้าฝ่ายการศึกษา องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุม

นางอำภา พรหมวงษ์
ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

กล่าวรายงาน
วัตถุประสงค์ของการประชุม

Mr. Nyi Nyi Thaug
Programme Specialist UNESCO
Asia-Pacific Regional Bureau for Education

การบรรยายพิเศษ Global Education Indicator
and SDG 4 Benchmarking

ดร.พรชัย อิน
รักษาการผู้อำนวยการ

การบรรยายพิเศษ
ให้ะไรกับ

รับชมผ่าน

: สภาการศึกษาไทย

ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ โดยใช้ประโยชน์จาก PISA และ MICS

Forum) ครั้งที่ 4 / 2565

ข้อมูลจาก PISA และ MICS

PISA & MICS Utilization

พฤษภาคม 2565

โรงแรมสวิสโฮเต็ล กรุงเทพฯ รัชดา

unicef
for every child

การเสวนา เรื่อง การใช้ประโยชน์จากข้อมูล
PISA และ MICS เพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ
(PISA and MICS utilization for quality
school improvement)

นายอาคม ศาณิสลป
ศึกษานิเทศก์จังหวัดสมุทรสาคร

ดร.รับขวัญ ธรรมารณ์พิลาศ
องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

นายภูมิ เพ็ญตระกูล
สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ดร.ณัฐา เพชรธนู
ผู้อำนวยการศูนย์ PISA
สำนักทดสอบทางการศึกษา

MICS - EAGLE (Education Analysis for
Global Learning and Equity)
ผลการวิเคราะห์ของประเทศไทย

เกียรติยศ
การ สกศ.

เรื่อง การสอบ PISA
การศึกษาไทย

ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ โดยใช้ประโยชน์จาก PISA และ MICS

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 4 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2565 ในประเด็น ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ: การใช้ประโยชน์จาก PISA และ MICS ณ โรงแรมสวิสโฮเต็ล รัชดา กรุงเทพฯ กล่าวเปิดการประชุมโดย ดร.อรรถพล สังขวาสี เลขาธิการสภาการศึกษา ดร.อาร์ดี เซจิ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม โดยมี นางอำภา พรหมวาathy ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา กล่าวรายงานวัตถุประสงค์การประชุม ในการจัดงานมีผู้ร่วมงานทั้งจากองค์กรระดับประเทศและระดับนานาชาติ ได้แก่ 1) Mr. Nyi Nyi Thaung UNESCO Institute for Statistics-Asia and Pacific บรรยายพิเศษในหัวข้อ Global Education Indicator and SDG 4 Benchmarking พร้อมด้วย 2) ดร.พรชัย อินทร์ฉาย รักษาการผู้อำนวยการ สสวท.บรรยายพิเศษ เรื่องการสอบ PISA ให้ะไรกับการศึกษาไทย และ ดร.รับขวัญ ธรรมาภรณ์พิลาศ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย บรรยายพิเศษในหัวข้อ ผลการวิเคราะห์ MICS-EAGLE (Education Analysis for Global Learning and Equity) ของประเทศไทย ในช่วงสุดท้ายของกิจกรรมได้มีการเสวนา เรื่องการใช้ประโยชน์จากข้อมูล PISA และ MICS เพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ (PISA and MICS utilization for quality school improvement) โดยมีผู้ร่วมเสวนา 3 ท่าน ดังนี้ นายอาคม ศาณศิลป์ ศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสาคร นายภูมิ เพ็ญตระกูล สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ ดร.ณัฐา เพชรธนู ผู้อำนวยการศูนย์ PISA สำนักทดสอบทางการศึกษา ดำเนินรายการ โดย นายวีระพงษ์ อุ้งเจริญ ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์การศึกษา ในการประชุมวิชาการและการเสวนามีสาระสำคัญที่น่าสนใจดังนี้

การบรรยายพิเศษ เรื่อง Global Education Indicator and SDG 4 Benchmarking โดย Mr. Nyi Nyi Thaung – Programme Specialist UNESCO Asia-Pacific Regional Bureau for Education

ในการใช้ข้อมูลทางการศึกษาระดับนานาชาติ พบว่า การจัดการศึกษาของไทย ยังมีได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวมากนัก เป็นแนวปฏิบัติที่ยังไม่เป็นที่นิยมจากผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ เนื่องมาจากอุปสรรคด้านการเข้าถึงข้อมูลและวิธีการใช้ข้อมูล จากสภาพปัญหาเหล่านี้ได้มีองค์กรระหว่างประเทศอย่างยูนิเซฟที่เป็นแนวร่วมสำคัญกับสภาการศึกษาในการทำงานการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อนำไปสู่การจัดทำนโยบายที่มีประโยชน์ทำให้การศึกษามีการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงภายใต้วิธีที่เหมาะสม

ในด้านของการทำงานข้อมูล องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย จัดทำข้อมูลด้านการศึกษาเพื่อเทียบกับ SDG 4 โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นหลักคือ

1. Across all levels คุณภาพการศึกษาทุกระดับ
2. Data for measuring equity การใช้ข้อมูลเพื่อชี้ว่าคุณภาพการศึกษามีความเสมอภาค (equity) หรือไม่
3. Learning outcomes ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนหรือว่าผู้เรียนอยู่ในระดับใด

การเก็บข้อมูลเพื่อมาเทียบกับ SDG 4 เพื่อวัดความก้าวหน้าหรือผลสัมฤทธิ์ของนโยบายต่าง ๆ วัดโดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ (National) ระดับภูมิภาค (Regional) ระดับหัวข้อ (Thematic) และระดับนานาชาติ (Global) สาเหตุที่ต้องวัดเทียบ 4 ระดับเพื่อให้เห็นปัญหาและออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหตามบริบทของแต่ละประเทศด้วย

ประเด็นต่อมา ผู้แทนจากองค์กรยูนิเซฟ ชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคในการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับประเทศไทย คือ การไม่มีโครงสร้างพื้นฐานในการเก็บข้อมูล เช่น การไม่มีกฎหมายกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้มีหน่วยงานสำหรับเก็บข้อมูล รวมไปถึงการไม่มีทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ และไม่มีโครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT infrastructure) ซึ่งปัญหานี้ได้นำไปสู่ปัญหาเรื่องคุณภาพของข้อมูล (Quality databases) คือการที่ผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลเช่น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ไม่สามารถค้นหาหรือนำมาใช้งานได้เนื่องจากการขาดการประสานงาน ทั้งนี้องค์กรยูนิเซฟเล็งเห็นความสำคัญของสภาพปัญหา

ดังกล่าวทาง UN จึงมีนโยบายให้ทุกหน่วยงานภายใต้ UN ร่วมกันทำงาน เพื่อช่วยทำให้ประเทศสมาชิกสามารถวัดความก้าวหน้าของตัวเองได้และสามารถกำหนด SDG 4 Benchmarking เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนา และเพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองด้านข้อมูลและพัฒนาประเทศ ได้อย่างยั่งยืน

การบรรยายพิเศษ เรื่อง การสอบ PISA ให้ะไรกับการศึกษาไทย โดย ดร.พรชัย อินทร์ฉาย รักษาการผู้อำนวยการ สสวท.

การสอบ PISA เป็นโครงการที่ริเริ่มโดย OECD ซึ่งเป็นมาตรฐานของการวัดประเมินสำหรับประชากรอายุไม่เกิน 15 ปี เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพและมีความสามารถที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในการเปลี่ยนแปลง การสอบ PISA ในประเทศไทยเริ่มต้นเมื่อ ค.ศ 2000 รวบรวมระยะเวลาดำเนินการถึงปัจจุบันเกือบ 20 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้แก่ สสวท. เนื่องจากมีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร สื่อ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และวัดประเมินผลทางด้านวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี คุณสมบัติดังกล่าวจึงสามารถเข้าไปเป็นสมาชิกของการวัดของ OECD เพื่อเข้ารับการทดลองและนำผลการประเมินมาขับเคลื่อนประเทศได้

ลักษณะเฉพาะของ PISA คือ 1) มุ่งให้ข้อมูลสำหรับระดับนโยบาย เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ดังนั้น ในการวัดสอบ PISA แต่ละครั้ง สสวท. จะต้องนำเสนอรายงานเชิงนโยบายให้ผู้บริหารระดับนโยบาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจในประเด็นสำคัญเพื่อพัฒนาการศึกษา แต่เนื่องด้วยประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตลอดเวลา มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาจำนวนมาก ในช่วงเวลาสั้น ๆ จึงขาดเสถียรภาพในการขับเคลื่อนเท่าใดนัก 2) การสร้างนวัตกรรมแนวความคิด คำว่า “ฉลาดรู้” และ 3) การประเมินอย่างต่อเนื่อง

บทบาท สสวท. ในฐานะ PISA แห่งชาติ นอกจากดำเนินการวิจัยเป็นหลักและประสานความร่วมมือและให้ข้อมูลเชิงนโยบายด้าน PISA กับหน่วยงานต่าง ๆ ก็มีการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ สังเคราะห์กับการขับเคลื่อนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้เห็นความชัดเจนว่ามีปัจจัยใด

บ้างที่ทำให้นักเรียนบางส่วนประสบความสำเร็จ และปัจจัยใดที่ต้องขจัดความเหลื่อมล้ำต่างให้นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

ปัจจุบันเริ่มมี ศูนย์ PISA ที่มี สพฐ. เป็นผู้รับผิดชอบหลัก เนื่องจาก สสวท. มีความประสงค์ที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ ทำงานร่วมกัน เพราะว่าการประเมิน PISA เป็นภาพรวมของประเทศจึงมีการขับเคลื่อนกับหน่วยงานต้นสังกัดอื่นด้วย เช่น กสศ. ในด้านกองทุนการศึกษา มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ที่ได้ใช้แนวทาง PISA และวางแผนขับเคลื่อนร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน ในนาม สสวท. จึงอยากเห็นพลังของการทำงานร่วมกันในการขับเคลื่อน PISA ของทุกหน่วยงานการศึกษา

ทั้งนี้การส่งเสริมให้คะแนนเฉลี่ยของประเทศสูงขึ้น ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเยาวชน สำหรับในด้านต่าง ๆ เช่น **การอ่าน** เป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาต่อไป เพราะคะแนนของประเทศยังไม่ถึงค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD ทำอย่างไรที่จะส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพเพราะเป็นสมรรถนะพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป และความสามารถด้านการอ่านที่ยังเป็นจุดอ่อนของนักเรียนไทยส่วนใหญ่ คือความสามารถในการแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากสิ่งที่อ่าน ซึ่งต้องเร่งพัฒนาเรื่องนี้ **คณิตศาสตร์** พบว่า คะแนนของประเทศยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ทั้งที่วิชาคณิตศาสตร์คือตรรกะ ทำอย่างไรที่จะให้เยาวชนของประเทศมีพื้นฐานคณิตศาสตร์ที่เข้มแข็งพร้อมทำงานด้านวิทยาศาสตร์ ในเรื่อง**วิทยาศาสตร์** พบจุดอ่อนในหลายประเด็นที่ต้องขับเคลื่อนพัฒนา ในส่วนของความคิดสร้างสรรค์ก็ยังเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดคำถามว่า ควรมีหลักสูตร ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่ออย่างไรให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างสอดคล้องกับการพัฒนาที่รวดเร็วในโลกดิจิทัล ตลอดจนทักษะการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ในการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับเรื่องความเสมอภาค และความเท่าเทียมด้วย เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของทุกคน อย่างไรก็ตามในการทำงานเชิงนโยบาย หากไม่เป็นไปตามตัวชี้วัด ควรมีการกำหนดผู้ร่วมรับผิดชอบ และสร้างให้เป็นความตระหนักร่วมกันในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

การบรรยายพิเศษ

เรื่อง การสอบ PISA ให้อะไรกับการศึกษาไทย โดย ดร.พรชัย อินทร์ฉาย รักษาการผู้อำนวยการ สสวท.

- 1 การทำ PISA เป็นการพัฒนาเด็ก หรือพัฒนาสมรรถนะประชากรของโลก เพราะฉะนั้นต้องมีตัวชี้วัด เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ
- 2 ลักษณะเฉพาะของ PISA คือ 2.1. มุ่งให้ข้อมูลสำหรับระดับนโยบาย ให้ทุกหน่วยมีความเข้าใจ 2.2. การสร้างนวัตกรรม แนวความคิด คำว่า “ฉลาดรู้” 2.3. มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง
- 3 การประเมินทักษะด้านการอ่านของเด็กไทยอ่านไม่เกิน 7 บรรทัด เราก็มียุทธศาสตร์พื้นฐานแต่ยังมีปัญหา ต้องมากกว่าหลักสูตรมีเนื้อหาอะไรใหม่ จึงทำให้เด็กเรามีกระบวนการคิดหรือการทำตามแนว PISA ยังไม่ถึงมากนัก
- 4 การประเมิน PISA เป็นภาพรวมของประเทศ คือ ภาพทรัพยากร เราไม่มีทักษะการใช้ชีวิตที่เหมาะสมในอนาคต เราจะแข่งขันก็ได้อย่างไร ทักษะการคิด การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การทำงานร่วมกับคนอื่น
- 5 PISA สะท้อนภาพการศึกษานานาชาติ ความเสมอภาคทางการศึกษา จิตใจเด็กต้องมีความพร้อมในการศึกษา การเกิดกองทุนเสมอภาคมีประโยชน์อย่างยิ่ง

- 6 การทำให้คะแนน PISA ของเด็กเพิ่มขึ้น การจัดการเรียนรู้อของเรา ยังไม่มีแรงดึงดูดเพียงพอในการที่จะทำให้เด็กอยากจะทำหรือเปล่า เพราะเด็กบางคนเขาก็สนใจอยากจะทำ
- 7 ภาพสะท้อนการศึกษาต้องดูเรื่องการอ่าน ประเทศไทยมีทั้งประเทศที่ต่ำกว่าและสูงกว่าเรา เราต้องศึกษาพัฒนาเรื่องนี้ต่อไป
- 8 ความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวฐานในการทำหลักสูตรกิจกรรม สื่อต่าง ๆ พัฒนาผู้เรียนเข้าสู่โลกยุคดิจิทัล
- 9 ประเทศไทยมีจุดอ่อน ด้านการทำงานร่วมกัน จะทำอย่างไรให้ทำงานเป็นทีมให้ได้ เพื่อในอนาคตที่เราจะต้องเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลกับเรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ
- 10 เรื่องการอ่านไม่ถึงค่ามาตรฐาน ทำอย่างไรที่เราจะกระตุ้นให้เกิดการอ่านให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ต้องกระตุ้นให้เกิดขึ้นมากกว่านี้
- 11 วิชาคณิตศาสตร์ คือ ตรรกะ ทำอย่างไรที่จะให้ฐานคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งจะทำงานด้านวิทยาศาสตร์
- 12 วิทยาศาสตร์ เราต้องมาดูว่าตรงไหนเป็นจุดอ่อน ที่เราต้องขับเคลื่อน ให้เกิดการพัฒนา
- 13 เรื่องความเท่าเทียม ความเสมอภาค เราจะทำอย่างไรให้ขับเคลื่อนไปด้วยกัน
- 14 เด็กขาดโอกาส มีเด็กบางคนที่คะแนน PISA ที่ดี เราไม่ควรทอดทิ้งเราต้องขับเคลื่อนให้ได้
- 15 นักเรียนไทยขาดทักษะด้านการอ่าน ความสามารถในการวิเคราะห์ ข้อมูล การแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและความเห็นจากสิ่งที่อ่าน ดังนั้น นักเรียนไทยจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้อย่างชัดเจน

- 16 นักเรียนที่ทำ PISA ได้ดี จะมีแรงอยากจะทำ อยากจะเรียน อยากจะรู้ที่ดี ตรงนี้เราจะขับเคลื่อนอย่างไร สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น
- 17 ความเหลื่อมล้ำค่อนข้างสูง ลดช่องว่าง ให้แคบลงระหว่างเด็กที่ขาดโอกาสกับเด็ก ที่ได้ออกสาที่มีโอกาสเท่าเทียมกันอย่างไร
- 18 การทำงานเชิงนโยบาย ถ้าไม่เป็นไปตามตัวชี้วัด ใครบ้างที่ร่วมรับผิดชอบ ต้องหาคนที่ร่วมรับผิดชอบต้องมีความตระหนักร่วมกัน
- 19 ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพ การศึกษา ทรัพยากรการเรียน เวลาเรียน บรรยากาศในการเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ

MICS-EAGLE (Education Analysis for Global Learning and Equity) ผลการวิเคราะห์ของประเทศไทย โดย ดร.รับขวัญ ธรรมภรณ์ พิลาศ องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย

MICS เป็นผลสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยที่สำรวจข้อมูลทุก 3 ปี โดยเก็บข้อมูลจากเด็กอายุตั้งแต่อายุ 7 ถึง 14 ปี วัดทักษะการเรียนรู้ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะเรียกรูปแบบการวิเคราะห์ว่า MICS-EAGLE ซึ่ง Eagle ย่อมาจาก Education Analysis for Global Learning and Equity เป็นการวิเคราะห์ที่เน้นในเรื่องการเรียนรู้และความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับทุกคน MICS-EAGLE ของประเทศไทย ดำเนินการภายใต้ 9 ประเด็นหลัก ซึ่งมีทั้งเรื่องการพัฒนาปฐมวัย การเรียนรู้ทักษะขั้นพื้นฐาน การศึกษาของกลุ่มเด็กพิการ มีค่อนข้างหลากหลายครอบคลุม แต่มี 2 ประเด็นหลักที่มีความสำคัญคือ การเข้าถึงการศึกษาและเรื่องคุณภาพทางการศึกษา ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเข้าถึงการศึกษา ประเทศไทยมีอัตราการเข้าถึงการศึกษาในระดับดี โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาอยู่ที่ประมาณ 95% แต่ปัญหาคือ อัตราการเข้าถึงจะลดต่ำลงเรื่อย ๆ เมื่อเข้าสู่ช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในประเด็นสถิติการเข้าถึงการศึกษาพบว่า กรุงเทพมหานครมีอัตราส่วนเด็กที่ไม่ได้เข้าปฐมวัยมากที่สุด ซึ่งสามารถนำข้อมูลจาก MICS ไปวิเคราะห์หาสาเหตุได้เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาเชิงนโยบายต่อไป เนื่องจากลักษณะข้อมูลของ MICS จะแยกกลุ่มตามรายได้ เพศ และภาษาแม่ จากข้อมูลในลักษณะนี้พบว่า กลุ่มเด็กที่มาจากรอบครัวที่ร่ำรวยที่สุด 20 เปอร์เซ็นต์เป็นกลุ่มเดียวที่สามารถรักษาระดับการเข้าเรียนสุทธิจากช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปสู่มัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ที่ประมาณ 80 กว่าเปอร์เซ็นต์ ส่วนเด็กกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์ต่ำที่สุดคือกลุ่มเด็กที่มาจากรอบครัวที่ไม่ได้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ในส่วนอัตราการเข้าเรียนของเด็กพิเศษและเด็กพิการ MICS ใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2017 จะเห็นว่าอัตราการเข้าเรียนของกลุ่มนี้มีเพียง 50 % เท่านั้น นี่ถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบางที่ทางกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาล รวมถึงกระทรวงต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะช่องว่างค่อนข้างสูงระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

นอกจากนี้ยังมีวิธีการวิเคราะห์ที่แสดงให้เห็นใน MICS-EAGLE คือ การหัดตัวลงของประชากรในระบบการศึกษา เมื่อเด็กเลื่อนระดับการศึกษา สูงขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์นี้ก็พบว่า 1) 99% คือเด็กได้เข้าเรียนประถมศึกษา 2) 94% คือเด็กที่ได้เข้าเรียนประถมศึกษาเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น และ 3) 61% คือเด็กที่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากข้อมูลการวิเคราะห์ นี้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการศึกษา ที่จะต้อง ตระหนักถึงปัญหาร่วมกันและหาแนวทางการแก้ไขต่อไป

ประเด็นที่ 2 คุณภาพทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ในเก็บข้อมูลของ MICS มีการวัดทักษะพื้นฐานที่ควรมีด้านการอ่านและ การคำนวณ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ ประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแบบ ทดสอบนี้ออกแบบร่วมกับสำนักทดสอบทางการศึกษาของ สพฐ. ผลสรุป ของข้อมูลพบว่าเด็กส่วนใหญ่สามารถอ่านได้ แต่ยังไม่สามารถแสดงทักษะ ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นได้ อีกจุดเด่นของ MICS คือมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมใน 17 จังหวัดมีรายได้ต่อหัวต่ำที่สุดในประเทศไทย ซึ่งผลปรากฏว่า ยะลา กบ ปัตตานี เป็นกลุ่มที่ทักษะพื้นฐานของเด็กต่ำที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากภาษา ที่ใช้ที่ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ o-net ที่แสดงให้เห็นว่า 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ทำคะแนนโอเน็ตได้ค่อนข้างต่ำรวมถึงกลุ่มเด็กที่อยู่ตาม ชายแดน

การวิเคราะห์หนึ่งที่ทาง MICS-EAGLE ได้ดำเนินการคือ Profiling ก็คืออธิบายลักษณะของกลุ่มคนบางกลุ่มโดยการวัดมิติเชิงสังคมซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อหน่วยงานการศึกษาต้องการนำนโยบายหรือนวัตกรรมเข้าไป ช่วยเหลือ เช่น ผู้หญิงในชนบทที่แต่งงานก่อนอายุ 15 ปีอัตราการรู้หนังสือ จาก 90% จะเหลือแค่ประมาณ 88% เท่านั้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถ ค้นหาเพิ่มเติมในเว็บไซต์ของยูนิเซฟประเทศไทย รวมถึงรายงานของ 17 จังหวัดที่เพื่อใช้ข้อมูลของแต่ละจังหวัดในการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งด้าน มิติการศึกษา มิติการเลี้ยงดูบุตรที่บ้าน มิติของเยาวชนเพื่อร่วมกันหา แนวทางการแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้ดียิ่งขึ้น

การเสวนา เรื่อง การใช้ประโยชน์จากข้อมูล PISA และ MICS เพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ (PISA and MICS utilization for quality school improvement)

ในการเสวนาดังกล่าว นายอาคม ศาณคิลปิน ได้แสดงทัศนะในฐานะศึกษานิเทศก์จังหวัดสมุทรสาครไว้ว่า ในส่วนของจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่อยู่ระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ซึ่งต้องใช้ข้อมูลหลากหลายประเภทมาวิเคราะห์ไม่ใช่เพียง MICS หรือ PISA อย่างเดียว อย่างไรก็ตาม อุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลสองส่วนนี้คือ การไม่มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบประสานงานกับผู้ใช้งาน ในขณะที่ปัญหาในระดับของการใช้งาน ระดับของหน่วยงานคือ เรื่อง time series ของข้อมูลบางประเภท เนื่องจากประเทศไทยไม่มีการกระบวนกรในการจัดเก็บที่เป็นทางการ การนำข้อมูลมาใช้ร่วมกันจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความทันสมัย ความแม่นยำของข้อมูล ประเด็นต่อมาคือการขาดแคลนบุคลากรที่เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ Big Data ให้เกิดประโยชน์ได้

ด้าน ดร.ณัฐา เพชรธนู ผู้อำนวยการศูนย์ PISA สำนักทดสอบทางการศึกษา ได้ให้มุมมองเพิ่มเติมไว้ว่า เป้าหมายหลักของการตั้งศูนย์ PISA ในสำนักทดสอบทางการศึกษา คือ ต้องการให้ครูมีองค์ความรู้ในการที่จะสร้างเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย ทั้งนี้ในการสร้างเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย ครูจำเป็นต้องมีทักษะในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทักษะในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งการเรียนรู้จากเครื่องมือประเมิน PISA ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ศูนย์ PISA ต้องการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรทางการศึกษา อย่างไรก็ตามการจะให้ครูปรับเปลี่ยนเครื่องมือประเมินเป็นเครื่องมือประเมินที่วัดสมรรถนะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ในโลกแห่งความเป็นจริงตามแนว PISA เป็นเรื่องที่ท้าทาย เนื่องจากครูส่วนใหญ่คุ้นชินกับการสร้างเครื่องมือประเมินแต่ละตัวชี้วัดแยกส่วนกัน ในระยะแรกของการตั้งศูนย์ PISA มีจุดมุ่งหมายคือสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับงานวิจัยของ PISA เพื่อถ่ายทอดให้กับศึกษานิเทศก์เพื่อนำไปสู่การขยายผลในประเด็นสำคัญต่าง ๆ เช่น เป้าหมายของ PISA คืออะไร เครื่องมือประเมิน PISA มีแนวคิดพื้นฐานอย่างไร และสื่อสารความเข้าใจในการบรรลุเป้าหมายในการสอบ PISA ได้ต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่กิจกรรมการเรียนรู้ ในห้องเรียนรายชั่วโมงและดำเนินการสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความคุ้นเคยของนักเรียนกับกระบวนการคิดแบบ PISA

ทางฝั่ง นายภูมิ เพ็ญตระกูล จากสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กล่าวว่า นอกจากดำเนินการโครงการ PISA for School ยังมีการดำเนินงานหลายส่วน งานที่มีความสำคัญที่สุดคือการจัดสรรทุนเสมอภาคเพื่อสนับสนุนโรงเรียนขนาดกลางร่วมไปกับการใช้ข้อมูลจาก PISA for School ร่วมพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ทาง กสศ.จัดทำเป็นลักษณะการย่อยข้อมูลให้เป็นระดับรายโรงเรียน และดึงข้อมูลออกมาวิเคราะห์อีกครั้งเพื่อให้เห็นปัญหาที่มีร่วมกันของทุกโรงเรียน ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ เช่น ทักษะ อารมณ์ และสังคม (Social and Emotional skill) มีผลเป็นอย่างมากต่อสมรรถนะทางวิชาการของนักเรียน ดังนั้นจึงนำไปสู่การเสนอแนะเชิงนโยบาย คือครูกับผู้บริหารต้องร่วมมือกับภาครัฐหน่วยงานต่าง ๆ ดูแลเรื่องทักษะ อารมณ์และสังคม ของผู้เรียนให้มากขึ้น

ในช่วงท้าย ผู้ร่วมเสวนาทั้งสามท่านได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ข้อมูล ควรหยิบยกรายงานข้อมูลมาพูดคุยและแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาเป็นโมเดลแนวทางการปฏิบัติที่ดี (Good Practice) หรือแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหาให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการร่วมมือร่วมใจในการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 5/2565

เรื่อง สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

วันจันทร์ที่ 8 สิงหาคม 2565 เวลา 08.30 – 14.00 น.
ณ ห้องคริสตัล 3-4 ชั้น 3 โรงแรม เซ็นจูรี พาร์ค กรุงเทพมหานคร

“

ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว

อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรยาย เรื่อง พัฒนาการพยากรณ์เศรษฐกิจอย่างไร
ประเทศไทยจึงหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง

“

Dr. Ethel Agnes P. Valenzuela

Director of the SEAMEO Secretariat

บรรยาย เรื่อง สมรรถนะที่จำเป็นของผู้เรียน
สำหรับการเป็นพลเมืองอาเซียนและพลเมืองโลก

“

นายอนุ

กรรมการผู้จัดค

บรรยาย เรื่อง
ประเทศไทยจึงมีค

สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

“

ดร.อรรถพล สิงหวาสี

เลขาธิการสภาการศึกษา

เปิดการประชุม และบรรยายพิเศษ
เรื่อง สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

“

ดร.กัมปิตร์ เรืองแห่

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ของการประชุม

พล ลิจิตพฤษไพศาล

ดร.บริษัท เบนซ์ บีเคเค วิภาวดี จำกัด

คนไทยต้องมีสมรรถนะอย่างไร
ความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

รับชมผ่าน

LIVE : สภาการศึกษาไทย สกศ.

YouTube : สภาการศึกษาไทย สกศ.

สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

การประชุมทางวิชาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 5 ประจำปี พ.ศ. 2565 ในวันจันทร์ที่ 8 สิงหาคม 2565 เวลา 08.30 – 14.00 น. ณ โรงแรมเซ็นจูรี พาร์ค กรุงเทพมหานคร ได้มีนักวิชาการ อาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ได้แก่ ดร. อรรถพล สังขวาสี เลขาธิการสภาการศึกษา ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแห่ล ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Dr. Ethel Agnes P. Valenzuela – Director of the SEAMEO Secretariat และคุณอนุพล ลิขิตพฤษไพศาล กรรมการผู้จัดการ บริษัท เบนซ์ บีเคเค วิภาวดี จำกัด ทั้ง 4 ท่านได้บรรยายและแสดงความคิดเห็นภายใต้หัวข้อหลัก คือ สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

สมรรถนะอะไรที่ตลาดแรงงานต้องการ

โลกหมุนเร็วขึ้นโดยมีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิต ทำให้การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันต่อวิวัฒนาการของโลก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาในประเทศต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนสร้างเป้าหมายร่วม หรือคุณลักษณะที่สำคัญของแรงงานให้ตอบโจทย์กับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ทั้งยังมุ่งเน้นในเรื่องสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต แม้ว่าทุกคนสามารถเข้าถึงเนื้อหาหรือความรู้ได้ด้วยอินเทอร์เน็ต แต่ยังมีแรงงานอีกจำนวนไม่น้อยยังขาดสมรรถนะที่ตลาดแรงงานต้องการ การจัดประชุมครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักในการจัดการศึกษา ยกระดับสมรรถนะการศึกษาไทย ตลอดจนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและตัวอย่างความสำเร็จ

ดร.อรรถพล สังขวาสี เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แรงงานจำนวนไม่น้อยประสบปัญหาตกงานในขณะที่บางคนค้นพบอาชีพใหม่หรือลักษณะงานใหม่ ปัญหาการว่างงานและตกงาน เป็นสถานการณ์ที่สะท้อนถึงจุดอ่อนของการศึกษาปัจจุบัน การจะพัฒนาการศึกษาไทยให้ไปสู่เวทีโลกได้ สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต การจัดการศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เนื่องจากโลกปัจจุบันขับเคลื่อนด้วยความเจริญ

ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้น การพัฒนาคนจึงต้องมีทักษะการทำงานที่หลากหลาย (multi-skills) และฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นจะต้องมีสำหรับอาชีพในอนาคต นอกจากนี้การศึกษาไทยจะต้องตระหนักและเข้าใจถึง GDP ที่โดดเด่นของแต่ละภาคและแต่ละจังหวัด เข้าใจเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย เพราะรายได้ของประเทศส่วนหนึ่งก็มาจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว นำเสนอถึงความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ที่จะช่วยประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) โดยให้เหตุผลที่เรียกว่า “ทุนมนุษย์” เพราะเราพัฒนาคนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศ สาเหตุที่ประเทศไทยยังไม่สามารถหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (ปัญหาสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง) มี 5 ประเด็น คือ 1) ระบบเศรษฐกิจยังไม่ปรับโครงสร้างให้เหมาะสม เพราะการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจจะทำให้รู้ว่าต้องปรับโครงสร้างของตลาดแรงงานอย่างไรให้ตอบโจทย์กับเศรษฐกิจของประเทศ 2) การขาดสภาพคล่องตัวในภาคธุรกิจส่งผลให้มีการลงทุนน้อย โดยเฉพาะในช่วงการฟื้นตัวหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 3) การพัฒนากำลังคนของประเทศ แรงงานยังขาดสมรรถนะสำคัญในการทำงานที่ตอบโจทย์โลกอนาคต เห็นได้ว่ามีแรงงานไม่น้อยที่ตกงาน บ้างก็ถูกแทนที่ด้วย AI 4) ปัญหาการคอร์รัปชันเกิดขึ้น ทำให้การพัฒนาไม่เต็มประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และ 5) การไม่ทำตามข้อตกลงทางการค้าที่ได้ทำร่วมกันไว้ เพราะยังปกป้องธุรกิจภายในประเทศ ทั้งที่ข้อตกลงเหล่านั้นจะเป็นการพัฒนาให้ผู้ประกอบการในประเทศเข้มแข็งขึ้น

จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าวทำให้เราต้องหาทางแก้ไข โดยดำเนินการ 4 เรื่อง 1) มโนให้ชัด สิ่งแรกคือการกำหนดขอบเขตของการพัฒนาให้ชัดเจนว่า ประเทศต้องการพัฒนาไปในทิศทางใด เข้าใจจุดแข็งของประเทศ 2) ตัดให้เป็น คือ เลือกเฉพาะสิ่งที่สามารถพัฒนาได้หรือเป็นจุดแข็งของประเทศ ตัดสิ่งที่ไม่สำคัญน้อยออกไป 3) เห็นให้จริง คือ ศึกษาค้นคว้าให้กว้างโดยการมองให้ไกลไปถึงการพัฒนาของประเทศอื่น ๆ ด้วย และ 4) ยิงไปที่คน สุดท้ายสิ่งสำคัญคือการพัฒนาคน เพราะการพัฒนาคนเป็นการระเบิดจากข้างใน (Endogenous Growth) ตามทฤษฎีทาง

เศรษฐกิจศาสตร์ของในหลวง รัชกาลที่ 9 โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะ เริ่มต้นที่การละทิ้งทักษะเก่าที่ใช้ไม่ได้ไปก่อน แล้วค่อยมาพัฒนาและเพิ่ม ทักษะใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

สถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศกำลังเผชิญ ได้แก่ 1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและโลกที่หมุนเร็วขึ้น 2) อาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและอาชีพเดิมที่หายไป หากเด็กปรับการเรียนรู้ไม่ทันจะทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษาขึ้น 3) ทักษะเปลี่ยนแปลงและเสื่อมได้เร็ว ทักษะสำคัญและเป็นที่ต้องการ ได้แก่ การใช้เหตุผล การแก้ไขปัญหาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ 4) ระยะเวลาในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ต้องใช้เวลาอีกไม่น้อยกว่า 5 ปี ทำให้เป็นโจทย์สำคัญในการปรับการจัดการศึกษาว่าควรเป็นอย่างไร ในขณะที่เศรษฐกิจโลกยังไม่ฟื้นตัว 5) คนกลุ่มเดียวที่จะฟื้นตัวได้ทัน ผู้คนส่วนใหญ่จะยังลำบาก จะพัฒนาคนอย่างไรให้ทั้งทักษะเดิม ปรับตัวและเรียนรู้ทักษะใหม่ ละทิ้งความเคยชินเดิม ๆ ให้ได้ 6) โครงสร้างประชากร แม้ว่าคนไทยจะพึ่งพิงตัวเองได้มากขึ้น แต่จะมีระบบการเรียนรู้อย่างไรที่ทำให้เยาวชนเก่งกว่าแรงงานในปัจจุบันอย่างน้อย 2.5 เท่า เพราะในอนาคตแรงงานจะมีจำนวนน้อยลงมากเนื่องจากโครงสร้างประชากรที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ 7) การศึกษาที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ โครงสร้างทักษะแรงงานในจังหวัดไม่เปลี่ยน ต้องทบทวนว่าจะทำอย่างไรให้ดีกว่าเดิมได้บ้าง และ 8) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้การจ้างงานต้องขยายมากขึ้น แต่จากข้อมูลทุกภาคเศรษฐกิจของไทยเข้าสู่ระยะที่เห็นว่าแรงงานไทยเป็นภาระ ทำให้ประเทศเรามีศักยภาพของคนแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ลำบาก

เรื่อง สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างไร ประเทศไทยจึงหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง

โดยท่านเกียรติคุณนันทิ ล้วนแก้ว อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สาเหตุการติดกับดักรายได้ปานกลางของหลายประเทศทั่วโลก มีอยู่ 5 เรื่องหลัก

- 1 เรื่องเศรษฐกิจไม่ปรับโครงสร้าง ต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างของตลาดแรงงาน
- 2 เวลา การสุกถึงเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก จะปรับตัวเองไม่มีต้นทุน และหลังโควิด19 ธุรกิจไม่มีสภาพคล่องมากพอจะลงทุน
- 3 การปรับโครงสร้างล้มเหลว 50% คือการให้เงินภาษีเงินอุดหนุน ลดหย่อนภาษี สิทธิพิเศษต่าง ๆ เพื่อดึงดูดการลงทุนเข้ามาแต่อีก 50% คือ การพัฒนาทักษะคนของประเทศ
- 4 เรื่องการคอร์รัปชั่น ธรรมภิบาล ทรานส์ปาร์เรนซี
- 5 ข้อตกลงทางการค้าจะค่อย ๆ บีบเพื่อให้ผู้ประกอบการในประเทศเข้มแข็งขึ้น

การหลุดออกจากกับดักรายได้ปานกลาง มีทั้งหมด 4 คาก

มโนให้ชัด
ความต้องการประเทศต้องชัด

ตัดให้เป็น
เลือกได้ปุ๊บเราจะรู้อะไรต้องตัดทิ้ง

เห็นให้จริง
ให้มองคู่แข่งในโลก ไม่ใช่คู่แข่งรอบบ้าน

ยิงไปที่คน
เราต้องพัฒนาคนทุกอย่างเริ่มที่คนเสมอ

สถานการณ์ปัจจุบันกำลังเผชิญหน้ากับอะไร

1 โลกหมุนเร็ว
โลกวันนี้หมุนเร็วขึ้นกว่าเมื่อก่อน 20 เท่า

2 อาชีพเกิดขึ้น
ตั้งอยู่แล้วดับไปเร็ว เด็กจะไม่ทันโลก เกิดสิ่งที่เรียกว่าช่องว่างทางการศึกษา

3 ทักษะเสื่อมเร็ว
ทักษะที่ต้องการคือทักษะใช้เหตุผล ใช้กระบวนการแก้ปัญหา นำมาเรียนรู้เพื่อคิดเรื่องใหม่ต่อไป

4 อีก 5 ปี เศรษฐกิจกว่าจะฟื้นตัว
การศึกษาในช่วงนี้ไม่ปกติ เราต้องมาคิดว่าเราจะจัดการศึกษาอย่างไรในโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวดี ไปอีก 4 ปีข้างหน้า

5 มีคนแค่กลุ่มเดียวที่ฟื้น
ที่เหลือจะลำบาก ต้องพัฒนาคนที่ทักษะเก่า ปรับตัวเรียนรู้ทักษะใหม่ที่ล้มเหลวส่วนหนึ่งมาจากความเคยชิน

6 โครงสร้างประชากร
ปัจจุบันคนไทยพึ่งตัวเองไม่ได้เยอะขึ้น เราต้องทำอย่างไรให้เด็กวันนี้เก่งกว่าเรา 2.5 คน ไม่สามารถทำได้ด้วยการท่องจำมากขึ้น ต้องคิดระบบการเรียนรู้ที่ใหม่

7 การศึกษาที่พามาไม่ประสบความสำเร็จ
เพราะ โครงสร้างทักษะแรงงานในจังหวัดไม่เปลี่ยนไป ต้องถอยกลับมาคิดว่ามีอะไรให้ทำเพิ่มเติมกว่าเดิมบ้าง

8 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
เศรษฐกิจโตการจ้างงานต้องโตด้วย แต่จากข้อมูล ภูมิภาคเศรษฐกิจของไทยเข้าสู่ระยะของการชะลอตัวลงเป็นภาวะ ทำให้เราสูดลมหายใจได้ยาก

วิธีการเทียบ มี 2 ประเด็น

- 1 เด็กไทยสู้ใครไม่ได้จริงหรือเปล่า
ถ้าเด็กทุกคนในโลกเหมือนกัน ทั้ง 4 มิติ (เด็ก พ่อแม่ โรงเรียน ทรัพยากรการศึกษา) พลวัตที่เปลี่ยนจะอยู่ในลำดับที่ใกล้เคียงกันมาก เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาไม่ใช่ตัวเด็กเท่านั้น อยู่ที่ปัจจัยทั้งหมด
- 2 ความเหลื่อมล้ำของเด็ก
ความเหลื่อมล้ำของเด็ก ไม่สามารถใช้นโยบายชุดเดียวกัน พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนทุกโรงเรียนได้ วิธีการดูแลจะไม่เหมือนกัน

ช่องว่างทักษะ ใน Sector s-curve ของเรารุนแรงกว่าที่อื่นมันถึงขยับได้ยาก ดังนั้นข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนากำลังคนมีดังนี้

- 1 ต้องรู้ว่า โลกเป็น K-Shaped คนที่อยู่รอดได้มี 4 กลุ่ม
กลุ่ม 1 เก่งนำหน้าปัญญาประดิษฐ์ สามารถทำงานเก่าและสร้างงานใหม่ ๆ
กลุ่ม 2 super talent เก่งรอบด้าน พัฒนาตนเองได้เร็ว เป็นกำลังหลักที่จะขับเคลื่อนให้ประเทศ
กลุ่ม 3 กลุ่มสีเทาได้ คืองานจ้างกันไว้เพราะเงินดู ทำงานหนัก วันหนึ่งเขาจะปล่อยไป เพราะว่าค่าแรงจะสูงหรือไม่นั้น
กลุ่ม 4 กลุ่มที่ไม่พ่ายแพ้ตัวกันขึ้น เตือนอย่างเดียว เก่งตรงตัวอยู่กับที่ ทำธุรกิจอื่น
- 2 เติบโตแบบกลุ่มหลักที่ควรโฟกัสมี 2 กลุ่ม
1. กลุ่มที่กรมได้
2. กลุ่มที่ต้องจับเขาไปจนที่จบเวลา เกเรียน การศึกษาที่สำคัญ
- 3 การเรียนแบบ maximizing instruction
ต้องเปลี่ยนเป็น optimization interactions ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน ให้ความสำคัญสร้างองค์ความรู้เอง สอนให้เด็กเติบโตให้ได้
- 4 Mind set ของการพัฒนาคนต้องเปลี่ยน จัดสอนให้รู้ ให้เติบโต
คือ สอนให้เด็กอยากรู้ด้วยตัวเอง ใฝ่เรียนใฝ่เป็นแหล่งการเรียนรู้ สลับแต่ต้องเรียนเป็นเวลาที่ศึกษา สร้างระบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย ให้กลายเป็น Learning Center ตลอดวงจรชีวิต
- 5 ความสำเร็จในยุคใหม่เกิดจาก 3 ตัว IAO ต้องควบคู่กันไป หากตัวใดตัวหนึ่งเป็นศูนย์จะไม่ประสบความสำเร็จ
5.1. Intelligence มีความรู้
5.2. Attitude ทัศนคติ
5.3. Opportunity ต้องมีโอกาสให้เกิดขึ้น
- 6 7 Keyword ที่เราใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะคนทุกช่วงวัย
6.1. ตามสะดวก หมายความว่า การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเป็นช่วงเวลาที่กำหนด
6.2. ตามสบาย คือ วิธีการเรียนต้องเหมาะสม
6.3. ตามอัธยาศัย คือแต่ละคนวิธีการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน เลือกสิ่งที่เหมาะสมกับเขา
- 6 7 Keyword ที่เราใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะคนทุกช่วงวัย
6.4. ตามทันโลก เนื้อหาต้องทันโลกแล้วกับรับเร็วกลับเร็ว
6.5. ตามอยู่เรื่อย ๆ การติดตามประเมินผลตัวเองต้องทำเรื่อย ๆ
6.6. ตามช่วงวัย ออกแบบให้เหมาะสมช่วงวัย
6.7. ตามบริบทของพื้นที่ การปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามความต้องการ keyword อื่นที่อาจจะใช้

อุปสรรคที่ต้องก้าวข้าม – และโอกาสที่อยู่ข้างหน้า

มีคำกล่าวที่ว่า “เด็กทุกประเทศเก่งเหมือนกัน หากได้รับการสนับสนุน การเรียนรู้ที่เหมาะสม” ดังนั้นจึงไม่ควรมีการเปรียบเทียบว่าเด็กประเทศไหนเก่งกว่ากัน เพราะเป็นการเปรียบเทียบในคู่เปรียบเทียบที่ไม่เหมาะสม การเปรียบเทียบกับคู่เปรียบเทียบที่เหมาะสมต้องมีตัวแปรควบคุมที่เหมือนกันทั้งคู่ อย่างไรก็ตามการเปรียบเทียบในระดับนานาชาติ จะทำให้เห็นว่า เด็กแต่ละประเทศได้รับการสนับสนุนทั้งปัจจัยจากภายในและภายนอกที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระดับนานาชาติ และระดับชาติ ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เรื้อรังและยากที่จะแก้ไข เมื่อเรามองมาในระดับประเทศก็พบความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนในชนบท ในการแก้ไขปัญหาในระดับโรงเรียนควรเริ่มต้นที่ในห้องเรียน เนื่องจากเด็กแต่ละคนล้วนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีการพัฒนานโยบายการศึกษาที่หลากหลาย สอดรับกับความแตกต่างของเด็กแต่ละกลุ่ม

ปัจจุบันเด็กที่สำเร็จการศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดประสิทธิภาพและทักษะในการทำงาน จนเกิดเป็นช่องว่างทางทักษะขึ้นใน sector S-curve ของประเทศซึ่งเป็นเรื่องที่รุนแรง และทำให้เราพัฒนาได้ลำบาก ดังนั้นมีข้อเสนอแนะในการพัฒนากำลังคนดังนี้

1) ตระหนักถึง K-Shaped และกลุ่มคนที่อยู่รอด 4 กลุ่ม ในสภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจได้แก่ 1.1) กลุ่มคนที่มีทักษะและพัฒนาการตนเองเร็วกว่า AI สามารถหางานและสร้างงานใหม่ๆได้ 1.2) กลุ่มแรงงานที่มีความรู้รอบด้าน (ซูปเปอร์เปิด) ซึ่งเป็นแรงงานที่พัฒนาตัวเองได้เร็ว เพราะสามารถประยุกต์ใช้พื้นฐานความรู้ในการสร้างรายได้ สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศ 1.3) กลุ่มที่มีความขยันอดทนในการทำงาน (กลุ่มสีทนได้) คือทำตามที่หัวหน้างานสั่ง อย่างไรก็ตามเมื่อต้นทุนแรงงานสูงกลุ่มคนเหล่านี้มีโอกาสตกงานสูง และ 1.4) กลุ่มสุดท้ายเห็นได้มากเช่นกันในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 คือ กลุ่มคนที่ใช้ทุนเดิมที่มีอยู่ คือ ที่ดิน แล้วละทิ้งการทำงานที่ได้ผลตอบแทนเป็นรายเดือน มาสร้างผลผลิตทางการเกษตรเพื่อลดค่าใช้จ่ายและสร้างรายได้เสริมแบบรายวันแทน

2) ให้ความสำคัญกับแรงงานสองกลุ่ม คือกลุ่มที่สามารถเรียนรู้และฝึกฝนผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง การอุดช่องว่างทางทักษะ ควรให้ความสำคัญและเข้าใจกลุ่มคนเหล่านี้เพื่อพัฒนาได้ตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ

3) เรียนรู้แบบเน้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้เองได้ เต็มที่เป็น กล่าวคือ แม้ว่าการศึกษาจะช่วยพัฒนาคุณภาพคน แต่ไม่ได้หมายความว่า ครูมีหน้าที่สอนความรู้และทักษะให้ผู้เรียน แต่หมายถึงการให้ผู้เรียนเข้าถึงโอกาสในการที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นด้วยความอยากรู้ที่มาจากภายใน คือ แรงบันดาลใจ อย่างไรก็ตามผู้เรียนแต่ละคนล้วนมีแรงบันดาลใจที่ต่างกัน ในขณะที่หลายคนยังขาดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้หรือมาเรียนเพียงเพื่อให้อจบการศึกษาเท่านั้น ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญผู้สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองให้กับผู้เรียน การเรียนรู้จึงไม่ได้มาจากการสอนของครูโดยตรง แต่มาจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน

4) มีกรอบแนวคิดในการเรียนรู้เปลี่ยนไป โดยสอนให้เปลี่ยนและเติบโต การเรียนรู้ยังไม่มีขีดจำกัด แม้ว่าจะสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับแล้วเราก็ยังต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองต่อไปสู่ความสำเร็จตลอดช่วงชีวิต

5) สร้างความสำเร็จยุคใหม่ โดยมี 3 ปัจจัยหลัก หรือ IAO ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ นั่นคือ มีภูมิรู้ (Intelligence) มีทัศนคติที่ดี (Attitude) และเล็งเห็นโอกาส (Opportunity)

6) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นหลักการที่ทำให้ผู้คนหลากหลายช่วงอายุจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีการเรียนรู้ 7 รูปแบบ ดังนี้

(1) ตามสะดวก การเรียนรู้นอกจากจะไม่จำกัดช่วงอายุแล้ว ยังไม่จำกัดเวลาการเรียนรู้ด้วย บางคนคิดว่าจบจากมหาวิทยาลัยเท่ากับจบการศึกษาแล้วจะได้ทำงานที่สนใจ แต่ชีวิตการทำงานก็คือการเรียนรู้เช่นกัน และพิเศษตรงที่ผู้เรียนเกิดทักษะและประสบการณ์ด้วย ดังนั้น ไม่สำคัญว่ามหาวิทยาลัยจะเรียน 4 ปีแล้วจบไปทำงาน เราสามารถเรียนไปด้วยทำงานไปด้วยได้ เพื่อให้เกิดความแข็งแกร่งในการพัฒนาตนเอง

(2) ตามสบาย การจัดการเรียนรู้ต้องเหมาะสมและทำให้เกิดความสบายใจ การเรียนออนไลน์อาจจะดีหรือเหมาะสมในบางสถานการณ์หรือบางวิชา จึงเกิดเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้งออนไลน์และออนไซต์ นอกจากนี้ อุปกรณ์การเรียนควรพร้อมและหลากหลายตามลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(3) ตามอริยาศย ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ต่างกัน ครูจำเป็นต้องเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้และจัดกิจกรรมในห้องเรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผลด้วย นอกจากนี้ สื่อที่ก็ควรหลากหลายเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในสื่อหนึ่ง ๆ อาจจะประกอบด้วยทั้งภาพ ตัวอักษร ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอ เป็นต้น

(4) ตามทันโลก ต้องรู้เท่าทันโลกเพื่อพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง

(5) ตามการวัดและประเมินผลตนเองอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

(6) ตามช่วงวัย จัดการศึกษาให้เหมาะกับช่วงวัย โดยไม่ได้มองเพียงเนื้อหาหรือประสบการณ์ความรู้เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงองค์ประกอบย่อย เช่น ขนาดตัวอักษร รูปแบบตัวอักษร และการจัดกิจกรรม ฯลฯ

(7) ตามบริบทของพื้นที่ เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนรู้ ครูต้องเข้าใจบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษาเพื่อออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาด้วย

มองไปให้ไกลกว่าแผนที่หวานทอง – สูเป้าหมายการเตรียมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลก

การพัฒนาคนไม่ได้เป็นไปเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศเท่านั้น เพราะโลกไม่ได้มีประเทศไทยเพียงประเทศเดียว และประเทศไทยก็ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ด้วยตนเองแต่ยังมี การติดต่อค้าขายหรือทำงานร่วมกับต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน การพัฒนาคนจึงต้องมีความเป็นสากลและสามารถตอบ โจทย์ความเป็นวิถีพลเมืองโลกด้วย

ตัวแทนจาก SEAMEO ได้กล่าวถึงความเจริญของประเทศไทยที่ เปรียบเทียบโดยพิจารณาจาก GDP เทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน พบว่า เป็น

เรื่องที่น่าภูมิใจที่ประเทศไทยมี GDP ที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศฟิลิปปินส์และเวียดนาม อย่างไรก็ตาม ไทยควรมองให้กว้างและไกล เพราะโลกไม่ได้มีเพียงประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น ทั้งนี้การรวมกลุ่มกันของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีการทำงานและประชุมร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นการศึกษา เห็นร่วมกันว่า การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญ ควรเป็นแบบสากล และควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะเห็นว่าการเรียนการสอนมีการปรับเปลี่ยนเป็นแบบ online ครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะโดยการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างประเทศ และผู้เรียนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถที่จะเรียนและเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างกันได้ ดังนั้น ทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ควรรวมกลุ่มเพื่อประสานงานในการเทียบเคียงหลักสูตรเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะอยู่ประเทศไหนก็สามารถที่จะเรียนรู้ข้ามประเทศได้ และรวมไปถึงทุกประเทศที่มีการปรับใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วย

จุดเน้นในการพัฒนาคนคือ พัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา โดยมี ADB (Asian Development Bank) ที่จะบ่งชี้ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาว่า จะมีวิธีการดำเนินการอย่างไรให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการสื่อสารเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญยิ่ง การฝึกทักษะการสื่อสารจึงเป็นทักษะสากล ก่อนที่ประเทศมาเลเซียจะลงทุนให้ครูไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ ต้องมีการพัฒนาสมรรถนะทางภาษาอังกฤษ เนื่องจากภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานในต่างประเทศได้และดำเนินชีวิตอยู่ได้ในฐานะพลเมืองโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากสมรรถนะทางการสื่อสาร ยังมีสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี ความรู้ทางด้านดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อที่ครูและผู้เรียนควรให้ความสำคัญ จึงมีโครงการในเอเชียแปซิฟิกเกี่ยวกับการเรียนรู้สื่อดิจิทัลในเด็ก เพราะเด็กควรได้รับความปลอดภัยในการเข้าถึงสื่อดิจิทัล มีความสามารถในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ และมีความฉลาดทางอารมณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะวัดความสามารถทางด้านสื่อดิจิทัลของผู้เรียนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และลาว ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวัดและประเมินความสามารถในเรื่องดังกล่าวของเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วงก่อนเกิด

การแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่า 1) ผู้เรียนมีสมรรถนะสูงในการใช้ดิจิทัลอย่างปลอดภัยและมีความยืดหยุ่น อีกทั้งยังรู้จักใช้ดิจิทัลที่หลากหลายด้วย 2) ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมยังอยู่ในระดับที่น้อย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ความสามารถและวุฒิการศึกษาของครูผู้สอน ดังเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสมรรถนะทางการใช้เทคโนโลยีจึงถือว่าอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามยังมีบางประเทศที่ครูจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อย่างเช่นประเทศกัมพูชาและติมอร์-เลสเต ที่สำคัญผู้เรียนยังต้องเรียนรู้เพิ่มเติมในการป้องกันตนเองจากการกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์ (cyber bullying) ซึ่งการกลั่นแกล้งดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะผู้เรียนแต่ยังเกิดขึ้นกับครูด้วย ประเทศไทยยังมีผลการสอบระดับชาติอย่าง PISA ที่วัดความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ การอ่านเขียน และวิถีความเป็นพลเมืองโลกไม่สูงเท่าประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ ดังนั้นหากประเทศไทยได้เข้าร่วม SEA-PLM ใน พ.ศ. 2567 ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมาย 4.1 ได้

เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของคะแนนสอบของประเทศในอาเซียน สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำ และการศึกษาจะต้องไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง อย่างไรก็ตามกรอบคร้วนับได้ว่ามีอิทธิพลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน หากกรอบคร้วสนับสนุนและให้โอกาสในการเรียนรู้ ผู้เรียนก็จะได้รับการพัฒนาไปถึงขีดที่สามารถทำได้เต็มที่ และยังพบอีกว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในภูมิภาคของตนผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม หากผู้เรียนดูเฉพาะสื่อที่เกี่ยวข้องกับประเทศของตน ก็จะไม่สามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ความเป็นไปของประเทศเพื่อนบ้านได้ คะแนน PISA มี 2 ประเทศ คือ สิงคโปร์และเวียดนามที่สูงกว่าประเทศอื่น ๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้แต่ละประเทศได้ย้อนวิเคราะห์ประเทศตนว่า ทำไมผู้เรียนยังมีปัญหาในทักษะการอ่าน และเพราะเหตุใดเยาวชนทุกคนต้องการพัฒนาตนเองต่อเนื่องหรือเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังเห็นตัวอย่างได้ในประเทศเวียดนามที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้นในทุกที่ เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าถึง Wi-Fi ส่วนประเทศไทยมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประเทศกัมพูชาและฟิลิปปินส์พึ่งประกาศใช้นโยบายระดับชาติเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น

พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 มีผู้เรียนจำนวนมากที่หลุดจากระบบการศึกษาและยังมีความเสี่ยงสูงในการฆ่าตัวตายอีกด้วย ซึ่งประเทศไทยได้มีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equitable Education Fund, EEF) ที่สนับสนุนทุนการศึกษา ในขณะที่บางประเทศไม่มีกองทุนในลักษณะดังกล่าว ในวาระการประชุมช่วงการแพร่ระบาดมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน การทบทวนหลักสูตรเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การเยียวยาทางจิตใจที่จะส่งเสริมให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สิ่งสำคัญคือการไม่ละทิ้งบุคคลชายขอบ ดังนั้น การมีโครงการโรงเรียนชายแดนไทย-พม่าโดยการช่วยเหลือในการตรวจสอบสุขภาพทางช่องปากให้กับผู้เรียนก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมได้รับการปฏิบัติที่ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ ทาง SEAMEO ยังพัฒนาและฝึกหัดครูในหลายพื้นที่ทั้งแบบออนไลน์และตัวต่อตัว เพื่อให้สามารถสมัครสอบทุนในประเทศมาเลเซียได้ หรือการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาได้ในประเทศสิงคโปร์ และศึกษานวัตกรรมได้ในประเทศฟิลิปปินส์ ดังนั้นการพัฒนาและฝึกหัดครูในประเทศไทยให้มีจิตวิญญาณในการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และนโยบายในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา แม้ว่าประเทศไทยจะมีคะแนนจากการทดสอบนานาชาติที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยในภูมิภาคก็ตาม ก็ไม่ควรที่จะหยุดพัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษา การศึกษาจำเป็นต้องมีหุ้นส่วนในการพัฒนาเช่นเดียวกับธุรกิจ SEAMEO มีเครือข่ายที่สามารถช่วยในการพัฒนาการศึกษาได้ เช่น Center Sears Spam Tropical Medicine Center และ Higher Education Center เป็นต้น

เสริมสร้างสมรรถนะแรงงานให้พร้อมแข่งขัน

คนไทยต้องพัฒนาสมรรถนะอย่างไร จึงจะทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น คุณอนุพล ลิขิตพฤษภไพศาล ขยายความไว้ว่า “the future is now” หมายถึง สิ่งที่อยู่ในอนาคตคือปัจจุบันที่เรากำลังเผชิญ บริษัทก็คือโรงเรียน เพราะทั้งสองล้วนมีจุดประสงค์หนึ่งเหมือนกันคือการพัฒนาคน ดังนั้น การเรียนรู้จึงไม่ได้จบลงเมื่อสำเร็จการศึกษา แต่เป็นพื้นฐานหนึ่งที่จะทำให้คนเข้มแข็งและนำพาชาติหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง

การศึกษาไม่ได้มีเพียงความรู้และวุฒิการศึกษา เพราะการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา จึงอาจจะกล่าวได้ว่าหากการศึกษาไม่ปรับเปลี่ยน ยังคงใช้โครงสร้างเดิมอยู่ อาจจะไม่ช่วยในการพัฒนาคนเลย ยิ่งในปัจจุบันการศึกษาในภาคเอกชนมีความเข้มแข็งมากกว่าภาครัฐบาล แพรนไซส์ไม่ได้มีเพียงภาคเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ยังมีในภาคการศึกษาด้วย ดังจะเห็นว่าประเทศไทยมีโรงเรียน แพรนไซส์เกิดขึ้นครั้งแรก 3 กลุ่ม คือ เทพศิรินทร์ สอนกุหลาบ และเตรียมออดม แล้วต่อมาก็มีการกระจายไปทั่วประเทศ แล้วระบบภายในโรงเรียนก็ดีขึ้น แสดงว่า know how และ how to เป็นสิ่งสำคัญ ยกตัวอย่างระบบ chain store ที่เข้มแข็งอย่าง 7-11 เป็นเครือข่ายการตลาดที่ใหญ่และเป็นตลาดแรงงานที่มีการบริหารจัดการแรงงานด้วยตนเอง ดังจะเห็นว่า CP มีโรงเรียนปัญญาภิวัฒน์ที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาในการพัฒนาคนให้มาทำงานกับทางบริษัท

บริษัท Mercedes Benz เป็นบริษัทระดับโลก (global company) ที่ดำเนินการต่อเนื่องมากกว่า 190 ปี บริษัทขนาดใหญ่เช่นนี้จะมีมาตรฐานเพื่อรักษาความมั่นคง ถ้าไม่มีการสร้างมาตรฐาน ก็จะไม่มีความยั่งยืน ดังนั้นจึงต้องมีบุคลากรที่ได้รับการรับรอง (certified people) โดยมีใบประกาศนียบัตรเป็นสิ่งที่ช่วยปูพื้นฐานความสำเร็จ ธุรกิจมักเริ่มต้นจากบริษัทระดับท้องถิ่น (local company) มาเป็นบริษัทระหว่างประเทศ (national chain company) จนกระทั่งเป็นบริษัทระดับโลก การพัฒนาจึงต้องเป็นระดับโลก ด้วยทั้งพลเมืองโลก (global citizen) ทักษะระดับโลก (global skills) และภาษาระดับโลก (global language) จะเห็นว่าทุกอย่างต้องพัฒนาให้เป็นสากลโลก โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องช่วยให้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง การสื่อสารภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล หลายประเทศนำเทคโนโลยีมาช่วยในการสื่อสาร นอกจากนี้การเรียนรู้จะเรียนรู้ในรูปแบบของแอปพลิเคชันที่สะดวกและรวดเร็วอีกด้วย กฎในการพัฒนาคนคือต้องเริ่มที่การปรับทัศนคติ ให้เกิดความสนใจและอยากที่จะเรียนรู้จากภายใน เมื่อเกิดความอยากรู้อยากเห็นก็จะเกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ต่อมาคือการพัฒนาให้คนเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยทักษะความเป็นผู้นำ (leadership skill) และทักษะอื่น ๆ ในอนาคตการทำงานจะอยู่ในรูปแบบของ AI ซึ่งมีทั้งแบบ หุ่นยนต์ประดิษฐ์ หุ่นยนต์ที่ชดเชยแทนมนุษย์ หรือ หุ่นยนต์ที่ทำงานร่วมกับมนุษย์ (collaborative robot) หลายสิ่งในโลกจะดำเนินไปด้วย AI และหุ่นยนต์

อย่างไรก็ตามมีสิ่งหนึ่งที่หุ่นยนต์ไม่สามารถพัฒนาได้ คือ ทักษะทางด้านจิตใจและอารมณ์ เพราะฉะนั้นคนเราจึงมีข้อได้เปรียบหุ่นยนต์ในเรื่องนี้ องค์การจึงเน้นพัฒนาและอบรมเรื่องนี้มาตลอด

ภาวะผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Leadership) ประกอบด้วย ทักษะคนดี ความรู้ และทักษะ โดยการเริ่มต้นการเรียนรู้คือต้องมาจากตัวแปรภายใน นั่นคือทัศนคติ และความสนใจจึงจะทำให้เกิดการแสวงหาความรู้ และเมื่อเรียนรู้อย่างต่อเนื่องก็จะเกิดเป็นทักษะ และเมื่อพัฒนาทักษะไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกก็จะกลายเป็นทักษะทางวิชาชีพ (professional skill) หากต้องการพัฒนาให้ทักษะสากล (global skill) จำเป็นต้องมีเป้าหมายหรือความใฝ่ฝันที่เป็นไปได้ แล้วความสำเร็จก็จะเกิดขึ้นได้กับทุกคน

เยาวชนไทยทุกคนควรมีโอกาสในที่จะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม เพื่อให้เขาได้พัฒนาตนเองไปถึงขีดความสามารถสูงสุดของตน ดังนั้น เด็กหลายคนจึงฝากความฝันไว้กับการศึกษา เพราะเชื่อว่าการศึกษจะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของชีวิตให้ดีขึ้นได้ ดังที่มีผู้กล่าวว่า “ชีวิตการทำงานกับการเรียนคนละเรื่องกัน” การศึกษาจึงถึงเวลาเปลี่ยนแปลงโดยเชื่อมโลกของการทำงานกับการเรียนรู้ไว้ด้วยกัน บนพื้นฐานสมรรถนะที่เป็นสากล

การประชุมทางวิชาการ

เรื่อง อัตลักษณ์ วิธีคิด

เปิดการประชุม

ดร.อรรถพล สังขวาสี
เลขาธิการสภาการศึกษา

กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ของการประชุม

นางอังกา พรหมวาทย์
ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

การบรรยาย เรื่อง อัตลักษณ์ วิธีคิด
และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.จูนี เทียนไทย
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตลักษณ์ วิถีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย

อัตลักษณ์ และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย

ส ภาวະการศึกษไทย
ภาการศึกษา

วันจันทร์ที่

12 กันยายน
2565

ณ ห้องวาสุกรี ชั้น 5
โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท

การเสวนา เรื่อง การพัฒนาศักยภาพ
และเอกลักษณ์แรงงานอาชีพศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

ดร.กุลนิษฐ์ สุธรรมชัย
นักวิชาการอิสระ

นางณชนกพรหมพร บุญชูศรี
ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา

นายสุกิจ อุกินทุ
ผู้อำนวยการ SEAMEO SEPS

รับชมผ่าน

LIVE : สภาวະการศึกษไทย สกศ.

: สภาวະการศึกษไทย สกศ.

อัตลักษณ์ วิธีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย

การประชุมทางวิชาการ เรื่องอัตลักษณ์ วิธีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2565 ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพมหานคร โดยมี ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแห่ล ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นประธานเปิดการประชุมทางวิชาการ นางอำภา พรหมวาathy ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา กล่าวรายงาน พร้อมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิร่วมบรรยายและเสวนา ดังนี้ รศ.ดร.จูลณี เทียนไทย อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรยายเรื่อง อัตลักษณ์ วิธีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย และการเสวนา เรื่อง การพัฒนา ศักยภาพและเอกลักษณ์แรงงานอาชีวศึกษาไทยในยุคดิจิทัล โดยวิทยากร ได้แก่ ดร.กุลกนิษฐ์ สุธรรมชัย นักวิชาการอิสระ นายสุกิจ อุทินทุ ผู้อำนวยการ SEAMEO SEPS นางณชนกพรหมพร บุญชูศรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล และนางสาวกรรณิกา เชื้องาม นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพนมทวน พร้อมได้เปิดเวทีสะท้อนความเห็นจากผู้แทนทุกภาคส่วน มีสาระสำคัญที่น่าสนใจดังนี้

เมื่อเข้าใจก็พัฒนาได้ตรงจุด

ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแห่ล ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการชี้ทิศทางการศึกษาของประเทศ เล็งเห็นความสำคัญในประเด็น อัตลักษณ์ วิธีคิด และชีวิตของคนไทยในยุคดิจิทัล เพื่อมาวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาศักยภาพและเอกลักษณ์ของแรงงานอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาประเทศ ที่จำเป็นจะต้องเร่งพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และนำประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

ทั้งนี้ รศ.ดร.จูลณี เทียนไทย ได้นำเสนองานวิจัยในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ซึ่งค้นพบว่า เทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเด็กนักเรียนในทุกด้าน โดยมีงานวิจัยรองรับหลายเรื่อง ทั้งนี้ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นก็มาเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม พฤติกรรม และความคิดของมนุษย์ผู้ใช้นวัตกรรมเหล่านั้นด้วย

ทั้งในด้านบวก ได้แก่ การอำนวยความสะดวก การเรียนรู้อย่างไร้ขีดจำกัด เข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว ใช้เพื่อผ่อนคลายและให้ความบันเทิง ในด้านลบ ได้แก่ ไม่มีตัวตนแท้จริง กลั่นแกล้ง เปรียบเทียบและรุกร้าความเป็นส่วนตัว เป็นต้น

เทคโนโลยี ทักษะและความคิดของชาวดิจิทัลรุ่นเก่าและใหม่

ชาวดิจิทัลรุ่นใหม่ (อายุ 13 – 23 ปี) ใช้เทคโนโลยี คือ อุปกรณ์แท็บเล็ต แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ มองว่าทักษะที่จำเป็นและสำคัญคือ ทักษะการทำได้หลายอย่างในคราวเดียวกัน ทักษะในการหาข้อมูล ช่างสังเกต ชอบซักถาม รับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ดี มีความสร้างสรรค์ และมีมุมมองความคิดที่ต้องการประสบความสำเร็จตั้งแต่อายุน้อย ชอบความรวดเร็ว ให้คุณค่ากับความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น รักอิสระ กล้าแสดงความคิดเห็น และคำนึงถึงสิทธิของตัวเองมากขึ้น

ชาวดิจิทัลรุ่นเก่า (อายุ 24 – 38 ปี) ใช้เทคโนโลยี คือ สมาร์ทโฟน MSN HI5 Google Facebook คอมพิวเตอร์แบบพกพา มองว่าทักษะที่จำเป็นและสำคัญคือ ทักษะการทำได้หลายอย่างในคราวเดียวกัน ทักษะในการหาข้อมูล ทักษะในการพิมพ์ ทักษะการจัดการ บริหารชีวิตและเวลาได้ดี มีมุมมองความคิดที่ชอบความจับใจ มีความหลากหลายและเปิดกว้างมากขึ้น มีความมั่นใจในตัวเอง อัปเดตเรื่องราวผ่านโลกออนไลน์และให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม

ชาวดิจิทัลไทย นิยามตามความเป็นคนรุ่นใหม่

สังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องของอายุ การเกิดก่อน-เกิดทีหลัง การมาก่อน-มาหลัง ซึ่งจะนำไปสู่ความคาดหวังว่าคนรุ่นใหม่ที่เกิดมาทีหลัง คนที่มาทำงานทีหลังจะต้องมีคุณลักษณะและความสามารถที่มากกว่ารุ่นตัวเอง โดยเฉพาะด้านศักยภาพ ความรู้ และทักษะ เกณฑ์สำคัญที่มีมานานในการแบ่งรุ่น คือ อายุ แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีตัวแปรอื่น ๆ เช่น วิถีเทคโนโลยี การเข้าถึงเทคโนโลยี รูปแบบการแสดงความคิดอิสระ และอื่น ๆ ดังนั้นการจะพิจารณาว่าเป็นชาวดิจิทัลไทยหรือไม่นั้น ไม่สามารถพิจารณาได้จากอายุ แต่ต้องพิจารณาว่ามีองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ครบหรือไม่ ได้แก่ 1) รูปแบบความคิด (mindset) ต้องเปิดกว้าง รับสิ่งใหม่ เข้าใจความแตกต่าง 2) วิถีการดำเนินชีวิต (lifestyle) ไม่ชอบความกดดัน ความเครียด เน้นความพึงพอใจ และสมดุลชีวิต (work-life balance) และ 3) วิถีเทคโนโลยี (technological way of life) มีวิถีดังกล่าวในทุกด้านของชีวิตเป็นต้น

ลักษณะเฉพาะของชาวดิจิทัลไทย

1. ชาวดิจิทัลไทย เป็นคนตลก มักใช้ความตลก ขำขัน หรือความสนุกสนานเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการความเครียด เห็นได้จากการใช้มุกตลกเพื่อเสียดสีสังคม หรือมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย หรือเลือกใช้ความตลกในการแสดงความคิดเห็น เพื่อหลีกเลี่ยงความจริงจังที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งตามมา

2. ชาวดิจิทัลไทย “เปิดใจรับ” และ “ปรับตัวได้ดี” มีการเปิดกว้างทางความคิดและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกแห่งการพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงมีการยอมรับการเปลี่ยนแปลงไปของรูปแบบสังคมหรือรูปแบบปฏิสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ประเด็น

พฤติกรรมและทัศนคติของชาวดิจิทัลไทย เช่น

1. ปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป เริ่มไม่ค่อยมีการพบปะแบบเผชิญหน้า แต่จะเป็นการคุยกันทางออนไลน์มากกว่า
2. การสร้างบรรทัดฐานใหม่ในสังคม เช่น รู้ก่อนได้เปรียบ แต่ไม่รู้ว่าเรื่องนั้นจริงหรือไม่

3. การส่งผ่านข้อมูลที่ “กว้าง” “เร็ว” แต่ “ไม่ลึก”
4. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของชาวดิจิทัล
5. ลด “ขั้นตอน” เท่ากับลด “ความยั้งคิด” เช่น สื่อสารโดยใช้คำพูดสั้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจผิดได้
6. สื่อยุคใหม่กับโรคใกล้ตัว เช่น โรค Office syndrome, โรค Burn-out
7. การใช้ชีวิตของชาวดิจิทัล เช่น เด็กอยากมีอาชีพยูทูบเบอร์ พ่อแม่ลูกแยกกันอยู่แต่ไม่เหงาเพราะสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน
8. การเรียนรู้ไร้ข้อจำกัดในยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นที่ไหน เมื่อใด เรื่องใด สามารถเข้าถึงได้ง่ายแค่ปลายนิ้วคลิก

บทบาทของครูที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัล ครูไม่ใช่ศูนย์กลางของข้อมูลอีกต่อไป แต่เปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้ (knowledge provider) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (knowledge facilitator) ผ่านการใช้สื่อการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียนเป็นหลัก โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทั้งในด้าน นโยบาย และรูปแบบการจัดการศึกษาว่าจะสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวได้อย่างไร โดยครูที่ดีควรส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่น่าเบื่อ การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ (interactive learning) มีความรู้เรื่องจริยธรรมและจิตวิทยา เพื่อเข้าใจนักเรียน รวมถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) หรือ การลงมือปฏิบัติ (hands-on learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในวัยอุดมศึกษา

บทบาทของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล

นอกจากสถาบันครอบครัวจะมีหน้าที่ในการเลี้ยงดู ปลูกฝัง และขัดเกลา (socialization) ให้สมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม ปัจจุบันครอบครัวยังต้องมีหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้กระตุ้นการเรียนรู้ให้กับลูกด้วยเช่นกัน โดยการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ในครอบครัวไม่จำกัดเฉพาะสำหรับชาวดิจิทัลเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุในครอบครัวที่สามารถเปิดพื้นที่ความรู้และพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์กับผู้อื่นได้เช่นกัน

เรื่อง อัตลักษณ์ วิธีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย

โดย รศ.ดร.จุลินี เทียนไทย อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 **งานวิจัย**

- 1.1. งานวิจัย 15 ปีที่ผ่านมา ค้นพบว่าเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเด็กนักเรียนในทุกด้าน
- 1.2. ปี 2562 งานวิจัย เรื่องผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์สร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลากหลายรูปแบบ
- 1.3. งานวิจัยที่ 3 ศึกษาลักษณะ พฤติกรรมทัศนคติของชาวดิจิทัลไทย
- 1.4. งานวิจัยที่ 4 ศึกษาพัฒนาการศึกษายุคใหม่และเอกลักษณ์ของแรงงานอาชีพไทยใน 3 อุตสาหกรรมหลัก
- 1.5. งานวิจัยชิ้นปัจจุบัน เรื่องผลกระทบของดิจิทัลทางด้านสุขภาพ

2 **นวัตกรรมมาเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม พฤติกรรม ความคิดของมนุษย์ ที่ใช้นวัตกรรม**

3 **Digital well-being การมีปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยี**

- ด้านบวก อ่านบทความสะดวก เรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด เข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว ปลอดภัย และให้ความบันเทิง
- ด้านลบ ไม่ทราบตัวตนที่แท้จริง กลั่นแกล้ง ล้าล้นความเป็นส่วนตัว การเปรียบเทียบ

4 **infographic งานวิจัยชาวดิจิทัลไทย**

เทคโนโลยีเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากงานวิจัย ปี2563 ที่เยาวชนอายุ 13-15 ปี กับ อายุ 16-18 ปี คิดไม่เหมือนกันจะได้เห็นว่ามาอย่างรวดเร็วแล้วก็ไปอย่างรวดเร็วในแต่ละยุคสมัย

5 **ชาวดิจิทัลไทยรุ่นเก่า และ รุ่นใหม่**

ชาวดิจิทัลไทยรุ่นเก่า จะมีทักษะที่ทำได้หลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน อดทนประสบความสำเร็จช้าแต่อาจขี้น้อย **ชาวดิจิทัลไทยรุ่นเก่า** (วัยเริ่มทำงานกับทำงานมาได้สักระยะหนึ่งตอนกลาง) ชำนาญทางทักษะไม่กับรุ่นใหม่ คือหาข้อมูลเก่ง สามารถบริหารชีวิตและเวลาได้ดี มีใจโอนเอียงสูง

6 **เมื่อพูดถึงเทคโนโลยี นึกถึงอะไร?**

เป็นชาวดิจิทัลไทยรุ่นใหม่ ไม่ได้ติดกับอายุ มี 3

- 6.1. mindset เปิดกว้าง ยอมรับในสิ่งที่แตกต่างได้ ชอบการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- 6.2. จัดการดำเนินชีวิตแบบสมดุล ไม่ชอบความกดดัน ไม่ชอบความเครียด เห็นความสมดุลระหว่าง work life balancing
- 6.3. จัดเทคโนโลยี ในทุกๆ ด้านของชีวิต

7 **ไม่ใช่ทุกคนเป็นชาวดิจิทัล มีความเคลื่อนไหวในสังคม การใช้เทคโนโลยีของคน Gen Generation คงยาก โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ ความสำคัญในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม เรื่องแนวความคิดของเรื่องอายุ คาดหวังว่าคนรุ่นใหม่จะมีศักยภาพและทักษะความรู้เทคโนโลยีดีกว่าเสมอ ทำให้มีแรงกดดัน**

8 **ระดับของภาษาชาติ วิทยาลัยเทคนิคต่างประเทศหรือไม่**

- 8.1. คนที่เกิดและเติบโตมาในยุคของเทคโนโลยีโดยเฉพาะ
- 8.2. Digital native อดทนได้ทน รู้ว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร
- 8.3. วิถีออนไลน์ คือออนไลน์ตลอดเวลา ติด Connect
- 8.4. การสร้างสังคม คือ ชอบความโปร่งใส กลัวแสดงความคิดเห็น

9 **อัตลักษณ์ของชาวดิจิทัลไทย สิ่งพหุวัฒนธรรมและทัศนคติ ดังนี้**

- 9.1. ผู้รู้ส่วนใหญ่ของเพื่อนฝูงออนไลน์ไป การพบปะพูดคุยส่งข่าวสารไม่จำเป็นต้องพบเจอกันในโลกความเป็นจริง
- 9.2. การสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้กับสังคม การรู้ก่อนได้เปรียบแม้ว่าจะรู้จริงหรือไม่จริงก็ตาม
- 9.3. การส่งต่อข้อมูลที่ไว้วางใจ ไว้สติไปฝาก บางครั้งเพื่อนสนิทไม่ได้ยึดกับอันนี้เป็นสิ่งที่ควรระวัง
- 9.4. อุปนิสัยภาษาที่เปลี่ยนแปลงไป ภาษาของวัยรุ่นมีความเป็นกันเอง
- 9.5. การลงมือทำก่อนคิดการยั้งคิด ทำให้อำนาจและกันพึดได้ง่าย
- 9.6. สิ่งผูกใจแปะไปรษณีย์ เป็นออฟฟิศอินโด
- 9.7. ทัศนคติของชาวดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไป การแชทผ่านทางไลน์ รู้เรื่องกันหมด ความฝันของเด็กเปลี่ยนไป
- 9.8. การเรียนรู้ใช้มืออ่านได้ในยุคนี้คือ ค้นหาคำตอบเอง ค้นหา search ปรากฏการณ์เหล่านี้ เปลี่ยนแปลงหลายอย่าง

10 **อายุศึกษา การเรียนรู้ไม่ผูกพัน**

- 10.1. การที่ได้รับความรู้หรือทักษะที่สำคัญและจำเป็น สามารถนำไปใช้ในอนาคต
- 10.2. การมีปัจจัยเชิงกายภาพ คือ สถานที่ คุณภาพของอุปกรณ์ ทำให้ได้ปฏิบัติจริง
- 10.3. ลักษณะครูอาจารย์ เป็นผู้ที่ให้คำแนะนำ พี่เลี้ยง
- 10.4. ตัวบุคคล สภาพแวดล้อมที่อยู่ในเรื่องมหาวิทยาลัย สังคมรอบๆตัว

11 **ปัญหาและอุปสรรคที่คิด**

- 11.1. ทักษะที่จำเป็นไม่ได้ถูกสอนหรือไม่ได้เน้นมากพอ
- 11.2. อุปกรณ์ไม่เพียงพอ หรือคุณภาพของอุปกรณ์ใช้ไม่ได้
- 11.3. เนื้อหาการเรียนที่ยังไม่ทันสมัย
- 11.4. ครูยังไม่พอเพียง
- 11.5. นักเรียนต้องการทำงานพิเศษ หรือมีประสบการณ์โดยตรงระหว่างการเรียนอาชีวะ

12 **บทบาทของครูเปลี่ยนแปลงไป**

เป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ วิธีการกระตุ้น คือ การใช้สื่อเทคโนโลยี ทำให้นักเรียนและเรียนรู้อย่างสนุกสนานขึ้น

13 **ครูที่ดี ควรมี 3 สิ่ง ดังนี้**

- 13.1. การเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่ง
- 13.2. วิธีการกระตุ้น มีจิตวิทยาในการสอน อดทนอดหยิ่งของครู
- 13.3. การปฏิบัติเป็นทั้งที่เรียนพร้อม การสอนที่ทั้งเชิงๆ

14 **ทักษะที่จำเป็น**

- 14.1. Multitasking skills
- 14.2. ทักษะการสืบค้นข้อมูล
- 14.3. ทักษะการใช้เป็นพันธมิตรระหว่างเทคโนโลยีต่างๆ
- 14.4. ทักษะการจัดการเวลา
- 14.5. ทักษะที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง
- 14.6. ทักษะด้านภาษา ทั้งอยู่ในงานพิมพ์
- 14.7. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์

15 **21st century skill ทักษะทำให้มีความคิดที่ดีและปรับตัวได้ มี 4 ทักษะสำคัญ**

- 15.1. การสื่อสารภาษาต่างประเทศ ภาษาพูด ไม่ใช่ภาษาเขียน สื่อสารบอกความคิดของตนเองได้
- 15.2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 15.3. ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองอย่างต่อเนื่องไปสู่อะไรบางอย่าง
- 15.4. ทักษะในการปรับตัวที่ดี สัมพันธ์การทำงานกับผู้อื่น

16 **ความอดทน**

เป็นทักษะสำคัญ ความอดทนในแต่ละสาขาวิชาไม่เหมือนกัน

17 **ทักษะที่ชาวดิจิทัลไทยโดยภาพรวม**

เขาคงอยากเรียนรู้ อะไรสำคัญต่อยุคสมัยเขา

- 17.1. การใช้เทคโนโลยีให้เป็น
- 17.2. การสื่อสาร
- 17.3. ทักษะภาษาในชีวิตจริงมาก ในแต่ละช่วงวัย

18 **การปรับตัวของสถาบันการศึกษา มีปัจจัย ดังนี้**

- 18.1. ค้นพบตัวเองได้เร็ว
- 18.2. สามารถมีรายได้ระหว่างเรียนไปด้วย
- 18.3. ทำงานได้จริง ทำเนื้อหาวิชาได้จริง
- 18.4. เรื่องห้องกินบางจังหวัดได้เด่น เป็นตามฝันของเขา
- 18.5. บทบาทและอิทธิพลของครูแนะแนว
- 18.6. เทคโนโลยี เวลาเด็กเลือกตัดสั้นได้ ดูพอเหมาะ ข้อมูลสาขา ดูว่ารุ่นพี่ประสบความสำเร็จอะไร

19 **ความเหลื่อมล้ำทางสังคม**

สถาบันการศึกษาต้องตระหนักถึงเรื่องความเหลื่อมล้ำทางสังคม หรือการแ่กนักเรียน

20 **บทบาทของครอบครัว**

เปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวนอกจากปลูกฝังเรื่องของพื้นฐานในเรื่องค่านิยม มีสัปดาห์กิจกรรม ครอบครัวยังเป็นแหล่งที่ให้การเรียนรู้กับผู้สูงวัยในเรื่องการใช้เทคโนโลยีได้ดี

ภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาไทย

ผู้คนมักจะมองภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาในด้านลบ ไม่อยากให้ลูกหลานมาเรียน เพราะมีการนำเสนอข่าวทางด้านความรุนแรง อาชีวศึกษาเหมาะกับคนที่เรียนไม่เก่งหรือสอบเข้าสายสามัญไม่ได้ แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบันอาชีวศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้นักศึกษาเรียนรู้ร่วมกันผ่านการทำงานเป็นกิจกรรมกลุ่ม พัฒนาทักษะในหลาย ๆ ด้าน การเรียนในหลักสูตรก็ต้องใช้ความพยายามไม่ต่างจากการเรียนสายสามัญ นอกจากเรียนทฤษฎีแล้วยังต้องลงมือปฏิบัติให้ได้ มุ่งเน้นการเรียนในสิ่งที่สามารถนำไปใช้ได้จริง นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจึงมีความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน นายจ้างมักพึงพอใจ เนื่องจากนักศึกษามีความชำนาญและปฏิบัติได้จริง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้นักเรียนเลือกเรียนอาชีวศึกษา

1. การรู้จักตนเอง ความชื่นชอบ ความสนใจ บุคลิกส่วนตัว และความชอบการเรียนแบบลงมือปฏิบัติและมีเป้าหมายอาชีพในอนาคตที่ชัดเจน
2. คนรอบตัว โดยเฉพาะครอบครัว เพื่อน รุ่นพี่ คนรู้จัก มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือเป็นแรงบันดาลใจ
3. การได้งาน โอกาสในการทำงานหลังเรียนจบและการคาดการณ์ว่าจะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน
4. การเงิน เหตุผลด้านการเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายในการเรียนที่ไม่เป็นภาระครอบครัว การได้รับทุนการศึกษา การมีรายได้พิเศษ การประหยัดค่าเดินทาง
5. ครูแนะแนว ความร่วมมือจากโรงเรียนมัธยมและการประชาสัมพันธ์จากสถาบันอาชีวศึกษา
6. ภาพลักษณ์ รวมไปถึงชื่อเสียงของสถาบันอาชีวศึกษา โดยนักเรียนอาจค้นหาผ่าน Search Engine เช่น Facebook Page และเว็บไซต์ของสถาบันอาชีวศึกษา
7. บริบทพื้นที่ เช่น พื้นที่ที่เด่นเรื่องการท่องเที่ยว นักเรียนจึงอยากเรียนอาชีวศึกษาในสาขาการท่องเที่ยว เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้วิชาชีพอย่างมีคุณภาพ

1. การได้รับความรู้หรือทักษะที่มีความสำคัญ แต่ละสาขาแม้ว่าจะเรียนไม่เหมือนกัน แต่มีโอกาสได้พัฒนาทักษะที่เป็น soft skill ร่วมกัน เช่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น ปรับตัว อดทน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น และมีการส่งเสริมทักษะที่สำคัญ เช่น การสื่อสารภาษาต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น
2. ปัจจัยเชิงกายภาพ เช่น การมีสถานที่ให้ฝึกปฏิบัติเสมือนทำงานจริง และความพร้อมของอุปกรณ์ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณในสถานศึกษา
3. วิธีการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ มีกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ทำให้ได้พัฒนาทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขา
4. ครูวิชาชีพสอนได้น่าสนใจ มีประสบการณ์ตรงมาอธิบายมากกว่าการสอนตามทฤษฎี เป็นพี่เลี้ยงหรือผู้แนะนำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ตัวบุคคล ผู้เรียนเองและสังคมเพื่อนรอบข้างที่จะสร้างสังคมการเรียนรู้ที่ดี ไม่พากันออกนอกกลุ่มนอกทาง

วิชาชีพ New Version

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงซอฟต์แวร์ที่ใช้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นครูวิชาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำงานร่วมกับภาคเอกชนมากขึ้น ทำความเข้าใจว่าสถานประกอบการต้องการแรงงานลักษณะใด เพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนานักศึกษาให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ครูยังต้องมีปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนและกรอบความคิด (mindset) ในเรื่องของการสร้างเสริมความเข้าใจเด็ก เข้าใจอาชีพในอนาคต และเข้าใจข้อจำกัด ที่สำคัญ การปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต้องอาศัยเสียงของนักศึกษาให้เข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น เพื่อการพัฒนาทั้งหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ เชิงนโยบาย

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาการศึกษาของประเทศ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบริบท แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาในภาพรวมของประเทศ จำเป็นต้อง 1) ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติ 2) ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาบนฐานของข้อมูลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน สะท้อนสภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และ 3) สามารถจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำโครงการประชุมทางวิชาการ เรื่อง สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ โดยกลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา จัดการประชุมวิชาการทั้งหมด 7 ครั้ง ดังนี้

1. การประชุมวิชาการ เรื่อง Executive Forum on Competitiveness 2022 “Shaping Future Education”
2. การประชุม OEC Forum 1/65 เรื่อง จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้
3. การประชุม OEC Forum 2/65 เรื่อง Future Education For Future Career
4. การประชุม OEC Forum 3/65 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน
5. การประชุม OEC Forum 4/65 เรื่อง ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ:การใช้ประโยชน์จาก PISA และ MICS (Education Data for Decision-making: PISA & MICS utilization)

6. การประชุม OEC Forum 5/65 เรื่อง สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

7. การประชุมวิชาการ เรื่อง อัตลักษณ์ วิถีคิด และชีวิต 4.0 ของชาติไทย

มีจุดมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ทั้ง 1) สร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงสถานการณ์การจัดการศึกษาในปัจจุบันและผลกระทบในการจัดการศึกษาที่เกิดจากประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาในปัจจุบัน รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ 2) รู้ปัญหา อุปสรรค และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และ 3) ได้องค์ความรู้และข้อเสนอเชิงนโยบาย ในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศ ทั้งนี้ในส่วนบทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีดังต่อไปนี้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการประชุมวิชาการทั้ง 7 ครั้ง เมื่อพิจารณาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาในปัจจุบันและผลกระทบในการจัดการศึกษาที่เกิดจากประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา จะทำให้สถานการณ์ในหลายระดับและข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ ดังนี้

ระดับนานาชาติ

ระดับนานาชาติ คือ ภาพใหญ่ของการจัดการศึกษาของประเทศที่ตอบสนององค์สภาพในการแข่งขันในระดับโลก โดยมีสาระสำคัญจากการประชุม 2 ครั้ง ได้แก่ Executive Forum on Competitiveness 2022 “Shaping Future Education” และ การประชุม OEC Forum 5/65 เรื่อง สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก

ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ

1. สถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ ได้แก่ 1.1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและโลกที่หมุนเร็ว 1.2) อาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและอาชีพเดิมที่หายไป 1.3) ทักษะเปลี่ยนแปลงและเสื่อมได้เร็ว 1.4) ระยะเวลา

ในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ 1.5) จะพัฒนาคนอย่างไรให้ทั้งทักษะเดิม ปรับตัวและเรียนรู้ทักษะใหม่ ละทิ้งความเคยชินเดิม ๆ ให้ได้ 1.6) โครงสร้างประชากรก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ 1.7) การศึกษาที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ โครงสร้างทักษะแรงงานในจังหวัดที่ยังขาดคุณภาพ และ 1.8) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจแต่ประเทศเรามีศักยภาพของคนแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ลำบาก

2. การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องคิดใหม่ทำใหม่ ปัจจุบันระบบอุตสาหกรรมต้องการผู้รอบรู้ในทุกด้าน (generalist) มากขึ้น และอีกทักษะหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนอย่างมากในปัจจุบันคือ กรอบความคิดแบบเติบโต (growth mindset) โลกศตวรรษที่ 21 การศึกษาต้องเตรียมนักเรียนให้รับกับความไม่แน่นอนนี้ และควรสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนสิ่งที่ต้องการ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุขและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3. การพัฒนาคนไม่ได้เป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศเท่านั้น ต้องมีความเป็นสากลและสามารถตอบสนองต่อความเป็นวิถีพลเมืองโลกด้วย ทั้งพลเมืองโลก (global citizen) ทักษะสากล (global skills) และภาษาระดับโลก (global language) จะเห็นว่าทุกอย่างต้องพัฒนาให้เป็นสากลโลก โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องช่วยให้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

4. การพัฒนาคนให้มีภาวะผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Leadership) ประกอบด้วย ทักษะคนดี ความรู้ และทักษะ เริ่มจากความสนใจจึงจะทำให้เกิดการแสวงหาความรู้ และเมื่อเรียนรู้อย่างต่อเนื่องก็จะเกิดเป็นทักษะ และเมื่อพัฒนาทักษะไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกก็จะกลายเป็นทักษะทางวิชาชีพ (professional skill) และทักษะสากล (global skill)

5. จุดเน้นในการพัฒนาคนคือ พัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี ความรู้ทางด้านดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อ และมีสุขภาวะทางอารมณ์และสังคม

6. การพัฒนาและฝึกหัดครูในประเทศไทยให้มีจิตวิญญาณในการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตและนโยบายในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาเพราะครูคือบุคคลสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา

7. การศึกษาจำเป็นต้องมีหุ้นส่วนในการพัฒนา มีเครือข่ายที่สามารถช่วยในการพัฒนาการศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย คือ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่รองรับกับโลกอนาคต ได้แก่ 1.1) แนวคิด Young Talent 1.2) แนวคิด Hybrid Education เป็นแนวคิดที่สร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์และเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งด้วย 1.3) การปรับนโยบายการศึกษาระยะยาว ให้สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงกับความต้องการ มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ 1.4) ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับคนรุ่นใหม่ผ่านระบบความรู้ที่พวกเขาสามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด และทันโลกเทคโนโลยี ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ จะสร้างโอกาสและความเป็นธรรมในการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง 1.5) สร้างความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐบาลให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนากำลังคนดังนี้ 2.1) ตระหนักถึง K-Shaped และกลุ่มคนที่อยู่รอด ในสภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจ 2.2) ให้ความสำคัญกับแรงงานสองกลุ่ม คือ กลุ่มนี้มีทั้งกลุ่มที่สามารถเรียนรู้และฝึกฝนผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาได้ตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ 2.3) เรียนรู้แบบเน้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้เองได้ 2.4) มีกรอบแนวคิดในการเรียนรู้เปลี่ยนไป โดยสอนให้เปลี่ยนและเติบโต การเรียนรู้ยังไม่มีข้อจำกัด 2.5) สร้างความสำเร็จยุคใหม่ โดยมี 3 ปัจจัยหลัก หรือ IAO ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ นั่นคือ มีภูมิรู้ (Intelligence) มีทัศนคติที่ดี (Attitude) และเล็งเห็นโอกาส (Opportunity) 6) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นหลักการที่ทำให้ผู้คนหลากหลายช่วงอายุจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะดังกล่าวบางส่วนสอดคล้องกับงานวิจัยเอกสาร ในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้การแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่พบว่า ควรพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ตามคุณลักษณะของผู้นำ สร้างบุคลากรสัมพันธ์ใหม่โดยบริหารทุนมนุษย์ด้วยการให้บทบาทกับผู้บริหาร 2) การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม มีการพัฒนาและเรียนรู้การใช้

งานเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการทำงาน 3) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้มีความทันสมัย ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลง สร้างองค์ความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา พัฒนาทักษะใช้ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีศักยภาพ 4) การวิจัยและพัฒนาบุคลากร มีการศึกษาและออกแบบระบบพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ กระตุ้นให้เกิดการทำงานที่มุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ นำองค์ความรู้ความเป็นเลิศ โดยระดมสมองกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (สุนตตา แซ่โก๊ะ และคณะ, 2563)

ระดับประเทศ

ระดับประเทศ คือ การทำความเข้าใจสภาพการณ์การศึกษาของประเทศในปัจจุบัน จากการประชุม OEC Forum 4/65 เรื่อง ข้อมูลทางการศึกษากับการตัดสินใจ: การใช้ประโยชน์จาก PISA และ MICS (Education Data for Decision-making: PISA & MICS utilization) และ การทำความเข้าใจสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ จากการประชุม OEC Forum 3/65 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเรียนแค่ไหน และเข้าใจสภาพปัจจุบัน

ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ

1. จากข้อมูลทางการศึกษาระดับนานาชาติ พบว่า การจัดการศึกษาของไทย ยังมีได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวมากนัก เป็นแนวปฏิบัติที่ยังไม่เป็นที่นิยมจากผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ เนื่องมาจากอุปสรรคด้านการเข้าถึงข้อมูลและวิธีการใช้ข้อมูล

2. อุปสรรคในการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับประเทศไทย คือ การไม่มีโครงสร้างพื้นฐานในการเก็บข้อมูล รวมไปถึงการไม่มีทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ และไม่มีโครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT infrastructure) ซึ่งปัญหานี้ได้นำไปสู่ปัญหาเรื่องคุณภาพของข้อมูล (Quality databases)

3. การสอบ PISA เป็นโครงการที่ริเริ่มโดย OECD ซึ่งเป็นมาตรฐานของการวัดประเมินสำหรับประชากรอายุไม่เกิน 15 ปี เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ บทบาท สสวท. ในฐานะ PISA

แห่งชาติ นอกจากดำเนินการการวิจัยเป็นหลักและประสานความร่วมมือ และให้ข้อมูลเชิงนโยบายด้าน PISA กับหน่วยงานต่าง ๆ ก็มีการนำข้อมูล ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์กับการขับเคลื่อนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการ ศึกษา เพื่อให้เห็นความชัดเจนว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้นักเรียนบางส่วน ประสบความสำเร็จ และปัจจัยใดที่ต้องขจัดความเหลื่อมล้ำต่างให้นักเรียน สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

4. MICS เป็นผลสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยที่สำรวจ ข้อมูลทุก 3 ปี โดยเก็บข้อมูลจากเด็กอายุตั้งแต่อายุ 7 ถึง 14 ปี วัดทักษะ การเรียนรู้ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูล MICS -EAGLE ของประเทศไทย มี 2 ประเด็นหลักที่มีความสำคัญคือ การเข้าถึง การศึกษาและเรื่องคุณภาพทางการศึกษา ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเข้าถึง การศึกษา ประเทศไทยมีอัตราการเข้าถึงการศึกษาระดับดี โดยเฉพาะใน ระดับประถมศึกษาอยู่ที่ประมาณ 95% แต่อัตราการเข้าถึงจะลดต่ำลง เรื่อย ๆ เมื่อเข้าสู่ช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเด็น ที่ 2 คุณภาพทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน พบว่าเด็ก ส่วนใหญ่สามารถอ่านได้ แต่ยังไม่สามารถแสดงทักษะที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นได้ ยะลา กับ ปัตตานี เป็นกลุ่มที่ทักษะพื้นฐานของเด็กต่ำที่สุด

5. การเสวนา เรื่อง การใช้ประโยชน์จากข้อมูล PISA และ MICS เพื่อ การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ พบว่า เรื่องสำคัญ ได้แก่ 5.1) อุปสรรค ในการเข้าถึงข้อมูลคือ การไม่มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบประสานงาน กับผู้ใช้งาน ประเทศไทยไม่มีการกระบวนการในการจัดเก็บที่เป็นทางการ การนำข้อมูลมาใช้ร่วมกันจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความทันสมัย ความแม่นยำของข้อมูล 5.2) ครูควรมีองค์ความรู้ในการที่จะสร้างเครื่องมือ ประเมินที่หลากหลาย มีทักษะในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เรียนรู้จาก เครื่องมือประเมิน PISA ระดับนานาชาติได้ 5.3) ข้อมูลให้เป็นระดับราย โรงเรียนมีความจำเป็น และวิเคราะห์ภาพรวมเพื่อให้เห็นปัญหาที่มีร่วมกัน ของทุกโรงเรียน 5.4) ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ข้อมูล ควรหยิบยก รายงานข้อมูลมาพูดคุยและแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาเป็นโมเดลแนวทางการ ปฏิบัติที่ดี (Good Practice) หรือแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหาให้เกิด การเรียนรู้ร่วมกันในการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

6. เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ใน ระดับแรก จัดความพร้อมให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขได้พื้นฐานที่ควรมี

ให้ผู้เรียนใช้เครื่องมือเหล่านั้นในการหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวเขา เพราะความรู้ในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงเร็วมาก จึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องสอนให้เด็ก ๆ แสวงหาความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปได้ด้วยตนเอง ระดับต่อไปของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานคือการเป็นนักคิดเรื่องของนวัตกรรม ให้เด็กค้นพบตัวเอง ค้นพบศักยภาพที่เขามีและความถนัดของเขา

7. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเรื่องที่น่าสนใจอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่

7.1) การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการ ต้องส่งเสริมสนับสนุน ในด้านบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ ในการเรียนรู้ และทำงานอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร

7.2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการกำกับดูแลคุณภาพ จัดระบบประเมินคุณภาพภายใน วิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ด้วย

7.3) การจัดแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ในการส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้

8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีตัวชี้วัดที่เน้นเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยม ต้องจัดกลุ่มวิเคราะห์แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สร้างผลงาน โดยครูสามารถประเมินผลได้อย่างหลากหลายตามสภาพจริง

7.4) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มุ่งเน้นเพิ่มพูนไปสู่สมรรถนะผู้เรียนเรียนรู้และทำให้เกิดผลจริง ครูต้องสะท้อนผลการเรียนรู้ทันทีที่ทำให้เด็กรู้ว่าทำถูกต้องหรือยัง เพราะเหตุใด ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีอิสระที่จะคิด ปฏิบัติตามความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของตนเอง เราจะได้เด็กที่มีสมรรถนะสำคัญตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

8. ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรว่า ควรมีการอภิปรายร่วมกันว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งมิติเนื้อหาและมิติสมรรถนะ อะไรคือความจำเป็นที่คนในอนาคตจะต้องเรียนรู้ อะไรที่ไม่จำเป็น อะไรที่เป็นเป้าหมายของประเทศ หลักสูตรควรปรับให้เท่าทันโลก การศึกษาขั้นพื้นฐานควรเป็นการศึกษาที่เน้นส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น เพราะถ้าเด็กคิดเป็น เขาจะสามารถต่อยอดได้

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย คือ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายในเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 6 ข้อ ซึ่งต้องเรียงลำดับให้ถูก ได้แก่ ข้อ 1 ปรับหลักสูตรใหม่ ควรปรับหลักสูตรมุ่งสู่สมรรถนะ ข้อ 2 การเตรียมพร้อมบุคลากร คนที่จะนำหลักสูตร

ไปใช้ ข้อ 3 ระบบคัดเลือกต้องปรับให้ได้คนที่ใช่ รวมถึงว่าการประเมินวิทยฐานะที่สอดคล้องกับนโยบาย ข้อ 4 เรื่องสื่อ หนังสือเรียน งบประมาณให้โรงเรียนยืดหยุ่น สามารถเลือกเองตามความเหมาะสม ข้อ 5 ระบบการวัดและประเมินผล ข้อ 6 การระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกต้องสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ที่เกิดขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมและสนับสนุนการทำงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนการเรียนรู้ที่ครูสามารถเรียนรู้และลงมือทำได้ มีจุดเน้นเพียงเรื่องสำคัญ คือถ้าเราอยากให้เด็กเป็นอย่างไร ครูก็ต้องมีโอกาสดังกล่าวที่จะต้องได้รับการพัฒนาเช่นนั้นด้วย เมื่อครูมีความเชื่อมั่นว่ากระบวนการเหล่านี้มีคุณค่ากับชีวิตเขา ซึ่งเมื่อครูเชื่อมั่นแล้วพวกเขาจะเปิดพื้นที่สำคัญและเปิดโอกาสให้เด็ก ตีดาอาวุธให้คุณครูและนักศึกษาครูที่กำลังจะจบมาให้ความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่แท้จริงในการพัฒนาเยาวชนให้มีสมรรถนะที่พร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21

3. ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นบทเรียนจากวิกฤตการณ์ในช่วงปี 2020-2021 ซึ่ง Education Development Trust ได้นำเสนอไว้ที่จะช่วยในการปรับโครงสร้างการศึกษาในระยะยาว ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะระดับประเทศในการเตรียมความพร้อมและสนับสนุนการทำงานด้านการศึกษา มี 10 บทเรียนที่น่าสนใจ ได้แก่ (McAlevy et al., 2021)

3.1) วิกฤตการณ์ย้ำให้เห็นถึงความจำเป็นของนโยบายการศึกษาที่ยืดหยุ่น ปรับตัวได้ และคล่องตัว นโยบายการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นวางแผนปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น มีหลากหลายทางแก้ไข ปัญหาในบริบทที่แตกต่างกัน จะมีประสิทธิภาพมากกว่า

3.2) ความท้าทายในเรื่องความเสมอภาคจะผ่านไปได้ขึ้นอยู่กับข้อมูลรายละเอียดที่มี และการดำเนินการอย่างมุ่งมั่น โดยเฉพาะในผู้เรียนกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

3.3) การสนับสนุนที่ดีที่สุดสำหรับครูมาจากเพื่อนครูด้วยกัน แม้ว่าการพัฒนาครูตามนโยบายโดยคำสั่งจากต้นสังกัดจะเป็นสิ่งจำเป็นในบางสถานการณ์ แต่พบว่าในวิกฤตการณ์โรคระบาด ความร่วมมืออรวมพลังของครูในระดับรากหญ้า นำสู่การเปลี่ยนแปลงคุณภาพการเรียนรู้เชิงบวกที่เข้มแข็งกว่า ดังนั้นควรมีการวางแผนโครงสร้าง แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน

3.4) ภาวะผู้นำระดับโรงเรียนมีความสำคัญมาก บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญในการเผชิญวิกฤตการณ์ ตลอดจนเมื่อผ่านพ้นไปแล้ว การสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีสุขภาพะทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมที่ดี สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู ทำให้ครูมีความสามารถในการประเมินด้วยเทคโนโลยี และเข้าใจการสอนและการเรียนรู้ทั้งทางไกลและรูปแบบผสมผสานยังคงเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการต่อไป

3.5) การประเมินการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพจะนำสู่การเข้าใจความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อโรงเรียนเปิดตามปกติ สิ่งสำคัญที่ครูต้องเข้าใจคือการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคลในช่วงเวลาที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร เพื่อวางแผนช่วยเหลือ เพราะการฟื้นฟูการเรียนรู้ ครูจะต้องมีข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียน และติดตามความก้าวหน้า เพื่อให้การสนับสนุนเพิ่มเติมตามความจำเป็นของแต่ละคน

3.6) โรงเรียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพของผู้เรียนและครู วิกฤตการณ์ทำให้เรามุ่งเน้นที่ความท้าทายที่เกิดขึ้น ทำอย่างไรที่จะมั่นใจว่าผู้เรียนไม่ได้พัฒนาแค่ทางปัญญา ความรู้ แต่ยังคงมีความสุข ความทนทานต่อปัญหาในภายภาคหน้า ดังนั้น สุขภาพและสุขภาพจิตที่ดีจึงเป็นเรื่องสำคัญเสมอ

3.7) การเข้าถึงเทคโนโลยีเป็นเรื่องจำเป็น แต่ไม่เพียงพอสำหรับครูที่ต้องการการอบรมในเรื่องการสอนในเชิงดิจิทัล (digital pedagogy) คือครูจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการสอนโดยใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนให้การเรียนรู้มีคุณภาพ

3.8) การแก้ไขปัญหारेื่องการเข้าถึงเชิงเทคโนโลยี รวมทั้งการมีอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยให้กลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ หรือขาดแคลน เพื่อสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงและโอกาสที่เท่าเทียมในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน

3.9) ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ บทบาทของครอบครัว ผู้ปกครอง และชุมชนมีความสำคัญมากในวิกฤตการณ์ที่ผ่านมา ผู้บริหารโรงเรียนและครูต่างต้องสื่อสาร สานความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนที่เพิ่มมากขึ้นในการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลาน รวมทั้งเรื่องความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อผู้เรียนต้องอยู่บ้านมากขึ้น

3.10) เด็กผู้หญิง ต้องได้รับลำดับความสำคัญก่อนในการฟื้นฟูการเรียนรู้ เมื่อกลับมาเปิดเรียนอีกครั้ง ในระดับนโยบายมีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างมากโดยเฉพาะสำหรับเด็กผู้หญิงที่ยากจน ขาดโอกาสในการเรียนรู้ ในช่วงที่ปิดโรงเรียน จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน เพื่อให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ในชั้นต่อไปได้

ระดับสถานศึกษา

ระดับสถานศึกษา คือ การให้ความสำคัญกับประเด็นที่น่าสนใจเพื่อการปรับตัวให้สถานศึกษาหลังได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โรคระบาดโควิด-19 ผลจากการประชุม OEC Forum 1/65 เรื่อง จิตวิทยาโรงเรียนกับการฟื้นฟูการเรียนรู้ ฉายภาพให้เห็นประเด็นสำคัญ

ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ

1. ปัญหาการถดถอยด้านการเรียนรู้จากการเรียนออนไลน์ ปัญหาที่เกิดจากการขาดการปฏิสัมพันธ์กันในชั้นเรียน บางส่วนไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเรียนออนไลน์ เรียนไปเพื่ออะไร เริ่มไม่สนใจการเรียนทำให้เกิดผลกระทบตามมาคือไม่เข้าใจในบทเรียนนั้นเลย รวมถึงปัญหาการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต การแก้ปัญหาเริ่มจากระบบช่วยเหลือของโรงเรียนมีการสำรวจความพอเพียงของอุปกรณ์การสอนออนไลน์ ให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ ถัดมาคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ไม่บังคับ แต่ใช้วิธีการ เช่น ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาพักหรือเพิ่มกิจกรรมอื่น ๆ ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม

2. ปัญหาด้านสังคมและสุขภาพจิตของนักเรียน การสอนออนไลน์ทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้เรียนมักเกิดความเครียดสะสม ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา การแก้ปัญหาคือโรงเรียนควรทำหน้าที่ 2 อย่างคือ สร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ดีต่อเด็กให้มากที่สุด และส่งเข้าถึงนักเรียนให้เร็วที่สุดว่าใครมีปัญหาด้านสุขภาพจิต เด็กที่ไม่ได้รับการแก้ปัญหาอย่างทันท่วงทีทำให้เกิดปัญหาทางสังคมในระยะยาว จึงควรรีบรักษาให้เร็วที่สุด

3. ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้กระทบกับนักเรียน ทางครอบครัวไม่ให้นักเรียนศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย การแก้ปัญหา คือ ครูแนะนำทางเลือกการศึกษา คือ การเลือกมหาวิทยาลัยเปิดหรือมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนทุนการศึกษา การเข้าพูดคุยกับครอบครัวของนักเรียนเพื่อช่วยให้คำแนะนำและหาทางแก้ปัญหา

4. ปัญหาและสาเหตุการขาดแคลนนักจิตวิทยาในสถานศึกษา ในระบบโรงเรียนมีผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรอื่น ๆ แต่สิ่งที่เราขาดคือ “นักจิตวิทยาประจำโรงเรียน” ที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลเยาวชน สนับสนุน “1 นักจิตวิทยาต่อ 1 สถานศึกษา” เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งทั้งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย คือ

1. ด้านองค์กรที่เกี่ยวข้อง กระทรวงศึกษาธิการ ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรเอกชน เพื่อพัฒนาส่งเสริมเยาวชนด้านจิตวิทยา ทั้งด้านความรู้และการลงมือปฏิบัติจริง เน้นผู้ปฏิบัติเพื่อช่วยกันป้องกันแก้ปัญหาเบื้องต้น ก่อนนำไปสู่ปัญหาที่ยากเกินแก้ไข ควรมีนักจิตวิทยาของโรงเรียนเพื่อชี้แนะ แนวทางให้เด็กไปปฏิบัติ ดำเนินชีวิตได้ปกติ มีสนับสนุน “1 นักจิตวิทยาต่อ 1 สถานศึกษา” และควรสร้างระบบการจ้างงานที่ดึงดูดให้คนมาทำงานและเอื้ออำนวยต่อคนทำงาน

2. ด้านครูและผู้ปกครอง ให้นักจิตวิทยาประจำโรงเรียนทำงานเป็นทีม ควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตกับผู้ปกครองและผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้ปกครองที่ใกล้ชิดกับเด็ก เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและการทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

3. ด้านสังคม สร้างสังคมให้ทุกคนตระหนักถึงปัญหาสุขภาพจิตว่ามีผลต่อทุกช่วงวัย และตระหนักว่า “การพบจิตแพทย์เป็นเรื่องปกติทั่วไป” โดยกรมสุขภาพจิตเป็นต้นแบบของการผลิตเนื้อหาความรู้ที่ดีให้ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพจิตมากขึ้น

4. ทั้งนี้ข้อเสนอแนะที่กล่าวมาแล้ว บางส่วนสอดคล้องกับผลจากการวิจัยที่กล่าวถึง การหยุดชะงักของการเรียนรู้ หรือ ภาวะสูญเสียการเรียนรู้ ในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 พบข้อเสนอแนะใน 3 เรื่อง ได้แก่

4.1) ผู้บริหารโรงเรียน ความรู้ในระดับท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการนำการกลับมาเปิดโรงเรียน ภายหลังสถานการณ์โรคระบาด กล่าวคือ การมีภาวะผู้นำและเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนฉุกเฉินที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะในเรื่องของแผนและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน นอกจากนี้การพัฒนาเชิงวิชาชีพให้กับบุคลากรในโรงเรียนก็เป็นเรื่องสำคัญในการจัดการวิกฤตการณ์อีกด้วย

4.2) หลักสูตร จำเป็นต้องปรับให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการณ์ต่างๆ ผู้เรียนควรได้เรียนรู้และจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ของครูในเรื่องดังกล่าว ตลอดจนให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ที่ครูจะนำไปใช้เพื่อสนับสนุนและฟื้นฟูการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ หลักสูตรสามารถเป็นส่วนหนึ่งให้ผู้เรียนได้แสดงออกตัวตนของตน กล่าวคือ มีการยกระดับหลักสูตรในจังหวะหรือโอกาสที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา (วิกฤตการณ์) คิด เขียนและแสดงความรู้สึกเรื่องราวของตนที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นออกมาได้

4.3) โรงเรียนเป็นพื้นที่สำคัญในการสนับสนุนและช่วยเหลือปัญหา ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดดังกล่าว พบว่าการปิดโรงเรียนสร้างผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจของผู้เรียนมาก ผู้เรียนจำนวนมากรู้สึกลำบากที่จะมีสมาธิในการเรียนรู้ และมีความจำเป็นที่ครูต้องเยียวยาพวกเขา โดยเฉพาะในด้านความรู้สึกและความเครียดต่าง ๆ โดยความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทสำคัญในการดูแลความต้องการในเรื่องสังคมและอารมณ์ของบุคลากรในโรงเรียนด้วยเช่นกัน (Harmey & Moss, 2021)

อนาคตการศึกษา

มุมมองต่ออนาคตการศึกษาของประเทศและวิถีดิจิทัลของคนไทยยุคใหม่ สะท้อนให้เห็นจากการประชุมสองครั้ง คือ การประชุม OEC Forum 2/65 เรื่อง Future Education For Future Career และ การประชุมวิชาการ เรื่อง อัตลักษณ์ วิธีคิด และชีวิต 4.0 ของชาวดิจิทัลไทย

ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ

1. การจัดระบบการศึกษาที่ว่า “To Create an Open Education Platform” คือการสร้างและเปิดโอกาสการเรียนรู้ โดยมีการจำกัดความหมายของคำว่า “Open” 3 ประเด็น คือ Innovation, Eco Asset และ Up to date เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก หากนำมาใช้ในระบบการศึกษาไทย ก็จะทำให้ระบบการศึกษาเติบโตขึ้นจากการให้โอกาสอย่างใดก็ตาม การจัดระบบการศึกษาจะบรรลุผล หากภาครัฐสนับสนุนเรื่องการเชื่อมโยงถึงกัน (Connectivity) เพื่อให้คนไทยเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตผ่านระบบออนไลน์ และดิจิทัลไอดี (Digital ID) ซึ่งถือเป็นสวัสดิการหรือนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

2. การออกแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง อนาคตในการจัดการเรียนรู้ยังคำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียน กล่าวคือ การให้ตัวเลือก เสรีภาพ และยืดหยุ่น การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ทุกเวลา รวมทั้งทุกเรื่อง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเรื่องที่สนใจ ถนัด หรือเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้วยและควรปรับเปลี่ยนจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นแบบยัดสำคัญของการนำมาใช้ แล้วมาเน้นให้เห็นถึงจุดเด่นของสถานศึกษาแต่ละที่และสอดคล้องกับความเป็นไปของโลกด้วย

3. การศึกษาจะเป็นกระบวนการสร้างและหล่อหลอม Start Up รุ่นใหม่ได้ ก็ต่อเมื่อการศึกษามีการเปลี่ยนระบบใหม่ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสร้างแรงบันดาลใจแก่เยาวชน ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้มีพลังภายในที่จะคิดสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน และสมรรถนะในการแก้ไขปัญหา ในระหว่างทางที่มีทั้งล้มและลุก ทำให้เกิดทักษะและภูมิคุ้มกันในตัวที่จะสามารถรับมือกับปัญหาและสิ่งที่ไม่คาดคิดในอนาคตได้

4. ชาวดิจิทัลไทย ต้องพิจารณาว่ามีองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ครบหรือไม่ ได้แก่ 1) รูปแบบความคิด (mindset) ต้องเปิดกว้าง 2) วิธีการดำเนินชีวิต (lifestyle) สมดุลชีวิต (work-life balance) และ 3) วิถีเทคโนโลยี (technological way of life) มีลักษณะเฉพาะของชาวดิจิทัลไทย คือ เป็นคนตลก มักใช้ความตลก ขำขัน หรือความสนุกสนาน เป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการความเครียด แสดงความคิดเห็น เพื่อหลีกเลี่ยงความจริงจังที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งตามมา “เปิดใจรับ” และ “ปรับตัวได้ดี” มีการเปิดกว้างทางความคิดและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกแห่งการพัฒนาเทคโนโลยี บทบาทของครูที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล

5. ในยุคดิจิทัล ครูเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (knowledge facilitator) ผ่านการใช้สื่อการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียนเป็นหลัก โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทั้งในด้าน นโยบาย และรูปแบบการจัดการศึกษาว่าจะสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวได้อย่างไร

6. บทบาทของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล ต้องมีหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้กระตุ้นการเรียนรู้ให้กับลูกด้วยเช่นกัน โดยการเปิดพื้นที่

การเรียนรู้ในครอบครัวไม่จำกัดเฉพาะสำหรับชาวดิจิทัลเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุในครอบครัวด้วย

7. ในอนาคต ภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาไทยต้องได้รับการปรับเปลี่ยนเป็นเวอร์ชันใหม่ ครูอาชีวศึกษาต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำงานร่วมกับภาคเอกชนมากขึ้น เพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนานักศึกษาให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ครูยังต้องมีปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนและกรอบความคิด (mindset) ในเรื่องของการสร้างเสริมความเข้าใจเด็ก เข้าใจอาชีพในอนาคต และเข้าใจข้อจำกัด

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย คือ

1. ในการประชุมเรื่อง Future Education For Future Career มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาและอาชีพในอนาคต 10 เรื่องได้แก่ 1.1) การออกแบบหลักสูตรแบบโมดูล 1.2) การแบ่งกลุ่มความแตกต่างของผู้เรียนในห้องเพื่อให้การเรียนรู้ตอบโจทย์และสอดคล้องกับผู้เรียนให้ได้มากที่สุด 1.3) บทบาทของครูคือผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitators) 1.4) ออกแบบมาเพื่อแนะนำแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการจำกัดการเรียนรู้ให้อยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ 1.5) การจัดทำระบบเก็บข้อมูล (Data Tanks) และติดตามผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ 1.6) การจัดหาแบบอย่างที่เหมาะสมการทำให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ 1.7) การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Spaces) จากการสำรวจความต้องการและความสนใจของผู้เรียน 1.8) การเปิดเสรีทางการศึกษา ให้ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ 1.9) การเข้าใจธรรมชาติผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน 1.10) การประยุกต์ใช้สิ่งที่คุณเรียนสนใจกับการเรียนรู้ คือการหาวิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่ใกล้ตัวผู้เรียนหรือผู้เรียนเข้าถึงได้ง่ายที่สุด

2. นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะจากบทความวิจัยเรื่อง Preparing Educator for the time of Covid...and beyond ที่นำเสนออนาคตของการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องเตรียมนักรับการศึกษาให้มีสมรรถนะที่สามารถเผชิญความท้าทายอีกมากมายในอนาคตได้ โดยบทความดังกล่าวระบุสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุทั้งเรื่องการเรียนรู้เชิงวิชาการและสภาพอารมณ์และสังคมที่ดี โดยใช้กลยุทธ์ 4 เรื่องดังต่อไปนี้ 2.1) ลงทุนในการเตรียมนักรับการศึกษาและครูที่มีคุณภาพสูง 2.2) ปฏิรูปโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาเชิงวิชาชีพของนักรับการศึกษา

ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน 2.3) สนับสนุนระบบพี่เลี้ยงและการพัฒนาบทบาทของครูใหม่ และ 2.4) จัดสรรเวลาสำหรับครูและนักการศึกษาให้ร่วมมือรวมพลังกัน และร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (Darling-Hammond & Hylar, 2020)

โดยสรุป จากการประชุมวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาในปัจจุบัน และผลกระทบในการจัดการศึกษาที่เกิดจากประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา พิจารณาเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้หลายระดับ ได้แก่ ระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับสถานศึกษา และอนาคตการศึกษา ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายของ โครงการประชุมทางวิชาการ เรื่องสภาวะการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ต้องการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกและความจำเป็นของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

สุนตตา แซ่โก๊ะ, ลัทธจิตร มีร์กษ, สิริวิชณี ภูทอง, และ กฤตยา สารพุทธิ. (2563). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้การแบ่งชั้นทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 27-43.

ภาษาอังกฤษ

Darling-Hammond, L., & Hyler, M. E. (2020). Preparing educators for the time of COVID ... and beyond. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 457-465. <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1816961>

Harmey, S., & Moss, G. (2021). Learning disruption or learning loss: using evidence from unplanned closures to inform returning to school after COVID-19. *Educational Review*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/00131911.2021.1966389>

McAleavy, T., Riggall, A., & Korin, A. (2021). *Learning renewed: Ten lessons from the pandemic*. Education Development Trust. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED614249.pdf>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อรรถพล สังขวาสี	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สวัสดี ภู่อทอง	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางศิริพร ศรีพันธุ์	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแหล่	ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
นางอำภา พรหมวาทย	ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ	ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา
นางณิชกมล ดวงมาลย์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวอุมาพร พนมเขต	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นางสาวภัทรภร วงศาโรจน์	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- กลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา
- สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หน่วยงานรับผิดชอบโครงการ

กลุ่มวิเคราะห์สภาการณ์ทางการศึกษา สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2314, 2317 โทรสาร 0 2243 7914-5
Facebook / Youtube : สภาการศึกษาไทย สกศ.
<http://www.onec.go.th>